Täysistunto

Torstai 15.5.2025 klo 16.00—20.44

Täysistunto alkoi klo 16.00. Täysistunto päättyi klo 20.44.

Puhetta johtivat puhemies Jussi Halla-aho (16.00—18.00), toinen varapuhemies Tarja Filatov (18.00—20.00) ja ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko (20.00—20.44).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Suullinen kyselytunti

Vastaamassa olivat seuraavat ministerit
valtiovarainministeri Riikka Purra
sosiaaliturvaministeri Sanni Grahn-Laasonen
puolustusministeri Antti Häkkänen
opetusministeri Anders Adlercreutz
ympäristö- ja ilmastoministeri Sari Multala
liikenne- ja viestintäministeri Lulu Ranne
sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso
kunta- ja alueministeri Anna-Kaisa Ikonen
elinkeinoministeri Wille Rydman
eurooppa- ja omistajaohjausministeri Joakim Strand
työministeri Matias Marttinen

Puhemies Jussi Halla-aho: Päiväjärjestyksen 2. asiana on suullinen kyselytunti.

Pyydän paikalla olevia ministereitä siirtymään ministeriaitioon. Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää kysymyksen paikalla olevalle ministerille, ilmoittautumaan painamalla P-painiketta ja nousemalla seisomaan. On toivottavaa, että kukin kysymys on osoitettu yhdelle paikalla olevalle ministerille.

Ministereille esitettiin seuraavat kysymykset:

2.1. Suullinen kysymys veronkevennyksistä ja valtion velkaantumisesta (Joona Räsänen sd)

Suullinen kysymys SKT 77/2025 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Jussi Halla-aho: Edustaja Joona Räsänen, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.01 **Joona Räsänen sd:** Arvoisa puhemies! Viime viikon kyselytunnilla keskustelimme täällä hallituksen päättämistä veronalennuksista. Hallitushan päätti puoliväliriihessä muun muassa laskea yhteisöveroa kahdella prosenttiyksiköllä ja laskea korkeimpia marginaaliveroja. Näiden veronalennusten hyötyhän tosiasiallisesti kohdistuu yhteiskunnan kaikista rikkaimmille.

Tuossa keskustelussa viime viikolla, ministeri Purra, te totesitte eduskunnan edessä, että nämä päätökset eivät lisää velkaa. Sanatarkasti totesitte: ”tämä massiivinen veroale, jonka me kykenemme tässä tilanteessa tekemään velkaa lisäämättä”. Mutta nyt kun katson näitä valtiovarainministeriön julkaisemia muistioita, niin nämä kyllä kertovat, että nämä teidän päätöksenne lisäävät velkaa joka vuosi tästä eteenpäin. Nyt kysyn teiltä, arvoisa ministeri: miksi annoitte väärää tietoa eduskunnan edessä?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Valtiovarainministeri Purra, olkaa hyvä.

16.02 **Valtiovarainministeri Riikka Purra** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Valitettavasti Suomen julkisen talouden velka on hirmuinen, ja se on edelleen viime vuosina myös tämän hallituskauden merkittävästä sopeuttamisesta huolimatta lisääntynyt. Tämän tärkein syy on tietenkin se, että meillä ei ole käytännössä talouskasvua. Meidän suhdanteemme on ollut hyvin vaikea. Talouden alho on entisestään syventynyt ja pitkittynyt. Samaan aikaan, vaikka me olemme tehneet säästöjä hyvin laajasti erilaisille sektoreille ja joutuneet myös korottamaan joitakin veroja, velka on edelleen kasvanut.

Nämä puoliväliriihessä tehdyt toimet — kasvutoimet, veronalennukset — on rahoitettu tekemällä jonkin verran lisää veronkiristyksiä haittaveroihin, jonkin verran tekemällä suoria säästöjä, ja ne huomioivat niihin aiotut dynaamiset vaikutukset, joita valtiovarainministeriö virkavastuulla on arvioinut.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää tähän aiheeseen liittyviä lisäkysymyksiä, ilmoittautumaan painamalla V-painiketta ja nousemalla seisomaan. — Edustaja Räsänen, Joona, olkaa hyvä.

16.03 **Joona Räsänen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Arvoisa valtiovarainministeri, kyllä te nyt jatkatte tämän muunnellun totuuden puhumista täällä eduskunnan edessä. En nyt käytä sitä kuuluisaa v-sanaa, jota te viime kyselytunnilla käytitte, mutta kun katson nämä valtiovarainministeriön julkaisemat muistiot — siis sen ministeriön, jota te johdatte — niin nämä muistiot yksiselitteisesti toteavat sen, että nämä kehysriihen päätökset, joilla te laskette veroja yhteiskunnan kaikista rikkaimmille, lisäävät velkaa. Vaikka otettaisiin huomioon tämä teidän puhallus sieltä Valtion Eläkerahastosta, jonka te otatte näiden toimenpiteiden rahoittamiseksi, tai vaikka ottaisimme huomioon ne kaikki optimistisimmatkin dynaamiset vaikutukset, niin velka lisääntyy joka vuosi.

Nyt kysyn teiltä uudestaan, ja toivon, että te vastaatte tähän kysymykseen: minkä takia te olette vieneet eduskuntaa harhaan tässä asiassa, kun sanoitte, että päätökset eivät lisää velkaa, mutta teidän oma ministeriönne todistaa, että nämä päätökset lisäävät velkaa? Nyt vaadin, että te vastaatte tähän kysymykseen.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Purra, olkaa hyvä.

16.04 **Valtiovarainministeri Riikka Purra** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Hallitus istui kasvuriihessä juuri siitä syystä, että me lähes 17 vuotta jatkuneeseen käytännössä nollakasvun aikaan, reaalisen nollakasvun aikaan, saisimme muutoksia. Nämä veronalennukset eivät suinkaan keskity ainoastaan kaikkein rikkaimmille, kuten te väitätte. [Timo Harakka: Vastaus?] Ylimpien marginaalien laskeminen, joka näistä kasvutoimista on se kaikkein itserahoittavin elementti, on yksi osa niitä, mutta keski- ja pienituloisiin kohdistuu huomattavasti enemmän euromääräisiä veronalennuksia.

Mikäli me emme saa tässä maassa aikaiseksi kasvua, johon hallitus näillä toimillaan pyrkii, meidän velkamme tulee entisestään kasvamaan huomattavasti lisää. Ainoastaan lisäämällä talouskasvua me saamme julkista taloutta sopeutettua oikeaan suuntaan. Samaan aikaan meidän ikääntymiskehityksen myötä meidän sosiaali- ja terveydenhuollon menot ovat edelleen voimakkaassa kasvussa, puhumattakaan turvallisuuteen ja puolustukseen liittyvien menojen myötä. [Eduskunnasta: Voisitte vastata kysymykseen!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Tuppurainen, olkaa hyvä.

16.06 **Tytti Tuppurainen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ollessani koululainen 80-luvulla televisiossa pyöri sarja ”V”, joka kertoi ulkoavaruuden vieraista. No, tulee mieleen, että tällä hallituksella on semmoinen kolmen v:n sarja, [Perussuomalaisten ryhmästä: Nyt on ihan pelleilyä!] nimittäin ”veronkevennykset varakkaimmille velaksi”. Ja melkoista tieteissepitystä se on, herra puhemies, kun, valtiovarainministeri Purra, teidän oma ministeriönne sanoo, että nämä veronkevennykset lisäävät velkaantumista, mutta te ette ole valmis sitä tunnustamaan. Te toistatte, että nämä niin sanotut dynaamiset vaikutukset, joilla veronkevennykset maagisesti rahoittaisivat itsensä takaisin, olisivat noin 60 prosenttia, mutta tosiasiassa tämä vaikutus olisi enimmillään 25 prosenttia. Valtiovarainministeri Purra, milloin te tunnustatte eduskunnan edessä, että nämä teidän kehysriihen veronkevennyspäätöksenne lisäävät valtion velkaantumista? Milloin te sanotte sen ison v-sanan ”valtionvelka”?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Purra, olkaa hyvä.

16.07 **Valtiovarainministeri Riikka Purra** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tuskin mitään v-sanaa olen tästä aitiosta niin paljon sanonut kuin ”valtionvelkaa”, josta tämä hallitus nimenomaan kantaa huolta. Meidän on välttämättä saatava talouskasvu käynnistymään, ja siihen pyritään myös näillä veronalennuksilla. Ainakin vielä ennen hallituksen puoliväliriihtä myös sosiaalidemokraatit kannattivat veronalennuksia, myös osana kasvutoimia. Samaan aikaan meillä täällä ei ole sitä luksustilannetta, että me kykenisimme tekemään veronalennuspäätöksiä tai lisämenoja ilman, että me osoitamme niille rahoituksen toisaalta kiristämällä verotusta muualta, säästämällä jostakin muualta ja samaan ai-

kaan varmistamalla sen, että toimintaedellytykset tässä maassa investoinneille, työpaikkojen lisääntymiselle, työn tekemiselle ja yrittämiselle ovat tulevaisuudessa paremmat. Tähän me nimenomaan pyrimme, ja ainoastaan sitä kautta kasvavien menojen Suomessa me kykenemme saavuttamaan tilanteen, jossa tulot ja menot olisivat edes jokseenkin paremmassa tasapainossa. Hallituksen finanssipoliittinen tavoite on vakauttaa velkasuhde vaalikauden loppuun mennessä, ja me edelleen pidämme siitä kiinni. [Antti Lindtman: Ja siitä eteenpäin!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lohi, olkaa hyvä.

16.08 **Markus Lohi kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun katsoo tuota viime viikolla tuotua julkisen talouden suunnitelmaa, niin siinä kyllä kiinnittää aivan erityistä huomiota se, että hallitus on muuttanut hyvin radikaalisti suhtautumistaan julkisen talouden velkaantumiseen. Nimittäin vuosi sitten teidän julkisen talouden suunnitelmassa tavoitteena oli, että vuonna 2028 julkisen talouden velka olisi noin 84 prosenttia meidän kansantuotteesta. Nyt vuosi sen jälkeen, eli viime viikolla, velka on kasvanut 12 miljardia euroa ollen noin 88 prosenttia kansantuotteesta vuonna 28. Ero on aivan valtava.

Velkalaivasta on esittämienne lukujen perusteella nyt pohjatappi irti, ja vesi valuu sisälle. Tällainen velkapolitiikka lopulta ajaa Suomen umpikujaan, ja me kaikki olemme siinä uppoavassa velkalaivassa. Ongelma on yhteinen, ja siihen pitäisi yhdessä löytää ratkaisuja. Nyt lukujen valossa te olette ikään kuin nostaneet henkisesti kädet ylös ja luovuttaneet velkaongelman edessä. Miten te teitte vuodessa näin radikaalin käännöksen suhteessa holtittomaan velkaantumiseen?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Purra, olkaa hyvä.

16.09 **Valtiovarainministeri Riikka Purra** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Hallitusohjelmassa on kirjaus velkasuhteen vakauttamisesta vaalikauden loppuun, ja me pidämme tästä kiinni. Toivottavasti edustajalta eivät ole jääneet huomaamatta tätä kansantaloutta kohdanneet uudet valtavat menotarpeet. Tämä hallitus on vasta tehnyt päätöksen puolustusmenojen nostamisesta, mikä tulee lisäämään puolustukseen laitettavia menoja lähes neljä miljardia pysyvästi. Samaan aikaan Natosta on todennäköisesti tulossa uusia päätöksiä, joissa edellytetään vielä suurempia summia. Samaan aikaan me olemme joutuneet tekemään säästöjä toisaalta, jotta me olemme kyenneet lisäämään hyvinvointialueiden rahoitusta.

Tässä maassa näitä menotarpeita tulee tässä maailmanajassa ja toisaalta meidän yhteiskunnan kehityksessä noin muuten. Samaan aikaan se, mistä te yleensä puhutte, arvoisa oppositio, on ne meidän tekemämme menosäästöt, joita me olemme tehneet käytännössä jokaiselle sektorille. Katsokaa sitä menojen kehittymisen uraa: pysyvien menojen säästöjä, toisaalta sitä, että me emme ole lisänneet uusia harkinnanvaraisia menoja.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia.— Edustaja Virta, olkaa hyvä.

16.10 **Sofia Virta vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomalaisten ympärillä maailma myrskyää aika lujaa, ja silloin tulisi voida luottaa siihen, että laivan kapteenit tekevät kaikkensa, jotta jokainen voi pysyä mukana. Kyllä minä tässä keskustelussa mietin

niitä suomalaisia, jotka tätä nyt seuraavat ja joilta on leikattu kuluneet kaksi vuotta tai joiden palveluun pääsyä on vaikeutettu, koska on ollut pakko, ja nyt sitten kävikin niin, että ensin siitä Suomi-laivasta heitettiin laidan yli ne pienituloiset ja seuraavassa satamassa todettiin, että no, lastataanpa lisää velkaa, veronkevennyksiä rikkaimmille. Se ei tunnu varmaan hirveän reilulta, ja minä olen sen takia siitä tosi huolissani, että kun nimenomaan se maailma myrskyää ja me tarvittaisiin kriisinkestävä yhteiskunta, yhteiskunta, jossa ihmiset luottavat siihen, että minä saan naapurista tukea, jos menee vaikeaksi oma elämä, luottavat siihen, että tulevaisuus on parempi. Mitä te nyt, arvon valtiovarainministeri, vastaatte sille suomalaiselle, vaikka pienituloiselle matalapalkka-alalla työskentelevälle yksinhuoltajalle tai vaikka oman kehitysvammaisen lapsensa omaishoitajana toimivalle suomalaiselle, jonka tuista on matkan varrella leikattu, palveluihin pääsyä on vaikeutettu, koska te olette kertonut, että on pakko, ja nyt hänen naapurinsa saa vielä vähän paremman Mersun siihen pihaan, kun veronkevennykset kasvavat? Mitä vastaatte hänelle, suomalaiselle? Miten kerrotte hänelle, että kyllä tämä hallitus haluaa pitää ihan jokaisen mukana, kun se ei [Puhemies koputtaa] ihan siltä näytä?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Purra, olkaa hyvä.

16.12 **Valtiovarainministeri Riikka Purra** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kolme huomiota:

Kohdistamamme veronalennukset esimerkiksi sinne työn tekemisen puolelle painottuvat pieni- ja keskituloisiin. [Sofia Virta: Ei pidä paikkaansa!] Ylimpien marginaalien lasku samalle tasolle kuin Ruotsissa on tehty aiemmin on nimenomaan kasvutoimi, joka taloustieteellisen arvion mukaan tulee hyvin pitkälle itse rahoittamaan itsensä.

Toinen seikka: Tämä hallitus, kuten edellisessä vastauksessani kuvasin, on tehnyt säästöjä hyvin laajasti eri sektoreille. Tiedän, että täällä, ihan luonnollista, puhutaan erityisesti sosiaaliturvaan kohdistuvista säästöistä, mutta me olemme käytännössä tehneet niitä kaikkialle. Me olemme säästäneet säästöiltä sisäisen ja ulkoisen turvallisuuden, ja nämä ovat ne painopistealueet. Sen sijaan esimerkiksi valtionhallintoon on kohdistettu merkittäviä säästöjä, kehitysapuun ja niin edelleen huomattavia säästöjä. Me todellakin pyrimme vähentämään näitä menoja, ja mielestäni olemme siinä myös onnistuneet.

Mitä tulee sitten tähän kokonaisuuteen: Köyhän ja pienituloisen, heikompiosaisen paras turva on kestävä julkinen talous. Mikäli me ajamme seinään [Puhemies koputtaa] tämän taloutemme kanssa, [Välihuutoja] meillä ei ole mahdollista tulevaisuudessa pitää yllä [Puhemies koputtaa] hyvinvointiyhteiskunnan palveluita eikä etuuksia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kivelä, olkaa hyvä.

16.13 **Mai Kivelä vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus petti myös luonnon, ei ensimmäistä kertaa ja tuskin viimeistäkään. Moni odotti kehysriihestä uusia ilmasto- ja luontopäätöksiä, ja ennen neuvotteluja teille myös esiteltiin monia tarvittavia toimia, [Välihuutoja perussuomalaisten ryhmästä] kuten maankäytön muutosmaksu, biomassan polton vero sekä ainakin minimissään se, ettei nyt metsätalouden verotusta kevennetä. Eikö ympäristölle haitallisten tukien karsimisen tässä tilanteessa pitäisi olla itsestäänselvyys?

No, miten kävi? Hallitus jätti tekemättä ne päätökset, joilla taloutta ohjattaisiin ilmaston ja luonnon kannalta kestävään suuntaan. Päinvastoin nyt te valmistelette korotusta metsänomistajien metsävähennykseen — kymmenien miljoonien veronkevennys, joka lisää velkaa ja hakkuita. [Välihuutoja perussuomalaisten ryhmästä] Kysyisin ympäristöministeriltä: miksi te ette ota käyttöön tehokkaita ilmasto- ja ympäristötoimia, joilla voidaan samalla tasapainottaa taloutta ja toteuttaa kokoomuksenkin peräänkuuluttamaa aiheuttaja maksaa -periaatetta?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Multala, olkaa hyvä.

16.14 **Ympäristö- ja ilmastoministeri Sari Multala** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus tekee työtä luonnon ja ilmaston hyväksi. Meillä on valmistumassa tänä keväänä — puhun nyt keväänä myös siitä kesälle jatkuvasta eduskunnan kevätkaudesta — energia- ja ilmastostrategia, jonka puitteissa linjaamme niistä toimista, joilla me tavoittelemme hiilineutraaliutta vuonna 2035, mikä siis on tämä Suomen ilmastolaista tuleva tavoite. Samaan aikaan etsimme keinoja, joilla voimme paitsi vähentää päästöjä myös niin lisätä meidän hiilinieluja metsissä kuin käyttää uuden teknologian mahdollistamia keinoja esimerkiksi hiilidioksidin talteenotossa. Se on merkittävä uusi mahdollisuus saavuttaa päästövähennyksiä ja lisätä nieluja, sillä luonnolliset nielut tuskin tulevat riittämään.

Muuten tämä työ kyllä etenee hienosti. Meillä ovat päästöt vähentyneet. Meillä esimerkiksi energiantuotanto on tällä hetkellä 95-prosenttisesti fossiilivapaata. Edistämme myös Euroopan unionin puitteissa kustannustehokkaita päästövähennyskeinoja, joita esimerkiksi tämä päästökauppa on nyt jo tällä hetkellä ollut. Näitä toimia todella linjataan tässä tämän kevään aikana.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Viitanen, olkaa hyvä.

16.15 **Pia Viitanen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Purra, te olette nyt se ministeri, joka kuittaa kaikkein eniten velkaa Suomen historiassa, ja minusta on varsin hämmentävää, että te täällä suureen ääneen puolustatte rikkaimpien ja varakkaimpien veronkevennyksiä tällä velkarahalla. Teillä on nyt ihan eri ääni kellossa kuin silloin ennen vaaleja, kun puhuitte lähinnä siitä, että pienituloisilta leikkaaminen ei teille käy — mutta nyt on eri ääni kellossa.

Mutta, ministeri, paitsi että täällä kotimaassa te puolustatte rikkaiden veroalea velkarahalla, niin olen huomannut, että teillä näyttää olevan linja muuttunut myös Euroopan unionissa. Ministeri Purra, te olette tällä viikolla tiistaina Euroopan unionissa kääntynyt yhteisvelan puolelle. Teillä, ministeri, näyttää tässä yhteisvelkakysymyksessäkin nyt olevan sitten uusi linja.

Puhemies! Minä kysyn teiltä, ministeri Purra: mitkä ovat perustelunne, miksi nyt olette asettunut EU:n yhteisvelan kannalle, ja miten olette päätynyt vaihtamaan kantaanne tässä asiassa?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Purra, olkaa hyvä.

16.17 **Valtiovarainministeri Riikka Purra** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Huomaan, että aihe muuttui. [Hälinää — Puhemies koputtaa]

Minkä takia Suomi on sekä nostanut omia puolustusmäärärahojaan että tukee sitä, että Euroopan unionissa myös muut maat voivat varustautua? Kerron teille vastauksen, edustaja Viitanen: se on Venäjä, Venäjä, Venäjä ja vielä neljännen kerran Venäjä. [Perussuomalaisten ryhmästä: Neljä veetä!] Tässä SAFE-instrumentissa ei lisätä Suomen vastuita, vaan ne perustuvat siihen, mitä teidän hallituksenne on keväällä 21 päättänyt. Kyse on rahoituskehyksen ja omien varojen katon väliin jäävästä liikkumatilasta, ja vastuut ulottuvat tähän. Kyseessä ei ole sellainen paketti, joka lisäisi Suomen vastuita. Päinvastoin: näitä puolustukseen ja turvallisuuteen liittyviä turvapaketteja tehdään siksi, että Suomen kaltaiset maat, jotka ovat täällä etulinjassa, kykenisivät reagoimaan tähän. Ja Suomen etu on se, että Eurooppa varustautuu. [Hälinää — Puhemies koputtaa]

Puhemies Jussi Halla-aho: Edustaja Ovaska, olkaa hyvä.

16.18 **Jouni Ovaska kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! On selvää, että tämä EU-rahoituspakettikin on yhteistä velkaa. Se on syytä myöntää, ja toivon, että perussuomalaiset nyt myöntävät sen, että he asettautuvat tämän taakse, koska puolustus sitä vaatii. Se päätös tullaan tekemään huomenna suuressa valiokunnassa. [Eduskunnasta: Yhteisvelkaa!]

Viime päivinä on ollut paljon selittelyä siitä, miten veronkevennysten vaikutukset lasketaan. On myös paljon puhuttu siitä, mitkä ovat dynaamiset vaikutukset eli maksavatko nämä kevennykset sitten itse itsensä takaisin. Tässä on varmasti ollut paljon myös vahvasti poliittista ohjausta, että veronkevennyksiä pitää tehdä. Näin on oikein, kun mietitään esimerkiksi pieni- ja keskituloisten verotusta. Mutta tämä yhteisövero on nyt kysymys, josta monet ekonomistit pohtivat, oliko siinä järkeä. Miten te olette, arvoisa ministeri ja arvoisa hallitus, perustelleet näille talouden asiantuntijoille, jotka epäilevät, että tässä tilanteessa tätä ei olisi kannattanut tehdä? Miten te perustelette ekonomisteille, että tämä oli järkevää? [Perussuomalaisten ryhmästä: Esitittekö te itse enemmän?]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Purra, olkaa hyvä.

16.19 **Valtiovarainministeri Riikka Purra** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tähän puheenvuoron alkuun: On hyvä huomata, että Suomi on osana Euroopan unionia tukenut Ukrainaa jo useamman vuoden tismalleen samanlaisella tavalla eli kyseisillä rahoilla. Eli tässä ei sinällään ole mitään uutta. Mutta todellakin meille Suomen turvallisuus ja puolustus ovat aivan ensiarvoisen tärkeitä.

Ymmärsin kysymyksen loppuosasta, että siinä esitettiin myös jonkin verran kritiikkiä valtiovarainministeriön virkamiehille, jotka siis virkavastuulla tekevät näitä arvioita. [Timo Harakka: Koskaan ei ole oma syy mikään!] Niihin ei liity poliittista ohjausta. Niihin ei liity poliittista mielipidettä. He ovat riippumattomia ja tuottavat näitä arvioita hallituksen tarpeisiin, niin tämän hallituksen kuin edellisen hallituksen ja kaikkien muidenkin hallitusten tarpeisiin, juuri siitä omasta lähtökohdastaan. Näitä arvioita ei ohjata.

No, mitä tulee sitten yhteisöveroon ja siitä saavutettavaan hyötyyn, on hyvä muistaa, että tämä muutos astuu voimaan vasta vuonna 27. Tietenkin sillä pyritään siihen, että kun yhteisövero on huomattavan kilpailukykyinen verrattuna moniin meidän verrokkimaihin, [Puhemies koputtaa] se lisäisi Suomen saamia investointeja ja ylipäätänsä [Puhemies koputtaa] sitä talouden kasvupotentiaalia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Tynkkynen, olkaa hyvä.

16.20 **Oras Tynkkynen vihr** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, puhemies! Ministeri Purra, te viittasitte valtiovarainministeriön riippumattomiin virkahenkilöihin, jotka virkavastuulla tekevät tätä työtä. No, valtiovarainministeriön kansliapäällikkö Juha Majanen vielä helmikuussa sanoi Helsingin Sanomissa, että tuntuviin veronkevennyksiin ei ole varaa. [Krista Kiuru: No nyt on varaa!] Nyt muutama kuukausi myöhemmin niihin yhtäkkiä puoliväliriihessä olikin varaa, kun piti löytää rahaa antaa suurituloisille ja suuryrityksille. Te olette perustellut sitä täällä dynaamisilla vaikutuksilla, joitten toivotaan johtavan riittävän korkeaan itserahoitusasteeseen. Tämä on mahdollista vain, jos valitsee erityisesti tälle yhteisöverolaskulle sellaisen itserahoitusasteen, jolle on vaikea löytää tutkimuskirjallisuudesta mitään vankkaa perustelua. Mutta koska näihin arvioihin liittyy aina vääjäämättä epävarmuuksia ja riskejä, niin miten, ministeri Purra, arvioitte, tulisiko valtiovarainministeriön valmisteluissa paremmin tunnistaa nämä epävarmuudet ja yksittäisten lukujen sijaan käyttää joko vaihteluväliä tai esittää useita eri skenaarioita?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Purra, olkaa hyvä.

16.21 **Valtiovarainministeri Riikka Purra** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Luulen, että itse ministerinä ja poliitikkona pysyn sen ulkopuolella. Valtiovarainministeriön virkamiehet, ennusteita laativat henkilöt, varmasti pohtivat näitä ja itse osaavat tehdä päätöksiä, mikä kulloinkin on paras vaihtoehto. Noin yleisesti valtiovarainministeriön tekemät dynaamiset arviot ovat varsin konservatiivisia verrattuna esimerkiksi joihinkin eturyhmien tekemiin arvioihin, joten en lainkaan näe tässä yhteydessä huolta.

Samaan aikaan on hyvä muistaa, että minäkään en olisi ollut valmis tekemään veronalennuksia, mikäli emme olisi toisaalta löytäneet säästöjä ja veronkiristyksiä, joilla kykenemme rahoittamaan nämä, koska nyt tällä hetkellä me pidämme kiinni meidän finanssipoliittisesta tavoitteesta velkasuhteen vakauttamiseksi. Juuri tähän on moni muukin ennen puoliväliriihtä viitannut.

Samaan aikaan, mitä tulee vielä tähän yhteisöveron alennukseen, edellinen puhuja, edustaja Ovaska, unohtaa selvästi, että keskusta itse ehdotti siihen huomattavasti suurempaa kevennystä. [Keskustan ryhmästä: Ei pidä paikkaansa! — Markus Lohi: Väärä tieto!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lyly, olkaa hyvä.

16.23 **Lauri Lyly sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä kovasti aina muistetaan, mitä on tulossa, mutta nyt me katsotaan näitten vuosien velanottoa, ja se on ollut todella korkealla tasolla. Minua kiinnostaa tietää ihan faktisena lukuna se, että nyt kun täällä puhutaan, että kasvua ei ole tullut moneen vuoteen ja tässä pari vuotta on oltu miinusmerkkisillä kasvuluvuilla, ja nyt arvioidaan, että tulee 1,3—1,5 prosenttia lähivuosina, niin paljonko näillä veronkevennysmuutoksilla, mitä tässä on tehty — yhteisöveron lasku ja marginaaliveron lasku — tulee sitten kymmenyksiä lisää näitten toimien johdosta, ja paljonko ne tuovat julkiseen talouteen rahaa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Purra, olkaa hyvä.

16.24 **Valtiovarainministeri Riikka Purra** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tällaisia arvioita on mahdotonta antaa, koska kokonaisuus on tietenkin hyvin monimutkainen. Valtiovarainministeriö ennusteissaan paitsi kykenee arvioimaan hallituksen tekemiä toimia myös ottaa tietenkin huomioon monia muita asiaan liittyviä seikkoja. Viimeisimmässä ennusteessa jouduttiin välittömästi Yhdysvaltain erilaisen tulleilla uhkailun tai näihin liittyvän epävarmuuden jälkeen laskemaan meidän kasvuennustetta. Edelleen, vaikka tilanne pahimmiltaan on lauennut lähemmäksi normaalia, tämä epävarmuus on erittäin suurta. Toisaalta se, mitä tapahtuu Ukrainassa — me tietenkin kaikki toivomme, että saadaan kestävä, oikeudenmukainen rauha ja sillä tulee olemaan hyvä vaikutus eurooppalaiseen kasvuun, ja toivottavasti Suomenkin. Toisaalta meidän tekemät kasvutoimet tulevat vaikuttamaan oikeaan suuntaan.

Kokonaisuus perustuu ennusteille, ja näitä tietenkin kertovat eri instituutiot, kuten valtiovarainministeriö, Suomen Pankki, IMF ja komissio, joka tulee aivan pian omansa kanssa ulos. [Puhemies koputtaa] Ei tähän ole mitään yksiselitteistä vastausta antaa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kaikkonen, olkaa hyvä.

16.25 **Antti Kaikkonen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensin täytyy korjata: Keskusta ei ole tavallanne esittänyt yleistä alennusta yhteisöveroon. Se on varsin kallis ja riskialtis. Olemme esittäneet rakennemuutosta Viron veromallin suuntaan. [Perussuomalaisten ryhmästä: Yrityksen makua!]

Mutta itse asiaan: Palataanpa tähän velkakysymykseen. Nimittäin kun te ja hallitus ja oikeastaan varsinkin pääministeri Orpo aloititte, niin puheet olivat hyvin kovat: nyt loppuu velkaantuminen, nyt pannaan velkaantuminen kuriin, [Antti Kurvinen: Näin se oli!] nyt on oikea aika lopettaa velaksi eläminen. Nämä olivat puheet, mutta nyt kun kaksi vuotta on mennyt, niin ei ole loppunut velkaantuminen eikä oikeastaan sinnepäinkään — ei sinnepäinkään. Kaksi vuotta on mennyt, ja talous-, työllisyys- ja velkapolitiikkanne yhä selvemmin alkaa näyttää epäonnistuneelta, eikä tästä pääse enää sillä, että syyttää vain edellistä hallitusta. Kaksi vuotta valtaanne on jo mennyt.

Epäonnistumisenne takia haluamme parempia selityksiä, ja keskusta aikoo tehdä tästä välikysymyksen. [Ben Zyskowicz: Taas!] Miten te itse selitätte tämän kaiken suomalaisille? Miten tässä voidaan olla? Lupasitte lopettaa velkaantumisen, mutta tahti on entistä pahempi.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Valtiovarainministeri Purra, olkaa hyvä.

16.26 **Valtiovarainministeri Riikka Purra** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tässä maassa velka on todella hyvin korkealla. Se ei ole sitä vain valtiolla, vaan se on julkisessa taloudessa laajemmin. Kun katsotaan kokonaisuutta, niin kunnat voivat parhaiten, sen jälkeen hyvinvointialueet, ja valtio on hyvinkin velkaantunut. Ja samaan aikaan, kun meillä työikäisen väestön määrä vähenee, meillä ikääntyneiden määrä kasvaa. Kun meillä on tuottavuuskehitys huomattavan heikkoa — se 17 vuoden käytännössä tapahtunut nollakasvu — niin me tiedetään, että me tarvitaan vähän erilaisia keinoja kuin mitä edeltävät 17 vuotta on tehty. Senkin takia hallitus on kasvuriihessään lähtenyt siihen, että me kykenemme veroja alentamaan.

Se, minkä takia velka on kehittynyt tällä tavalla tämän hallituksen aikana ja meidän sopeuttamistoimet eivät ole suoraan näkyneet vielä siinä kehityksessä, liittyy tietenkin erityisesti talouden suhdanteeseen, joka ei ole tämän hallituksen päätös. Tekin tiedätte hyvin, puheenjohtaja Kaikkonen, että erityisesti Venäjän tilanne, suljettu raja, meidän vientimarkkinan heikko kehitys vaikuttavat tähän. Ne eivät ole [Puhemies koputtaa] hallituksen toimien seuraus.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Partanen, olkaa hyvä.

16.27 **Karoliina Partanen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Maailmantalous on todella myllerryksessä, ja Suomessa paineet ovat kovat. Väestö ikääntyy, meillä on työvoimapula, ja julkisen talouden velkaantuminen painaa harteillamme.

Me haluamme luoda suomalaisille uskoa ja toivoa. Haasteiden edessä emme ole jääneet toimettomina katsomaan sivusta, vaan olemme tarttuneet todella rohkeasti toimeen. Hallitus on rakentanut vahvan perustan talouskasvulle. Työnteosta ja yrittämisestä on tehty kannattavaa. Tämä korostuu erityisesti pienissä ja keskisuurissa yrityksissä, jotka ovat taloutemme selkäranka. Työn verotuksen keventäminen tukee suomalaista työntekoa ja lisää kotitalouksien ostovoimaa. Yritysten verotaakan helpottaminen puolestaan luo edellytykset talouden kasvulle ja uusille työpaikoille, joita kipeästi tarvitsemme. Tehdyt päätökset antavat Suomelle mahdollisuuden uuteen nousuun.

Arvoisa valtiovarainministeri Purra, miten hallituksen tekemät veronkevennykset ja yritysten kasvun tukeminen rakentavat kestävää talouskasvua Suomessa [Puhemies koputtaa] pitkällä aikavälillä, ja miten nämä päätökset tulevat näkymään [Puhemies koputtaa] suomalaisten arjessa? [Timo Harakka: Kuinka pitkä aikaväli on?]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Purra, olkaa hyvä.

16.29 **Valtiovarainministeri Riikka Purra** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! [Hälinää — Puhemies koputtaa] Harvemmin talouskasvua saadaan veroja kiristämällä. Valitettavasti tässä tilanteessa tämä hallitus on joutunut myös siihen turvautumaan, mutta onneksi puoliväliriihessä kykenemme tekemään nimenomaan työtä — tavallisia suomalaisia työntekijöitä — hyödyttäviä, yrityksiä hyödyttäviä ja yrittämistä hyödyttäviä veroratkaisuja eli melkoisen suuren veronalennuspaketin, joka samaan aikaan toisesta suunnasta myös rahoitetaan. Kun tämä yhdistetään kaikkiin muihin hallituksen tekemiin kasvutoimiin, niin puoliväliriihessä kuin aiemminkin, ja toisaalta meidän tekemiin merkittäviin rakenteellisiin uudistuksiin — yhtenä esimerkkinä esimerkiksi sinne työmarkkinoille paikallinen sopiminen, joka nimenomaan on pienempienkin yritysten mielessä — niin totta kai tämä on erittäin hyvä pohja siihen, että me saisimme tähän maahan ihan aitoa, reaalista yksityisen sektorin kasvua.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Mäkynen, olkaa hyvä.

16.30 **Matias Mäkynen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olemme tällä viikolla saaneet valiokunnissa kuulla asiantuntijoita ja heidän arvioitaan hallituksen riihipäätöksistä. Talousvaliokunnan kuulemisissa ylivoimaisesti epäsuosituimmaksi hallituksen päätökseksi on noussut yhteisöveron laskeminen 800 miljoonalla eurolla. Sitä on sanottu

suoraan tuhlaamiseksi, jolla ei ole vaikutusta talouskasvuun. Tällä kannalla oli myös valtiovarainministeriö kehysriihtä ennen ja maaliskuussa julkaistussa muistiossaan.

Myös hallituksen leikkausten talouskasvua heikentäviä vaikutuksia aliarvioidaan tutkijoiden mukaan. Yle onnistui löytämään myös virheen yhteisöveron vaikutusmuistiosta, ja valtiovarainministeriön viittaama tutkija irtisanoutui näistä arvioista ja sanoi, että tässä on tapahtunut väärintulkintaa ja hallitus on tehnyt vääriä johtopäätöksiä tutkimuksista.

Arvoisa valtiovarainministeri, näettekö, että tämä syö uskottavuutta teidän politiikaltanne, että tulee tämmöisiä virheitä esiin? Aiotteko korjata näitä virheitä ja tuoda eduskunnalle uuden esityksen, jossa nämä virheet on korjattu ja jossa tällaista 800 miljoonan euron lahja-alennusta ei tehdä?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Purra, olkaa hyvä.

16.31 **Valtiovarainministeri Riikka Purra** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tähän, mihin edustaja viittaa, on vastattu virkamiespuolelta. Kuten aiemmassa vastauksessani sanoin, näihin arvioihin tai virkakunnan tekemiin analyyseihin tai tutkimuskatsauksiin ei vaikuteta poliittisella tasolla — en minä ministerinä, ei kukaan muukaan hallituksesta. Ne ovat virkamiesten tekemiä, ja virkamiehet myös ovat tähän ongelmaan vastanneet — Lauri Kajanoja valtiovarainministeriöstä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Savola, olkaa hyvä.

16.31 **Mikko Savola kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Arvoisa valtiovarainministeri, te viittasitte monta kertaa puolustukseen, puolustusmäärärahojen kasvuun, siihen tarpeeseen ja ylipäätään turvallisuuteen. Näin on. Me tarvitsemme enemmän rahaa, puolustusmäärärahoja, ja nyt ne linjaukset, mitä noin 3 prosentista hallitus on tehnyt, eivät välttämättä riitä. Haagin huippukokous, Naton huippukokous, tulee linjaamaan puolustusmäärärahatasosta. Se voi olla 3,5 prosenttia, se voi olla jopa 5 prosenttia, mikä tarkoittaa sitä, että me voimme joutua käyttämään jopa 13—15 miljardia euroa puolustukseen vuosittain. No, tämä raha pitää löytää. Eikö nyt olisi tarve etsiä tätä rahaa yhdessä, tehdä yhdessä Suomen selviytymissuunnitelma, koska tämä tarkoittaa yli vaalikausien menoa?

Me esitimme keskustassa vuonna 23, että tekisimme yhteisen parlamentaarisen suunnitelman. Tätä esitti myös presidentti Niinistö. Ja nyt kysynkin teiltä: voisiko nyt tarttua edes tässä kysymyksessä — kun meillä on näin valtava haaste edessä ja tarve turvallisuuteen, puolustukseen — tähän, että me miettisimme tätä yhdessä hallituksen ja opposition kesken yli vaalikausien, [Puhemies koputtaa] kuinka me tämän asian hoidamme?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Purra, olkaa hyvä.

16.33 **Valtiovarainministeri Riikka Purra** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Edustajan kuvaamat tarpeet suomalaisessa ja miksei laajemminkin eurooppalaisessa puolustuksessa ja turvallisuudessa ovat juuri näin. Tämä erityisesti etulinjan mailla tulee kyseeseen, ja tarpeet ovat valtavat. Ja kun ne yhdistetään näihin muihin meidän yhteiskuntaa koskeviin tarpeisiin esimerkiksi ikääntyneiden hoidossa ja hoivassa, niin toivon, että kaikki puolueet tässä salissa ymmärtävät, että se edellyttää sitä, että julkisessa taloudessa

kyetään uudelleen priorisoimaan. Samaan aikaan pitää kaikki panokset laittaa siihen, että saadaan talouskasvua aikaiseksi, jotta näitä merkittäviä tarpeita kyetään rahoittamaan.

Jokainen puolue täällä salissa on vuorollaan vastuussa talous- ja finanssipolitiikasta. Tällä hetkellä se on tämä hallitus. Sen sijaan te olette oppositiossa käytännössä koko kauden arvostelleet kaikkia meidän toimiamme myös tähän kokonaisuuteen liittyen. [Anna-Kaisa Pekonen: Kyllä, näin on!] Me olemme kyllä kuulleet teitä esimerkiksi kasvutoimien osalta, kuten kaikkia muitakin tahoja, jotka niistä järkeviä toimia ovat esittäneet.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Bergbom, olkaa hyvä.

16.34 **Miko Bergbom ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Täällä on puhuttu erilaisista v-sanoista. Itselleni tulee mieleen kolme v-sanaa opposition puheista tässä kyselytunnilla: valitatte vailla vaihtoehtoa. Se on koko teidän kritiikkinne kärki: vailla vaihtoehtoa.

Politiikassa on pari ongelmaa. Kun demarit hallituksessa alentavat yhteisöveroa, se on hyvä asia. Kun tämä hallitus alentaa yhteisöveroa, se on huono asia. Kun keskusta kasvuohjelmassaan esittää yhteisöveron alennusta, se on hyvä asia. Kun tämä hallitus tekee sen, se on huono asia. [Antti Kaikkonen: Rakennemuutosta esitetään!] Kun demarit vaihtoehtobudjetissaan esittävät pieni- ja keskituloisille veronalennuksia, se on hieno asia. Kun tämä hallitus tekee tuplat siitä, se on huono asia eikä riitä. [Pia Viitanen: Me tekisimme enemmän!] Toivoisin edes jotain johdonmukaisuutta teidän politiikaltanne. Miksi ei voida olla edes onnellisia siitä, että nyt pieni- ja keskituloisten ostovoima kasvaa, toisin kuin teidän kautenne lopussa, jolloin se päätyi katastrofaaliseen tilaan?

Haluaisin kysyä työministeriltä: mitä tarkoittaisi talouskasvulle pahimmillaan pienissä yrityksissä, jos opposition esittämiä veronkorotuksia laitettaisiin voimaan?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Työministeri Marttinen, olkaa hyvä.

16.35 **Työministeri Matias Marttinen** (vastauspuheenvuoro): Kiitoksia, arvoisa herra puhemies! Edustaja ottaa esille erittäin tärkeän asian eli sen, että Suomen talouskasvu ja sen pohja perustuu pitkälti siihen, miten meidän pk-yrittäjät näkevät omat tulevaisuutensa taas vastaavasti Suomessa. Sen takia meidän hallituksen politiikan tavoitteena on antaa heille uusia työkaluja työllistää, kehittää omaa yritystoimintaansa, ja kyllä, myös yhteisöveron keventäminen on osa tätä tärkeää kokonaisuutta. Yrityksissä on erittäin merkittävä työllistämispotentiaali, ja uskonpa niin, että jokainen kansanedustaja täällä salissa arvostaa ja vaalii myös sitä, että alueilla paikallisesti nämä yrittäjät pärjäävät.

Herra puhemies! Mikäli toimittaisiin niin, että suomalaisten pk-yrittäjien verorasitusta voimakkaasti lisättäisiin, niin nähdäkseni se johtaisi kyllä tilanteeseen, jossa heidän näkymänsä kehittää omaa yritystoimintaansa heikkenisi, ja tuskinpa kukaan heistä myöskään innokkaammin uusia työntekijöitä lähtisi palkkaamaan.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Eskelinen, olkaa hyvä.

16.36 **Seppo Eskelinen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Te jätätte sellaisen velkavuoren, että sen yli ei pääse kukaan. Olette jäämässä historiaan hallituksena, joka on kasvattanut velkaa ennätysmäärän. Oletteko vihdoin valmiit tunnustamaan, että hyvätuloi-

sia suosimalla ja köyhiltä leikkaamalla ei tämän maan julkinen talous kohene? Lisäksi väärin kohdennetut veronalennukset selvästikin on todettu asiantuntijoitten osalta tehottomiksi. Oletteko valmiit myöntämään, että hallituksen politiikalla ei velkaantumista taiteta ja politiikka tarvitsee nyt pikaisesti suunnanmuutoksen? Oletteko valmiita jopa tarkastelemaan uudestaan julkisen talouden suunnitelmaa?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Valtiovarainministeri Purra, olkaa hyvä.

16.37 **Valtiovarainministeri Riikka Purra** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kerrotaan vielä syy sille, että nämä viimeiset kaksi vuotta ovat kehittyneet näin. Oleellisin syy: talouden suhdanne, talouskasvun puute, vientimarkkinoilla heikkouksia, Venäjän tilanne. [Mika Lintilän välihuuto] Lisämenot: puolustus, turvallisuus, Ukrainan tukeminen, hyvinvointialueiden tukeminen. Tässä ovat oleelliset syyt sille.

Me pidämme kiinni meidän finanssipoliittisista tavoitteista velkasuhteen vakauttamiseksi vaalikauden loppuun. Kun edustaja Bergbom totesi tämän ”valitusta vailla vaihtoehtoa”, niin valitettavasti minun on oltava samaa mieltä. [Välihuutoja vasemmalta]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Minja Koskela, olkaa hyvä.

16.38 **Minja Koskela vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus, te olette perustelleet näitä veroaleja rikkaille dynaamisilla vaikutuksilla, ja se tarkoittaa sitä, että te odotatte, että nämä veronalennukset maksaisivat itseään takaisin. Viikonloppuna kuitenkin saimme lukea, että näitä laskelmia, joihin te perustatte oletuksen dynaamisista vaikutuksista, on tulkittu huolimattomasti. Eli tämä teidän poliittinen valintanne perustuu arvioon, jonka mukaan yhteisöveron laskeminen maksaisi itsensä noin 60-prosenttisesti takaisin. Tätä arviota te perustelette saksalaistutkimuksella, mutta tutkimuksen tehnyt professori on itse sanonut, että tutkimuksen päähavainnon mukaan itserahoittavuus on lähellä nollaa. Valtiovarainministeri Purra, ei 60 prosenttia, vaan lähellä nollaa.

Ja ennen kuin te menette neljännen kerran tämän kyselytunnin aikana virkamiesten selän taakse piiloon omia poliittisia päätöksiänne ja valintojanne, niin kysyisin teiltä: miten on mahdollista, että rikkaiden veronalennuksiin löytyy aina dynaaminen vaikutus perusteena, mutta sitten kun puhutaan pienituloisilta leikkaamisesta, niin te ette ole valmiita tekemään edes kokonaisvaikutusten arviota?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Purra, olkaa hyvä.

16.39 **Valtiovarainministeri Riikka Purra** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Puhuitteko te nyt siis yrityksiin kohdistuvista veronalennuksista vai ylimpien marginaalien laskemisesta? [Välihuutoja] Ylimpien marginaalien laskemisessa, johon otaksun edustajan viittaavan tällä rikkaimpiin kohdistuvalla veronalennuksella, esimerkiksi Ruotsissa tämä itserahoitus on arvioiden mukaan 80—120 prosenttia. Sen sijaan tämä virkamiesarvio, johon te muun puheenvuoronne keskityitte, liittyy yhteisöveron alennukseen, [Minja Koskela: Kyllä, nimenomaan!] ja siihen olen jo vastannut. Tähän ei ole esitetty poliittista vaikutusta, vaan tämä perustuu virkamiesten tekemiin arvioihin. [Minja Koskelan välihuuto]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Oinas-Panuma, olkaa hyvä.

16.40 **Olga Oinas-Panuma kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Työllisyys ja talous kulkevat aina käsi kädessä, ja teidän tavoite on ollut 100 000 uutta työllistä, jolla piti tulla lisää rahaa ja vahvistaa taloutta kaksi miljardia. No, mikä on tilanne tällä hetkellä? Työttömiä on 60 000 enemmän kuin silloin, kun te aloititte.

Julkisen talouden suunnitelmaa kun luetaan, niin huomataan, että vuoteen 29 mennessä meillä on edelleen työttömiä enemmän kuin silloin, kun tämä hallitus aloitti. Tämä on väärä suunta. Se aiheuttaa meidän yhteiskuntaan polarisaatiota, se aiheuttaa vastakkainasettelua, ja se tulee meille valtavan kalliiksi. Joten, valtiovarainministeri Purra: oletteko sitoutuneet vielä tähän 100 000 uuden lisätyöllisen tavoitteeseen, ja jos, niin mitä uusia toimia te aiotte tehdä? Ja mikäli te ette pääse tähän teidän tavoitteeseen, niin kyllä kiinnostaisi tietää, kuinka paljon sitten uutta velkaa lastataan meidän nuorten ihmisten niskaan tulevaisuudessa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Purra, olkaa hyvä.

16.41 **Valtiovarainministeri Riikka Purra** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Työministeri vastaa työhön liittyviin asioihin. Mutta kyllä valtiovarainministeriön laskennallinen arvio siitä, minkä verran rakenteelliset toimemme tulevat lisäämään työpaikkoja tai vahvistamaan julkista taloutta, on voimassa. Itse asiassa julkisen talouden vahvistamisen osuushan on noussut siitä, mitä hallitusohjelmassa on kirjattu. Sen sijaan esimerkiksi edellisen hallituksen tekemät rakenteelliset toimet eivät vahvistaneet julkista taloutta euron vertaa [Timo Harakka: Ennätystyöllisyys!] siitä huolimatta, että suhdanne oli noususuhtainen.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Yrttiaho, olkaa hyvä.

16.42 **Johannes Yrttiaho vas** (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Hallituksen veronalennuksilla yhtiöille, omistajille ja hyvätuloisille on valtava hintalappu. Vielä isompi on lasku sotilasmenojen lisäämisestä. Hallitus lisää niitä, kuten sanoitte, jopa neljä miljardia tavoitteena Naton korotetut vaatimukset. Miten tämä kaikki maksetaan? Velka kasvaa vauhdilla, kansalaisilta leikataan, omaisuutta myydään. Nyt hallitus on päättänyt ottaa Valtion Eläkerahastosta miljardi euroa veronalennuksiin ja menolisäyksiin. Valtion Eläkerahasto on toki pieni osa Suomen koko eläkejärjestelmää ja 275 miljardin euron eläkevaroja, mutta kun Suomen julkinen talous ajetaan entistäkin heikommille, on ilmeinen riski, että valtio kahmaisee jatkossakin eläkevaroista ja aina vain syvemmältä. Kysyn: Olemmeko veroalen ja varustelumenojen kasvun tiellä pian tilanteessa, jossa kymmeniä vuosia työtä tehneiden suomalaisten vanhuudenturva, suomalaisten eläkevarat, katoaa sodan susien nälkäisiin kitoihin? Lupaatteko jättää [Puhemies koputtaa] eläkevarat rauhaan? [Ben Zyskowicz: Turhaa pelottelua, edustaja Yrttiaho!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Purra, olkaa hyvä.

16.43 **Valtiovarainministeri Riikka Purra** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tämän hallituksen ja, näkisin, tässä eduskunnassa hyvin laajasti jaettu ajatus on se,

että Suomen turvallisuus ja puolustus ovat kaikissa oloissa ensiarvoisen tärkeitä. [Sanna Antikainen: Juuri näin!] Me emme tee puolustukseen liittyvien määrärahojen korotuksia siksi, että me pääsisimme tiettyyn prosenttiosuuteen, vaan siksi, että me suojaamme Suomea ja suomalaisia. Me keskitymme suorituskykyihin, siihen, että me voimme suojella tätä isänmaata, ja tämä hallitus pitää tätä kaikkein suurimmassa arvossa.

Mitä tulee Valtion Eläkerahastoon, joka näin budjettitalouden näkökulmasta on käytännössä tällainen puskurirahasto, tähän on tehty siltaratkaisu, jolla pyritään vaikuttamaan siihen, että alijäämä ei kasva, ennen kuin näitä dynaamisia vaikutuksia saadaan. Tämä on kertaluontoinen ratkaisu. Sillä ei kajota ihmisten eläkkeisiin.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Harkimo, olkaa hyvä.

16.44 **Harry Harkimo liik** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies, ärade talman! Palaisin näihin eläkerahoihin. Kun olette ottaneet miljardilainaa sieltä, niin puhutte koko ajan, että laina on 12,5 miljardia — sehän on 13,5 miljardia. Mutta kysyisin teiltä, mikä se syy on, että sieltä kannattaa ottaa rahaa, kun viime vuonna se on tuottanut yhdeksän prosenttia ja edellisenä vuonna kahdeksan prosenttia korkoa, ja nyt te saatte itse 2,5 prosentilla, niin 50 miljoonaa te maksatte enemmän, kun te otatte sieltä [Eduskunnasta: Joka vuosi!] — joka vuosi. Mitä te maksatte korkoa sinne Eläkerahastolle, ja koska te olette sopineet, että te maksatte tämän takaisin? Koska tässähän ei ole mitään järkeä. — Ministeri Purra.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Purra, olkaa hyvä.

16.45 **Valtiovarainministeri Riikka Purra** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Edellisessä puheenvuorossani kerroin, minkä takia tähän siltaratkaisuun on päädytty. Se on kertaluontoinen ratkaisu, jolla pyritään varmistamaan se, että ennen kuin näiden veronalennusten dynaamiset vaikutukset, jotka on arvioitu virkavastuulla, tulevat näkymään, alijäämä ei siltä osin lisäänny. Samaan aikaan me nostetaan Eläkerahastosta tehtävää tuloutusta, joka on myös varsin järkeenkäypää.

Samaan aikaan on hyvä muistaa, että valtion tasetta noin laajemmin on ennenkin käytetty. Tämä ei ole poikkeuksellista. Samaan aikaan esimerkiksi hallituksen laajaa infrapakettia, jossa tehdään merkittäviä investointeja kaikkialle Suomeen, rahoitetaan valtion omaisuustuloilla.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Viimeinen lisäkysymys tähän aiheeseen liittyen. — Edustaja Lindtman, olkaa hyvä.

16.46 **Antti Lindtman sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sen verran täytyy korjata, että kyllä tämä on ensimmäinen hallitus, joka käyttää tätä valtion omaisuutta veronalennusten rahoittamiseen.

Siitä olen samaa mieltä, että suhdanne on ollut heikko, mutta eikö juuri se perustelisi sitä, että kaikki veronkevennysvara olisi ohjattu sinne keskituloisille suomalaisille? Mutta sen sijaanhan tavalliselle järjestäytyneelle opettajalle verrattuna esimerkiksi suurituloisen ministerin tuloluokkaan tulee yksi sadasosa siitä, mitä sinne suurituloisimmille tulee euromääräisesti käteen.

Ministeri Purra, te todella olette paljon puhunut velasta ja julkisesta taloudesta ja varoitellut tässä salissa. Siitäkin olen samaa mieltä. Mutta sen takia onkin niin suuri ihmetys, että te tuotte tänne eduskuntaan esityksen, jossa esitätte enemmän velkaa vaalikauden aikana kuin yksikään toinen teidän edeltäjänne — ennätysvelka, ennätyshuono perintö tuleville päättäjille.

Ministeri Purra, palaan tähän ensimmäiseen kysymykseen: Viime kyselytunnilla totesitte, että te olette kyenneet tekemään nämä veronalennukset lisäämättä velkaa. Kun ette suostunut vastaamaan edustaja Räsäsen kysymykseen, [Puhemies koputtaa] kysyn näin: vieläkö seisotte tänään tämän lausunnon takana?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Purra, olkaa hyvä.

16.47 **Valtiovarainministeri Riikka Purra** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Edustaja Lylylle antamassani vastauksessa kuvasin niitä epävarmuuksia, joita meidän talouteen liittyy. Niitä on valtavasti. Niitä liittyy kauppasodan uhkaan, Venäjään, vientimarkkinan kehitykseen ja ylipäätänsä moniin seikkoihin, jotka eivät ole tämän hallituksen käsissä. Mutta ne seikat, joihin me voimme vaikuttaa, jotta tässä maassa tulevaisuudessa työn tekeminen olisi kannattavaa ja yrityksillä olisi mahdollisuus laajeta, investoida, kasvaa ja työllistää suomalaisia ihmisiä — näihin edellytyksiin me haluamme puuttua. Sen vuoksi me olemme tehneet näitä kasvutoimia, joilla tätä pyritään vauhdittamaan ja lisäämään kasvun edellytyksiä tähän maahan. [Eveliina Heinäluoma: Kyllä vai ei?] Ilman kasvun aikaansaamista meidän velkaan kohdistuu entistä suurempia nousupaineita näiden valtavien menojen edessä, ja tämä uskoakseni on myös teidän ajatuksenne. Me tarvitsemme tähän maahan kasvua. [Välihuutoja]

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.2. Suullinen kysymys luonnonsuojelusta ja kaivostoiminnasta (Hanna Holopainen vihr)

Suullinen kysymys SKT 78/2025 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Jussi Halla-aho: Seuraava kysymys. — Edustaja Holopainen, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.48 **Hanna Holopainen vihr:** Arvoisa puhemies! Hallitus on ohjelmassaan sitoutunut pysäyttämään luontokadon, mutta joka käänteessä luonto tuntuu olevan käytännössä alisteista muille intresseille. Luontoarvot voidaan ohittaa, vesien tilaa heikentää. Nyt viimeisimmäksi elinkeinoministeri Rydman on todennut, että kolminkertaisin perustein suojellun Viiankiaavan suojelun purkamiselle on kaikki edellytykset. Alueelle kaivostoimintaa suunnittelevan yhtiön omienkin selvitysten mukaan kaivostoiminta voisi aiheuttaa pohjaveden tason laskun ja jopa kuivattaa suon.

Ympäristöministeri Multala, teillä on nyt näytön paikka. Luonto ei voi kerta toisensa jälkeen olla alisteista taloudelle. Kysynkin ympäristöministeri Multalalta: onko teille ympä-

ristöministerinä hyväksyttävää, että kolminkertaisesti suojeltu suo voidaan uhrata kaivostoiminnalle?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Multala, olkaa hyvä.

16.49 **Ympäristö- ja ilmastoministeri Sari Multala** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mitä tulee tähän kyseiseen kaivoshankkeeseen, siinä ovat arvioinnit ja selvitykset vielä täysin kesken, eikä ole millään tavalla tässä vaiheessa mahdollista ottaa kantaa mahdollisiin hakemuksiin, joita meidän pöydällemme mahdollisesti tulee.

Meillä on sinällään hyvinkin tiukat ympäristövaatimukset, mitä tulee kaivostoimintaan mutta myöskin muuten luonnonsuojeluun ja ympäristölupiin, ja näitä lupia tietysti vaaditaan myös tämänkaltaisiin hankkeisiin. Joka tapauksessa se, mistä tässä itse kaivoskysymyksessä on kysymys — esimerkiksi sen päätyminen tälle strategisten hankkeiden listalle — tarkoittaa sitä, että sen käsittelyä sinällään kiirehditään, mutta siltikään se ei tarkoita automaattisesti mitenkään sitä, että esimerkiksi ympäristöluvan vaatimuksista tingittäisiin. Tässä on ollut selvästikin myös väärinkäsitystä. Myöskään se, jos aikanaan päädyttäisiin tekemään päätöksiä suuntaan tai toiseen, ei tarkoita esimerkiksi luonnonsuojelusta luopumista kyseisellä alueella tai jollain muulla alueella. [Puhemies koputtaa] Mutta tämä asia tulee todennäköisesti aikanaan arvioitavaksi valtioneuvostolle.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.3. Suullinen kysymys perhehoidon edistämisestä vanhuspalveluissa (Timo Vornanen tv)

Suullinen kysymys SKT 79/2025 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Jussi Halla-aho: Edustaja Vornanen, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.51 **Timo Vornanen tv:** Kunnioitettu puhemies! Kysymys vanhusten ja ikäihmisten hoivasta:

Keskustelua iäkkäiden ihmisten hoidosta leimaa usein huoli siitä, ettei nykyistä palvelutasoa kyetä ylläpitämään taloudellisista syistä eikä varsinkaan tulevaisuudessa kyetä pitämään tasoa yllä. Pidän kuitenkin selvänä, ettei vanhusten elämänlaadusta voida enää tinkiä. Suuri joukko ikäihmisiä kokee yksinäisyyttä, mikä heikentää heidän elämänlaatuaan ja voi äkillisten sairauskohtausten tai kaatumisten myötä aiheuttaa hengenvaarallisia tiloja.

Perhehoito, joka tarjoaa ratkaisun muun muassa yksinäisyyteen, jää usein liian vähälle huomiolle keskusteltaessa ikäihmisten palveluista. Laajemmin hyödynnettynä perhehoito tarjoaisi osaratkaisun moniin ikäihmisten hoidon haasteisiin. Se yhdistää monien eri palvelumuotojen parhaita puolia ja on lisäksi kustannustehokasta. Onkin käsittämätöntä, että perhehoitopaikat [Puhemies koputtaa] ovat monilla hyvinvointialueilla alikäytettyjä. Kysynkin arvoisalta ministeriltä: [Puhemies koputtaa] miten hallitus aikoo konkreettisesti edistää perhehoidon käyttöä osana ikäihmisten palveluita?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Juuso, olkaa hyvä.

16.52 **Sosiaali- ja terveysministeri Kaisa Juuso** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ikääntyneen väestönosan kasvaessa meidän on käytettävä kaikki keinot, jotta voimme heistä huolta pitää. Perhehoito on yksi hoivan muoto, jota olen korostanut koko kahden vuoden ajan jokaisessa mahdollisessa tilanteessa. Se on Suomessa ollut mahdollista jo pitkään, ja perhehoidon korvauksetkin ovat kohtuullisen hyvät. Jostain syystä perhehoito ei kuitenkaan ole saanut kovin suurta suosiota tähän mennessä Suomessa, mutta olen huomaavinani, että se kyllä kasvaa koko ajan, ja perhehoitoa voidaan käyttää monenlaisissa tarkoituksissa, myöskin omaishoitajien vapaapäivien helpottamisessa: perhehoitaja voi tulla kotiin. Perhehoitoa voi käyttää lastensuojelussa, vammaisten hoivassa, ikäihmisten hoivassa — erittäin, erittäin suositeltava hoitomuoto.

Sosiaali- ja terveysministeriö on tekemässä selvitystä perhehoidon kansallisesta toteutumisesta tällä hetkellä. Puoliväliriihessä teimme päätöksen siitä, että tilanteissa, [Puhemies koputtaa] joissa toimeksiantosuhteisten perhehoitajien hoitosuhde potilaaseen [Puhemies koputtaa] äkillisesti loppuu, olisi oikeutettu tiettyyn korvaukseen, jotta heidän taloudellinen tasapainonsa olisi turvattu.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.4. Suullinen kysymys puolustusmenojen kasvattamisesta (Tomi Immonen ps)

Suullinen kysymys SKT 80/2025 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Jussi Halla-aho: Edustaja Immonen, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.54 **Tomi Immonen ps:** Arvoisa puhemies! Hallituksen historiallinen päätös nostaa puolustusmenot vähintään kolmeen prosenttiin bruttokansantuotteesta vuoteen 2029 mennessä tarkoittaa yli kolmen miljardin euron vuosittaisia lisäpanostuksia puolustukseen. Tämä on täysin perusteltua, koska Venäjä on kerta toisensa jälkeen osoittanut olevansa arvaamaton ja aggressiivinen rajanaapuri. Suomen onkin vahvistettava omaa puolustuskykyään realistisen uhkakuvan mukaan.

On myös tärkeää, että hallitus valmistelee irtautumista jalkaväkimiinat kieltävästä Ottawan sopimuksesta. Perussuomalaiset ovat aina korostaneet, että Ottawan sopimukseen liittyminen oli virhe. Jalkaväkimiinojen palauttaminen vahvistaa maamme puolustusta konkreettisella ja kustannustehokkaalla tavalla.

Arvoisa puolustusministeri Häkkänen, miten arvioitte näiden panostusten vaikuttavan Suomen kokonaisturvallisuuden kehitykseen tulevina vuosina?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Puolustusministeri Häkkänen, olkaa hyvä.

16.55 **Puolustusministeri Antti Häkkänen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kaikki päätökset, mitä tällä hetkellä tehdään, tehdään pitkän aikavälin uhka-arvioon perus-

tuen ja kansallisista lähtökohdista, kuten täällä hyvin valtiovarainministeri äsken kuvasi tätä. Me ei tehdä niitä ulkoa jonkun muun sanelemana, vaan meillä on itsenäinen arvio, toki osana liittokuntaa ja osana puolustuskumppanuuksia. Se arvio perustuu siihen, että Venäjä yhdessä heidän liittolaistensa kanssa tulee olemaan pitkään uhka useille Euroopan maille ja myös Suomelle.

Sen takia nyt tehdään isoja panostuksia kalustohankintoihin, jotka ovat välttämättömiä. Ilmavoimien ja Merivoimien lisäksi Maavoimat laitetaan vielä vahvempaan iskuun, reserviläisjärjestelmää uudistetaan, jalkaväkimiinat otetaan takaisin, ja kaikki sellaiset päätökset, joita aiempina vuosikymmeninä ei ehkä nähtykään niin tärkeinä, nyt pistetään voimaan. Eli tehdään kaikki ne päätökset, joilla Suomen ja suomalaisten turvallisuutta vahvistetaan ja maksimoidaan meidän ennakkopidäke sille, että suomalaisille ei tapahdu mitään pahaa tulevaisuudessa. Rahaa tullaan käyttämään enemmän, mutta se käytetään mahdollisimman kustannustehokkaasti ja viisaasti, [Puhemies koputtaa] ja kaiken perustana pitää olla vahva talouskasvu. Sitä tarvitaan tulevaisuudessa.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.5. Suullinen kysymys siviilipalveluksen kehittämisestä (Sari Tanus kd)

Suullinen kysymys SKT 82/2025 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Jussi Halla-aho: Seuraava kysymys. — Edustaja Tanus, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.56 **Sari Tanus kd:** Arvoisa herra puhemies! Venäjän brutaali hyökkäys on muuttanut todellakin myös Suomen turvallisuustilannetta dramaattisesti, ja niin kuin tässä on jo puhuttu, Suomi joutuu panostamaan puolustukseensa huomattavasti aiempaa enemmän. Tästä esimerkkinä ovat muun muassa nämä miljardien lisäpanostukset Puolustusvoimien kalustohankintoihin sekä Puolustusvoimien reservin määrän kasvattaminen yli miljoonaan sotilaaseen ikärajojen noston myötä ja niin edelleen.

Hallitusohjelman mukaisesti kehitetään myös siviilipalvelusjärjestelmää tarkoituksenmukaisemmaksi ja niin, että kytketään se palvelus nykyistä selkeämmin kokonaisturvallisuuden toimintamalliin. Kysyisinkin ministeriltä: Millä tavoin nykyistä siviilipalvelusta kehitetään vastaamaan paremmin kokonaisturvallisuuden muuttuneisiin tarpeisiin? Voisiko nykyistä siviilipalvelusjärjestelmää kehittää esimerkiksi osaksi pelastustointa ja muutoinkin niin, että siviilipalveluksen läpikäyneilläkin on hyvät käytännön valmiudet toimia apuna yhteiskunnan erilaisissa häiriötilanteissa?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Marttinen, olkaa hyvä.

16.58 **Työministeri Matias Marttinen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kiitoksia edustajalle hyvästä kysymyksestä. Kuten edustaja totesi, olemme hallitusohjelmassa sopineet siitä, että siviilipalveluslainsäädäntöä lähdetään nyt uudistamaan. Minun on tarkoitus itse asiassa aivan lähiaikoina asettaa nytten tämä työryhmä valmistelemaan

lainsäädännön uudistuksia, jotta ensi vuonna te saatte sitten eduskuntaan tämän lakikokonaisuuden taas vastaavasti käsittelyyn.

Keskeinen asia, kun me puhumme kokonaisturvallisuudesta, on ottaa huomioon siinä kaikki yhteiskunnan osa-alueet, ja siviilipalvelusjärjestelmä ja sen toimivuus on tässä erottamaton osa. Näen itse niin — menemättä vielä tarkalleen ottaen yksityiskohtiin, koska haluan antaa nyt asiantuntijavalmistelulle tässä riittävästi rauhaa ja tilaa — että joka tapauksessa meidän järjestelmän täytyy tulevaisuudessa vielä vahvemmin kouluttaa siviilipalveluksen suorittaneita henkilöitä erilaisiin kriisitilanteisiin valmistautumisessa, ja uskon myös, että tämä muutos tulee vielä tekemään enemmän motivoivaksi myös palveluksen suorittamisen ja samalla kuitenkin palvelee meidän koko yhteiskuntaa.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.6. Suullinen kysymys luovien alojen aseman vahvistamisesta (Mikko Ollikainen r)

Suullinen kysymys SKT 83/2025 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Jussi Halla-aho: Nästa fråga. — Ledamot Ollikainen, varsågod.

Keskustelu

16.59 **Mikko Ollikainen r:** Ärade talman! ”Nå jaa” — det råder KAJ-feber i Sverige och Finland och hela Europa för den delen också. Bastukulturens, Finlands, Österbottens och Vörås glada och genuina ambassadörer tar Europa med storm, och på lördag står de på scenen i Eurovisionsfinalen. Vi hoppas naturligtvis att Erika Vikman också uppträder i finalen på lördag. Vi hejar på henne också i dag i semifinalen.

Tässä haastavassa maailmanpoliittisessa tilanteessa, kuten tässä kyselytunnilla on tullut ilmi, tarvitaan myös vastapainoa, positiivisuutta ja iloisuutta, ja niitä nyt Euroviisut osaltaan tuovat meille.

Eduskunnassa käsitellään parhaillaan teollisuuspoliittista selontekoa, ja olemme muun muassa tässä salissa kuulleet, että luovat alat ovat maailman nopeimmin kasvava talouden sektori tuottaen sekä työpaikkoja että vientiä. Siksi kysyisin, arvoisa ministeri Rydman: mitä hallitus aikoo tehdä luovien alojen aseman vahvistamiseksi osana teollisuus- ja elinkeinopolitiikkaa, [Puhemies koputtaa] jotta tulevaisuudessakin Suomesta voisi ponnahtaa KAJ’n kaltaisia ilmiöitä maailmalle?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Rydman, olkaa hyvä.

17.00 **Elinkeinoministeri Wille Rydman** (vastauspuheenvuoro): Värderade talman! Det är faktiskt så att vi kan glädjas över det exceptionella läget att i år tävlar till och med två fina finländska artister i Eurovisionens sångtävling, och vi hoppas så klart att vi får en dubbelseger för Finland. Särskilt glädjande är så klart det att den finska bastukulturen främjas nu även under den svenska flaggan, vilket är särskilt glädjande. Och det stämmer också att riksdagen för tillfället behandlar den industripolitiska strategin, men utöver detta utarbetar

regeringen en tillväxtstrategi för kreativa branscher. Den strategin kommer också att innehålla flera olika politiska åtgärdsförslag som sedan kommer att främja de kreativa branscherna.

On todellakin niin, että luovalla taloudella on valtava potentiaali. Sen lisäksi, että meillä on teollisuuspoliittinen strategia eduskunnassa käsittelyssä, olemme saamassa valmiiksi myöskin luovien alojen kasvustrategian, johon sisältyy myöskin lukuisia toimenpide-esityksiä luovien alojen kasvun vahvistamiseksi Suomessa.

Kysymyksen käsittely päättyi.

Kyselytunti päättyi.

3. Valtioneuvoston oikeuskanslerin kertomus vuodelta 2024

Kertomus K 5/2025 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Jussi Halla-aho: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Asia lähetetään perustuslakivaliokuntaan, jolle muut erikoisvaliokunnat voivat antaa lausunnon viimeistään 5.12.2025.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohtien jälkeen. — Kertomuksen esittelee oikeuskanslerin sijainen, apulaisoikeuskansleri Puumalainen.

Keskustelu

17.03 **Apulaisoikeuskansleri Mikko Puumalainen** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hyvät kansanedustajat! Valtioneuvoston oikeuskanslerin vuoden 2024 kertomuksen laatimisessa on jatkettu edelleen vuoden 23 kertomuksessa aloitettua uudistustyötä. Tavoitteena on aikaisempaa ajankohtaisempi, tiiviimpi ja havainnollisempi kertomus eduskunnan, valtioneuvoston ja muiden tahojen tarpeisiin. Olemme pyrkineet löytämään tasapainon yhtäältä kertomuksen valtiosääntöisen tehtävän ja toisaalta lähestyttävyyden välillä. Kertomus nähdäkseni täyttää näitä tehtäviä. Se on kattava kuvaus ”virkatoimistamme ja lain noudattamista koskevista havainnoista” mutta myös lukijaystävällisempi.

Kertomuksen tiivistäminen on tullut mahdolliseksi myös verkkosivujemme uudistuttua, jolloin kaikkea tietoa ei tarvitse sisällyttää itse kertomukseen. Vuoteen 2023 verrattuna esimerkiksi vuoden 24 kertomuksessa on aiempaa vähemmän ratkaisujen selosteita eli niin sanottuja referaatteja. Ne ja toimenpideratkaisut löytyvät kuitenkin kaikki vaivatta verkkosivuiltamme ja päivittyvät sinne jatkuvasti. Valikoitujen ratkaisureferaattien ohella uudistetussa kertomuksessa pyritään kuvaamaan erilaisin teema-artikkelin toimintavuotta koskevia keskeisiä laillisuusvalvontahavaintoja ja -toimia.

Kertomus sisältää tavanomaiseen tapaan oikeuskanslerin ja apulaisoikeuskanslerin puheenvuorot. Oikeuskansleri Tuomas Pöysti käsittelee omassa puheenvuorossaan digitalisaation vaatimuksia lainsäädännölle. Digitalisaation sääntelyyn liittyvät kysymykset ovat

olleet laajasti myös laillisuusvalvonnan ja oikeuskanslerin työpöydällä — onhan oikeuskanslerin ja oikeusasiamiehen välisessä tehtäväjaossa oikeuskanslerille keskitetty digitalisaation ja automaation sääntelyn kehittämiseen ja käytön laillisuusvalvontaan liittyviä kysymyksiä. Arvioimme, miten oikeudelliset reunaehdot ja perus- ja ihmisoikeudet, hyvä hallinto ja oikeus oikeusturvaan silloin toteutuvat.

Pöysti kirjoittaa, että digitalisaatiomyönteisellä lainsäädännöllä on yhtäältä perusteltua turvata perusoikeuksien ja hyvän hallinnon toteutuminen, toisaalta on tarpeen huolehtia siitä, ettei sääntelyn aiheuttama taakka muodostu kohtuuttomaksi ja aseta turhia esteitä innovaatioille ja tuottavuudelle. Digitalisaatiomyönteinen lainsäädäntö on riittävän yksinkertaista. Siinä yleis- ja erityislainsäädännön välinen suhde ja tarkoitukset sekä eri lakien väliset suhteet samoin kuin suhde Euroopan unionin lainsäädäntöön ovat selkeitä.

Pöysti toteaa havaintoinaan, että rekisterikeskeisyys ja lainvalmistelun ja tietojärjestelmätyön eriytyminen ovat suomalaisen digitaalisen hallinnon kaksi ajankohtaista systeemiriskiä. Hän korostaakin puheenvuorossaan, että lain toimeenpanon ja yleensä perus- ja ihmisoikeuksien ja hyvän hallinnon vaatimukset tietojärjestelmille ja niiden kehittämiselle ja hankinnalle tulee arvioida ja yhdessä. Tarvittavat tietojärjestelmähankkeet tulee toteuttaa kiinteässä yhteydessä lainvalmistelun kanssa siten, että lainsäädännön toimeenpanolle hyvän hallinnon mukaisesti on myös tietojärjestelmien osalta tarvittavat edellytykset.

Itse tarkastelin omassa puheenvuorossani ylimmän laillisuusvalvonnan itsenäisyyttä ja asemaa. Puheenvuoroni liittyi ajankohtaiseen kotimaiseen oikeuspoliittiseen keskusteluun, jonka aiheena on ollut perustuslain valvonta sekä perus- ja ihmisoikeuksien turvaaminen. Toki näitä kysymyksiä on laillisuusvalvonnassa aikaisemminkin pohdittu — viittaan esimerkiksi puheenvuorooni oikeuskanslerin kertomuksessa vuodelta 2012. Välittömänä herätteenä nyt oikeusyhteisössä käytävälle keskustelulle ovat olleet oikeuslaitoksen riippumattomuutta heikentäneet tapahtumat Puolassa ja Unkarissa mutta myös Venäjän aggressiiviset toimet. Laillisuusvalvojilla on olennainen rooli oikeusvaltion turvaamisessa. Oikeusvaltion toimivuutta ja suojaa pitää voida tarkastella kriittisesti myös siitä näkökulmasta, että se kestäisi epävakaammatkin ajat. Tällöin on kuitenkin hyvä myös tunnistaa ne myönteiset piirteet, jotka ovat suojanneet järjestelmäämme ja tehneet siitä vahvan. Niiden perustalle rakentaminen tekee järjestelmästämme myös entistä vahvemman.

Oikeuskansleria koskeva kysymys kuuluu tässä keskustelussa, miten se pystyisi mahdollisissa uusissa ja haasteellisissa tulevaisuuden olosuhteissa parhaiten toteuttamaan tehtäväänsä oikeusvaltion turvaajana. Tuon puheenvuorossani esiin, että oikeuskansleri pystyy parhaiten toteuttamaan tehtävänsä oikeusvaltion turvaajana vain, jos se voi olla laillisuusvalvonnassaan itsenäinen ja riippumaton.

Miten itsenäisyyttä ja riippumattomuutta sitten voitaisiin vahvistaa? Nostan puheenvuorossani seuraavia asioita esiin:

Ensimmäiseksi, oikeuskanslerin asemaa perustuslaissa tulisi selkeyttää ja vahvistaa säätämällä, että oikeuskansleri on itsenäinen ja riippumaton. Yllättäen sellaista säännöstä perustuslaista ei löydy. Näinhän se on valtion käytännössä ollut, mutta tätä koskeva säännös perustuslaista todellakin puuttuu.

Toiseksi, oikeuskanslerin tehtäviä tulisi selkeyttää. Perustuslain 108 §:n 2 momentissa säädetään: ”Oikeuskanslerin on pyydettäessä annettava presidentille, valtioneuvostolle ja ministeriöille tietoja ja lausuntoja oikeudellisista kysymyksistä.” Tämän tehtävän tarkentaminen ja sen suhde oikeuskanslerin laillisuusvalvontaan saattaisi olla tarpeen. Oikeus-

kansleri nimittäin ei ole hallituksen oikeudellinen neuvonantaja vaan sen toiminnan laillisuuden valvoja.

Kolmanneksi, oikeuskanslerin asemaa suhteessa eduskuntaan tulisi tarkastella. Tämä koskee menettelyä, jossa perustuslakivaliokunta tai muu valiokunta arvioi oikeuskanslerin laillisuusvalvontaratkaisuja joko omasta aloitteestaan tai käsitellessään oikeuskanslerin kertomusta.

Neljänneksi, oikeuskanslerin asemaa voisi vahvistaa säätämällä selkeästi siitä, että oikeuskanslerin ja apulaisoikeuskanslerin virkamiesoikeudellinen irtisanominen on mahdollista vain tuomioistuimen päätöksellä.

Keskustelu näistä kysymyksistä on nyt viriämässä. Viisas varautuu tuntemattomaan tulevaan. Korostan kuitenkin kertomuksessa olevassa puheenvuorossani, että lopputuloksena keskustelussa tulee olla laillisuusvalvonnan vahvistaminen, ei sen heikentäminen. Se on paras tapa turvata oikeusvaltio.

Muutama havainto vielä toimintavuodesta.

Oikeuskanslerin laillisuusvalvonnassa vuonna 2024 jatkettiin edelleen valvonnan ja sen vaikuttavuuden tehostamista sekä toiminnan kohdentamista aikaisempaa vahvemmin rakenteellisiin kysymyksiin. Jatkoimme myös vahvuuksiemme hyödyntämistä. Pystyimme valvomaan sekä ylintä päätöksentekoa valtioneuvostossa että hallinnon ja lainkäytön toimintaa. Pyrimme lähentämään näitä valvontatapoja ja luomaan olosuhteita, joissa ne voisivat ruokkia toisiansa. Tämä näkyy muun muassa omien aloitteiden määrän lisääntymisenä. Omia aloitteita vuonna 24 pantiin vireille 43 kappaletta. Vuonna 23 vastaava luku oli 24.

Valtioneuvoston valvonnassa asiamäärät kasvoivat erityisesti säädösvalvonnassa, kun hallitusohjelman toteuttaminen lainsäädäntötyössä käynnistyi laajemmin. Säädösehdotuksista annettujen lausuntojen ja ennakkotarkastusten määrä nimittäin kaksinkertaistui vuodesta 23. Näin kuitenkin pyrittiin vaikuttamaan lainvalmistelun laatuun. Valtioneuvoston päätöksenteon ennakollisessa valvonnassa tarkastettiin lähes 1 500 valtioneuvoston yleisistunnossa ja 400 tasavallan presidentin esittelyssä käsiteltyä asiaa. Korjauspyyntöjä tehtiin lähes 400 eli 21 prosenttia asioista korjautettiin. Näistä korjauspyynnöistä 73 prosenttia koski oikeudellisia asioita. Luku on merkittävä. Lähes 400:ssa valtioneuvoston päätettäväksi esitettävässä asiassa oli virheellisyys, joka huomattiin oikeuskanslerin laillisuusvalvonnassa ja korjattiin.

Hallinnon ja lainkäytön laillisuusvalvonnassa toimintavuonna tehostettiin kanteluiden käsittelyä mutta myös kohdennettiin huomiota oma-aloitteiseen laillisuusvalvontaan. Myös aikaisemmin vireille pantujen asioiden, kuten naisiin kohdistuvan väkivallan ja lähisuhdeväkivallan torjunnan, laillisuusvalvontaa jatkettiin. Laillisuusvalvontakäyntejä tehtiin kaikkiaan 17. Niitä myös kytkettiin lähemmin muihin toimiin, ja ne myös johtivat omien aloitteiden vireillepanoon. Esimerkiksi tuomioistuinlaitoksen laillisuusvalvonnan käynneillä ja muussakin valvontatoiminnassa puututtiin käräjäoikeuksissa tapahtuvaan tuomioistuinharjoitteluun. Laillisuusvalvontakäynnit muutoin kohdistuivat muun muassa hyvinvointialueille, aluehallintovirastoihin, sosiaali- ja terveysministeriöön, sosiaaliturva-asioiden ja työeläkeasioiden muutoksenhakulautakuntiin, syyttäjäalueille sekä valtakunnansyyttäjän toimistoon.

Lopuksi vielä pari sanaa työtilanteesta. Vuonna 24 valtioneuvoston oikeuskanslerille tehtiin hieman vajaa 2 000 kantelua ja kanteluita ratkaistiin noin 2 100. Edellisenä vuonna eli vuonna 23 luvut olivat noin 1 700 tehtyä kantelua ja noin 1 800 ratkaistua kantelua.

Kanteluita siis tuli viime vuonna lisää, mutta niitä myös ratkaistiin enemmän. Myös kanteluasioiden käsittelyaikaa on kyetty lyhentämään. Vuoden 24 lopussa oli vireillä 12 yli yhden vuoden vireillä ollutta kantelua. Vuoden 23 lopussa sama luku oli 93. Oikeuskanslerinviraston työtilanne vuoden 24 lopussa on siis merkittävästi parempi kuin edellisenä vuonna asiamäärän selvästä kasvusta huolimatta. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hänninen, olkaa hyvä.

17.13 **Juha Hänninen kok:** Kiitos, arvoisa herra puhemies! Tänään käsittelemme oikeuskanslerin kertomusta vuodelta 2024. Haluan korostaa sen merkitystä paitsi lain noudattamisen ja hyvän hallinnon toteuttamisen myös koko yhteiskunnan vakauden ja kansalaisten luottamuksen näkökulmasta. Oikeuskanslerin tehtävänä on varmistaa, että julkinen valta toimii lainmukaisesti. Se on keskeinen osa oikeusvaltiota, osa sitä kivijalkaa, jolle luottamus kansalaisyhteiskuntaamme kohtaan rakentuu. Tässä ajassa, jossa turvallisuustilanne on jännittynyt ja yhteiskunnalliset paineet ovat suuret, tarvitsemme riippumattomia, vastuullisia ja johdonmukaisesti toimivia valvojia enemmän kuin koskaan.

Kertomus osoittaa, että Oikeuskanslerinviraston työmäärä kasvoi jälleen. Silti työtä tehtiin tehokkaasti ja esimerkiksi kanteluiden käsittelyajat lyhenivät. Tämä kertoo vastuullisesta, hyvin johdetusta toiminnasta. On tärkeää, että myös kansalainen kokee, että oikeus toteutuu ja että epäkohtiin puututaan.

Arvoisa herra puhemies! Kertomuksessa tuodaan ansiokkaasti esiin digitalisaation haasteita mutta myös mahdollisuuksia. Oikeuskanslerin ennakollinen säädösvalvonta esimerkiksi tekoälyä, automaatiota ja tietojärjestelmiä koskevassa lainsäädännössä on tärkeää, jotta järjestelmät palvelevat oikeudenmukaisesti. Virheellinen tieto digitaalisessa rekisterissä voi vaarantaa yksilön oikeusturvan. Siksi oikeellisuuteen ja korjattavuuteen on panostettava.

Samalla on huomioitava kansainvälisen yhteistyön merkitys. Suomen aktiivinen rooli Pohjoismaiden ja Baltian oikeusasiamiesten yhteistyössä osoittaa, että oikeusvaltioajattelua rakennetaan yhteisesti ja yhdessä. Yhteistyö on tärkeää paitsi tietojärjestelmien valvonnassa myös esimerkiksi hybridiuhkien ja sananvapauden turvaamisessa.

Arvoisa herra puhemies! Oikeuskanslerin laillisuusvalvonta on paitsi hallinnon sisäistä ohjausta myös kansalaisten oikeuksien puolustamista. Se on kansanvaltaisen järjestelmän tukipilari. Siksi oikeuskanslerin riippumattomuutta ja asemaa tulee vaalia ja kehittää.

Lopuksi haluan kiittää oikeuskansleri Tuomas Pöystiä ja apulaisoikeuskansleri Mikko Puumalaista sekä heidän koko työyhteisöään tarkasta, vastuullisesta ja yhteiskunnan kannalta erittäin arvokkaasta työstä. — Kiitos, arvoisa puhemies.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Strandman, olkaa hyvä. Edustaja Strandman on poissa. — Edustaja Juvonen, olkaa hyvä.

17.17 **Arja Juvonen ps:** Arvoisa herra puhemies! Apulaisoikeuskansleri Mikko Puumalainen on tehnyt laillisuusvalvontakäyntejä hyvinvointialueille ja niiden toimintaa valvoviin aluehallintovirastoihin — ja kiitos, että olette tänään täällä paikalla. Näiden käyntien tarkoituksena on ollut selvittää, miten hyvinvointialueiden toiminta on käynnistynyt ja miten ne turvaavat sosiaali- ja terveyspalvelut, ja erityisesti on haluttu selvittää hyvinvointialueiden omavalvonnan ja niihin kohdistuvan viranomaisvalvonnan toimivuutta.

Todellakin vuoden 24 alusta astui voimaan sosiaali- ja terveyspalvelujen valvontaa koskeva laki, ja sen tarkoituksena on vahvistaa palvelunjärjestäjän ja palveluntuottajan omaa vastuuta palvelujen laadusta, turvallisuudesta ja asianmukaisuudesta. Hyvinvointialueen valvontavelvollisuus koskee sen oman järjestämistehtävän sekä myös palveluntuotannon valvontaa.

Palvelujen järjestäminen on sitä, että hyvinvointialue on vastuussa asukkaiden palvelutarpeen mukaisesta ja yhdenvertaisesta sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen saatavuudesta, ja alueella tulee olla riittävä osaaminen, toimintakyky ja valmius huolehtia terveydenhuollon ja sosiaalihuollon tilanteista. Järjestämisvastuu toteutuu niin, että hyvinvointialue tuottaa sosiaali- ja terveyspalvelut itse, hankkii ne yksityiseltä sosiaali- tai terveyspalvelujen tuottajalta tai järjestää palvelut palvelusetelillä.

Aluehallintovirastojen valvonnan painopiste on hyvinvointialueiden järjestämisvastuun täyttymisen valvonta ja omavalvonnan valvonta, ja valvontaviranomaiset valvovat hyvinvointialueiden omavalvontaa ohjaamalla ja edistämällä, muun muassa koulutuksin ja keskusteluin ja puuttumalla epäkohtiin, jos omavalvonta ei riitä. Ja tässä tullaan siihen aiheeseen, josta haluan puhua, eli juurikin tästä omavalvonnasta.

Ei se omavalvonta aina ole niin helppoa, ja itsensä valvominen on vaikeaa. Ymmärrän ne vaikeudet, mitä hyvinvointialueilla on ollut omavalvonnan valvonnassa, niin kuin myös hyvinvointialueiden toimintojen järjestämisessä ja käynnistämisessä. Näillä käynneillä tämän kirjasen mukaisesti hyvinvointialueet ovat todenneet, että järjestämisvastuun valvonta on vaikeaa, ja hyvinvointialueilla pohdittiin, miten se tulisi järjestää. On todettu, että ohjauksen puute ja vähäiset resurssit aiheuttavat ongelmia omavalvontajärjestelmien ja omavalvontasuunnitelmien laatimisessa ja että hyvinvointialueet toivovat valvontaviranomaisilta enemmän ohjausta kuin voidaan antaa.

Kysyisinkin teiltä, arvoisa apulaisoikeuskansleri: Miten te näette hyvinvointialueilla olevat riskit liittyen tähän omavalvontaan ja siihen, mitä siellä mahdollisesti jää valvomatta? Kun puhutaan potilasturvallisuudesta ja puhutaan siitä, että ihmisten tulee saada lain mukaiset palvelut, niin onko tässä vielä jotakin tehtävää, jota esimerkiksi lainsäädäntötasolla tulisi tehdä?

Ymmärrän myös sen huolen, että informatiivinen ohjaus ei välttämättä tavoita hyvinvointialueilla kaikkia toimijoita. Tarvitaan jotakin kättä pitempää myös siellä, neuvontaa ja ohjausta, jotta omavalvonta saadaan toimimaan.

Sitten mainitsen vielä tuosta digitalisaatiosta, josta edellinen puhuja hyvin jo puhui: Digitalisaatio on päivän sana, mutta kannan suurta huolta myös niistä ihmisistä Suomessa, jotka eivät hallitse digitaitoja, joilla ei ole tietokonetta tai joilla on ongelmia ymmärtää asioita. Selkokielisyys on tärkeää. Toivon, että digitalisaation keskellä huomioimme myös ne ihmisryhmät, jotka eivät välttämättä elä siellä digin keskellä. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hoskonen, olkaa hyvä.

17.21 **Hannu Hoskonen kesk:** Arvoisa herra puhemies! Kiitoksia apulaisoikeuskanslerille hyvästä selonteosta vuodelta 2024. Olen monessa yhteydessä pohtinut itse tätä teidän ydintehtäväänne. Eli oikeuskanslerin tärkein tehtävä on tietenkin valvoa maan hallitusta, ministeriöitä ja tasavallan presidenttiä ja heidän toimiensa lainmukaisuutta. Se on se ydintehtävä. Mutta monessa yhteydessä perustuslakivaliokunnan jäsenenä olen pohtinut mielessäni sitä — ja kysynkin teiltä siitä, arvoisa apulaisoikeuskansleri — kun Euroopan unio-

nihan työntää meille jatkuvasti kaiken maailman direktiivejä ja vaikka mitä lainsäädäntöesityksiä, ne tulevat U-kirjeinä ja milloin minäkin. Olen monesti miettinyt, missä menee se laillisuuden raja siinä mielessä, että mehän olemme luovuttaneet liittymissopimuksessa Euroopan unionille tietyn määrän valtaa mutta koko Suomen asioita ei ole luovutettu, vain tietty määrä on liittymissopimuksessa luovutettu. Missä menee muuten rajanveto? Onko koskaan pohdittu sitä oikeuskanslerin toimesta, pitäisikö meidän jonain päivänä sanoa, että ei, tämä kuuluu puhtaasti Suomen itsenäiseen toimivaltaan ja tästä emme lausu mitään? Minusta rupeaa tuntumaan tuolla perustuslakivaliokunnassa, että lähes joka ainoa asia tulee EU:n kautta, ja minä pidän osaa niistä asioista aivan kummallisina. Tilkkutäkkiä kudotaan, ja minä en näe siinä tulevan Suomen kannalta mitään lisäarvoa, että tällaisia asioita käsitellään, jotka mielestäni selvästi kuuluvat meidän kansalliseen päätöksentekoon. Onko tähän löydettävissä joku kultainen keskite? Minä en ole sitä itselleni saanut vielä selväksi.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Alametsä, olkaa hyvä.

17.23 **Alviina Alametsä vihr:** Arvon puhemies! Suomalaisten oikeusturvassa on vakavia haasteita esimerkiksi mielenterveysoikeuksissa. Tässä oikeuskanslerin kertomuksessa nousee esille esimerkiksi tilanne, jossa mielenterveyshoito puuttui Oulun päivystyksessä, ja toinen, jossa TYKSin psykiatria peri maksun Kelan psykoterapiaa edellyttävästä lääkärinlausunnosta. On hienoa, että tällaisiin ongelmakohtiin on hienoa, on tässä puututtu.

Moni mielenterveyden oireita kokeva ei kykene ajamaan omia oikeuksiaan. On tärkeää, että laillisuusvalvontaa tässä tehostetaan, ja että se laillisuusvalvonta on oma-aloitteista ja sitä tehdään paljon. Potilaille pitäisi olla myös aina selvää, miten voi ilmoittaa ongelmakohdista ja olla yhteydessä vaikka potilasasiavastaavaan. Näin ei missään nimessä tällä hetkellä aina ole. Tämä hyvä mielenterveyshoito ylipäänsä on ihmisoikeus, jonka puutteet on korjattava.

Kiitos, oikeuskansleri ja apulaisoikeuskansleri, työstänne näissäkin asioissa ja muu henkilökunta myös. Kuulen mielelläni lisää ajatuksia myös mielenterveyteen ja sen turvaamiseen liittyen osana laillisuusvalvontaa. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lindén, olkaa hyvä.

17.24 **Aki Lindén sd:** Arvoisa puhemies! Kuten tässä edustajat Juvonen ja Alametsä jo edellä viittasivat, täällä käsitellään myös sosiaali- ja terveydenhuollon valvonta-asioita. Se on luonnollinen osa oikeuskanslerinkin valvontatyötä. En referoi sitä, mitä tässä kertomuksessa on, mutta yhden virkkeen kuitenkin suorana lainauksena: ”Esiin nousi hyvinvointialueiden vaikea tilanne palveluja koskevan lainsäädännön noudattamisessa vallitsevassa rahoitusvajeessa.” Tämä on se rakenteellinen taustaongelma sille, joka näkyy lukuisina, lukuisina erilaisina käytännön ongelmina siellä hyvinvointialueilla: liian pitkinä hoitojonoina erikoissairaanhoitoon, liian pitkinä hoitojonoina ja pääsynä ylipäätänsä perusterveydenhuollossa esimerkiksi lääkärin vastaanotolle, liian pitkinä odotusaikoina ympärivuorokautiseen hoivaan, joista kaikista on laissa säädetty. Tässä vain eräitä esimerkkejä, joita mainitsin.

Tämän vuoden puolella, jota tämä kertomus ei nyt tietenkään koske, oikeuskansleri otti kantaa Etelä-Karjalan ja Satakunnan hyvinvointialueiden kirjelmään, jossa he kysyivät ja pohdiskelivat sitä, mitä lainsäädäntöä heidän pitäisi ensisijaisesti noudattaa: taata potilail-

le, asiakkaille siellä perustuslaissa turvatut erilaiset palvelut vai sitten tätä sote-rahoituslakia, jossa on tämä hyvin tiukka alijäämien kattamisvelvollisuusaikataulu vuoden 26 loppuun.

Meillähän käydään tästä asiasta aivan jatkuvaa mediakeskustelua. Taisi olla toissa päivän Helsingin Sanomissa, kun oli verrattu kahta eri hyvinvointialuetta, heidän tilannettaan, ja tämän päivän, olisiko ollut Ylen tiedotuksessa tästä samasta aihepiiristä enemmän.

Oma tulkintani on se sama tulkinta, joka oli itse asiassa jo aiemman lainsäädännön aikana, jolloin kunnat ja kuntien yhteisvastuussa kuntayhtymät vastasivat näistä palveluista. Kyllä lähtökohta oli silloin se, että perusoikeudet eli oikeus päästä hoitoon ja sitten se, miten se konkretisoituu erilaisissa erityislaeissa, on se lähtökohta. Se ei tarkoita sitä, että taloutta hoidetaan, miten sattuu. Ei niin kukaan ole tosin koskaan väittänytkään. Totta kai taloutta pitää hoitaa mahdollisimman tehokkaasti. Palveluiden yksikköhintojen tulee olla niin edulliset ja tehokkaat kuin mahdollista, mutta silti jos rahoitus kokonaisuutena ei ole riittävä ja se aiheuttaa sellaista palveluvajetta, joka ei ole lainmukainen, eli siis suoraan sanottuna laiton, niin silloin ensisijaista on kuitenkin se palvelun järjestäminen, ja budjetit menevät sitten enemmän tai vähemmän yli.

Korostaisin, että tässäkin koko tämä vajekeskustelu itse asiassa edustaa noin viittä prosenttia hyvinvointialueiden kokonaisuudesta, [Puhemies koputtaa] ja se ei ole sellainen, jonka takia pitäisi polkea perusoikeuksia. — Kiitoksia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Eestilä, olkaa hyvä.

17.28 **Markku Eestilä kok:** Arvoisa puhemies! Arvoisa apulaisoikeuskansleri! Oikeusvaltion puolustaminen on äärimmäisen tärkeää. Siinä on kaksi tekijää, jotka kannattaa nostaa tämän puolustamisen rinnalle. Oikeusvaltio ei saa ajautua tuomarivaltioksi, siitä pitää pitää huolta, ja se ei saa liian vahvasti haastaa parlamentaarista autonomiaa. Tämä on tärkeää huomata sen takia, että eduskunta ei voi nojata päätöksissään yksiselitteisesti tutkimuksiin tai asiantuntijoihin. Sen täytyy noudattaa sitä tehtävää, mikä sen parlamentaarisen autonomian kautta on sille annettu, eli käyttää kokonaisvaltaista harkintaa, ja tätä selvästi haastetaan jatkuvasti tässä talossa.

Mutta, arvoisa puhemies, kun täällä puhutaan hyvin sokeista pisteistä — eli sokeat pisteet näkyviksi — niin haluaisin apulaisoikeuskanslerin ja myös oikeuskanslerin huomion kiinnittää nyt Lapin tapahtumiin. Siellä tapahtuu aika erikoisia asioita. Viimeinen oli tämä: ”Saamelaiskäräjävaaleihin liittyvä esitutkinta on lopetettu.” Ja jos itse tulkitsen tätä uutista oikein, niin se tarkoittaa sitä, että on annettu epämääräisesti syntyneille YK:n päätöksille enemmän painoarvoa kuin korkeimman hallinto-oikeuden päätöksille. Tämä on kyllä erikoinen juttu.

Oikeusturva koskee kaikkia kansalaisia myös siellä Ylä-Lapissa, ja kaikki kunnia saamelaisille ja saamelaiskäräjille, mutta siellä on tapahtunut monia muitakin erikoisuuksia. Iäkäs saamelainen — ilmeisesti saamelainen — kalasti kiellettynä aikana, ja lain mukaan hänen olisi pitänyt maksaa noin 3 000 euron korvaus siitä laittomasti pyydetystä lohesta, joka oli ympäristövastuuperusoikeuden nojalla uhanalainen. Oikeus teki päätöksen, että tämä henkilö vapautetaan korkean iän vuoksi tästä tuomiosta. Tämä on kyllä erikoinen uutinen kaikille ikääntyneille hirvenmetsästäjille, jos tämä on se linja, koska ihmiset ovat lain edessä yhdenvertaisia.

Ja edelleen kiinnitän apulaisoikeuskanslerin huomiota siihen, että kun Tenojoki on suljettu, niin tilannehan on nyt semmoinen käytännössä — jos apulaisoikeuskansleri kuuntelee — että kulttuuriin vedoten tietyt ihmiset saavat kalastaa yksityisellä vesialueella ja kalastusoikeuden omistajat katsovat rannalta saamatta kalastaa. Nyt kyllä toivoisin, että Oikeuskanslerinvirasto alkaa kiinnittää tähän huomiota, koska siellä alkavat jo muut kuin saamelaiset ihmiset kokea, että heidän oikeusturvansa ei toteudu.

Nämä ovat semmoisia kysymyksiä — tässä ei ole kyse lainkaan siitä, että arvostellaan saamelaisia tai saamelaiskäräjien toimintaa — että kun ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä, niin silloin meidän täytyy vakavasti suhtautua siihen, että me kunnioitamme perustuslain esitöitä 309/1993, muistaakseni sivu 65, jossa lukee, että nämä ryhmät eivät saa vaatia kulttuuriinsa vedoten sitä, että [Puhemies koputtaa] poiketaan suomalaisesta oikeusjärjestyksestä. Nyt ei ole perustuslain esitöitä ehkä tehty huolella edes korkeimmassa oikeudessa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Keskustelulle tässä vaiheessa varattu aika on nyt päättymässä. Annan vastauspuheenvuoron apulaisoikeuskanslerille, ja mikäli listaan jää pitämättömiä puheenvuoroja, keskustelua jatketaan myöhemmin tässä istunnossa. — Apulaisoikeuskansleri, olkaa hyvä, kolme minuuttia.

17.31 **Apulaisoikeuskansleri Mikko Puumalainen :** Arvoisa puhemies, hyvät edustajat! Kiitän ensin edustaja Hännistä hänen ystävällisistä sanoistaan ja kannustuksesta. Toteaisin, että ajatukseni laillisuusvalvonnan merkityksestä oikeusvaltion kannalta on hyvin samansuuntainen kuin teillä, että luottamus on siinä aivan keskeinen elementti ja laillisuusvalvonta on juuri sen luottamuksen rakentamista ja turvaamista. Olemme ajatelleet tai ainakin itse olen ajatellut niin, että yhtäältä me valvomalla pidämme sitä luottamusta yllä, kun me tutkimme kanteluita ja teemme työtämme, ja sen kautta ikään kuin huollamme ja ylläpidämme oikeusvaltiota. Kun puhuin paljon tuosta oma-aloitteisesta työstä, mitä laillisuusvalvonnassa teemme, niin me näemme, että se on myöskin oikeusvaltion kehittämistä, että pyritään vastaamaan uusiin ilmiöihin ja tunnistamaan semmoisia katve- ja riskialueita, jotka eivät ehkä välttämättä tavanomaisten, esimerkiksi kantelumenettelyjen kautta tule näkyviin.

Kysymys digitalisaatiosta ja ikään kuin sen hedelmien saavutettavuudesta on aiheellinen, ja voin sanoa, että se on jatkuvasti meillä mielessä, miten turvataan se, että ei synny uusia kahtiajakoja yhteiskuntaan sen perusteella, ketkä ovat siinä taitavia tai kykeneviä digitaalisten palveluiden käyttämiseen, ja niiden välillä, jotka eivät omaa ehkä ihan yhtä hyviä valmiuksia. Se on asia, jota pidämme koko ajan kyllä esillä ja tarkkaamme. Meillä on ollut kanteluratkaisuja siihen liittyen, mutta se on semmoinen kysymys, mitä myöskin lainsäädännön ennakkovalvonnassa seuraamme.

Edustaja Juvosen kysymys koski omavalvontaa: Se on juuri näin. Juuri täsmälleen tästä syystä me olemme oma-aloitteisessa valvontatyössä pyrkineet seuraamaan paitsi sitä, miten hyvinvointialueiden toiminta ylipäänsä käynnistyy, myös sitä, miten he hahmottavat omavalvonnan ja miten he saavat sen toimimaan, koska siihen kohdistuu todella suuria odotuksia. Yhtäältä korostetaan sitä, että viranomaisvalvonta ei ole kaikki, ja näinhän, tästä on helppo olla samaa mieltä, mutta toisaalta ei se omavalvontakaan ole kaikki. Nämä kaksi ulottuvuutta pitäisi saada tasapainoon, ja ennen kaikkea hyvinvointialueilla pystyä rakentamaan järjestelmät, jotka ovat uskottavia ja kestävät ulkopuolisen kriittisen tarkas-

telun. Olen käynyt hiljattain seitsemällä hyvinvointialueella, ja jokaisessa on aiheena ollut omavalvonta ja sen järjestäminen, ja se, mitä olen kuullut, on ollut hyvin vaihtelevaa. [Arja Juvonen: Kyllä!] Se toki kuuluu itsehallinnon ajatukseen, että järjestetään se siten kuin se kullakin alueella koetaan tarpeelliseksi ja aiheelliseksi, mutta johtaako se sitten siihen, että ihmiset ovat eriarvoisessa asemassa tai että niissä järjestelmissä on aukkoja, jotka eivät turvaa esimerkiksi asianmukaista hoitoonpääsyä tai muita palveluja?

Kysymys siitä, mitä jää valvomatta: Olimme tuolla Lounais-Suomessa, ja siellä esimerkiksi kävi ilmi, että sikäläisellä hyvinvointialueella ei ollut tehty tiedonhallintasuunnitelmaa, koska oli koettu, että se on liian monimutkaista ja että pitää tehdä muuta. Totta kai on kiireellisempääkin tekemistä, mutta se ikään kuin koettiin alkuvaiheessa liian hankalaksi, mutta samalla luotiin kuitenkin tietosuojan ja tietoturvan kannalta hyvin ongelmallinen tilanne. Se on nyt onneksi korjaantunut — avi otti sen asian valvonnan alle, ja se korjaantui, mutta se oli hyvä esimerkki siitä, että sieltä tulee myös yllätyksiä vastaan.

Edustaja Hoskosen kysymykseen tästä rajanvedosta: Kun me osana valtioneuvoston valvontaa arvioimme esimerkiksi sitä, täyttävätkö U- ja E-kirjelmät niille asetetut vaatimukset, niin yksi voisiko sanoa vakiokysymys on siellä se, että me arvioimme, onko valtioneuvosto arvioinut mahdollisen esityksen osalta, miten siihen toissijaisuusperiaate olisi sovellettavissa, ja myöskin arvioimme sitä, onko siinä riittävän selvästi tuotu esille, mikä on kansallinen liikkumavara ja miltä osin taas kysymys on esimerkiksi unionin toimivaltaan kuuluvasta asiasta, johon sitten ei voida meillä kansallisesti puuttua. Eli me emme tee sitä sisällöllistä arviointia, mutta me valvomme sitä, että valtioneuvosto tietää sen itse ja osaa sen myös viestittää eduskunnalle, joka sitten omassa toiminnassaan voi sen arvioida.

Edustaja Alametsän kysymykseen ja kommenttiin mielenterveyshoidosta voi todeta, että erityisesti vuosina 22 ja 23 kysymys esimerkiksi lasten ja nuorten mielenterveyspalveluihin pääsystä oli hyvin vahvasti esillä meidän työssämme, ja erityisesti olimme huolissamme siitä, miten lapset ja nuoret, ja myöskin lastensuojelun asiakkaat, selviytyivät koronapandemiasta. Analyysi oli kyllä valitettavasti vähän synkkä, ja se oli se, että aikaisempi ”hyvien aikojen” hoitovelka vain kasvoi ja tietyt asiat kroonistuivat. Toki korona myös pakotti omaksumaan lasten ja nuorten mielenterveyspalveluissa uusia toimintatapoja, jotka tietyllä tavalla myös tehostivat, niin että täysin negatiivinen se loppuanalyysi ei meillä ollut.

Edustaja Lindénin kysymykseen tai kommenttiin liittyen rahoituskysymykseen: Oikeuskansleri Pöystihän on antanut varsin kattavan ratkaisun siihen, eikä sitä ole tässä yhteydessä syytä korostaa. Laillisuusvalvonta on sikäli tietynlaista tasapainoilua, että mehän valvomme sitä, että lakia noudatetaan, mutta joskus se lain noudattaminen voi olla vaikeata tai jopa mahdotonta, jos ei ole riittäviä resursseja, ja tämän arviointi on osa sitä laillisuusvalvonnan arviointia. Toki meidän lähtökohta on se, että viranomaisen täytyy selvitä lainmukaisista velvoitteistaan ja tulee järjestää toimintansa niin, että se onnistuu, mutta joskus tulee sitten se raja vastaan, että se ei olekaan sitten mahdollista ja täytyy vain hyväksyä se, että lakia on rikottu. Toki se voi johtaa nuhteisiin, ja se voi ehkä parhaassa tapauksessa johtaa sitten korjaaviin toimenpiteisiin.

Edustaja Eestilän kysymykseen: Me omassa työssämme pyritään olemaan hyvin tarkkoja siinä, että me annamme tuomioistuimille sen tehtävän ja roolin, mikä niille perustuslain mukaan kuuluu, eli että me emme puutu itsenäisten tuomioistuimien ratkaisutoimintaan ja siihen kohdistuu laillisuusvalvonnallisia toimenpiteitä ainoastaan silloin kun lakia on ilmiselvästi rikottu tai harkintavalta on ylitetty. Meillä ajatus on se, että tuomioistuinlaitos kor-

jaa omat virheensä, eli muutoksenhakujärjestelmä on sitä varten, että käräjäoikeuksien tuomiosta valitetaan hovioikeuteen ja sitten mahdollisesti myös korkeimpaan oikeuteen, ja se on se tyypillinen tapa korjata mahdollisia virheitä, joita tuomioistuinprosessissa tapahtuu. Mutta nuo Tenojoen kalastukseen liittyvät kysymykset ovat todella vaikeita, tunnustan sen. Me olemme olleet niiden kanssa tekemisissä sekä kanteluasioiden että sitten valtioneuvoston valvonnan yhteydessä. Se on ehkä malliesimerkki siitä, millaisia ongelmia ilmastonmuutos meillä aiheuttaa, koska meidän pitää silloin ikään kuin vielä lisätekijöitä pyrkiä yhteensovittamaan niin, että eri ryhmien intressit tulevat parhaiten turvatuiksi. [Puhemies koputtaa] Teidän viittauksenne siitä, että tämä ei ole yksinkertainen kysymys, on todella oikea, ja olen siitä samaa mieltä. Sekin on semmoinen asia, jota laillisuusvalvonnassa pyritään seuraamaan. — Uskoisin, että olen vastannut edustajien kysymyksiin.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin perustuslakivaliokuntaan, jolle muut erikoisvaliokunnat voivat antaa lausunnon viimeistään 5.12.2025.

4. Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunnan toimintakertomus 2024
Kertomus K 2/2025 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Jussi Halla-aho: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään ulkoasiainvaliokuntaan.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohtien jälkeen. — Valtuuskunnan puheenjohtaja, edustaja Väyrynen, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.42 **Ville Väyrynen kok** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Elämme aikaa, jota leimaavat haasteet ja epävarmuus. Sota Euroopassa, geopoliittiset jännitteet, demokratiaan kohdistuvat uhat, ilmastonmuutos ja taloudellinen epävarmuus koskettavat meitä kaikkia. Haastavissa olosuhteissa läheisten naapureiden ja ystävien merkitys korostuu. Pohjoismaat ovat Suomen tärkein sekä lähin viiteryhmä, ja pohjoismaisen yhteistyön merkitys on viime vuosina noussut entistä tärkeämmäksi. Yhteisten arvojen, vahvan luottamuksen ja tiiviin vuoropuhelun ansiosta pystymme yhdessä vastaamaan paremmin aikamme haasteisiin. Tasavallan presidentti Alexander Stubb nosti esiin tärkeän näkökulman puhuessaan Pohjoismaiden neuvoston teemaistunnossa eduskunnassa tänä keväänä. Hän korosti, että pohjoismainen luottamus ja hyvinvointivaltion perusta yhteisine arvoineen ovat nyt tärkeämpiä kuin koskaan. Demokratia, oikeusvaltio, ihmisoikeudet, sukupuolten välinen tasa-arvo, yhdenvertaisuus ja kestävyys eivät kuitenkaan ole itsestäänselvyyksiä. Niitä on suojeltava aktiivisesti, ja sen puolesta teemme työtä myös Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunnassa.

Käsittelyssämme tänään on siis Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunnan vuoden 2024 toimintakertomus. Olen saanut ilon luotsata valtuuskuntaa puheenjohtajan omi-

naisuudessa viime syyskuusta lähtien. Valtuuskunnan työskentely on ollut osaavaa, motivoitunutta, keskustelevaa ja hyvähenkistä — siitä suuri kiitos niin valtuuskunnan jäsenille kuin virkakunnallekin. Suomen valtuuskunta on osallistunut aktiivisesti neuvoston puheenjohtajiston, valiokuntien ja istuntojen työskentelyyn. Valtuuskunnan jäsenet ovat tehneet aloitteita ja kirjallisia kysymyksiä vaikuttaakseen neuvoston kautta hallitusten toimintaan. Lisäksi valtuuskuntamme on kansallisella tasolla käynyt vuoropuhelua useiden ministerien kanssa ajankohtaisista pohjoismaisista kysymyksistä.

Pohjoismaiden välisten rajaesteiden purkaminen oli myös viime vuonna konkreettinen ja keskeinen osa Suomen valtuuskunnan työtä. On tärkeää, että Pohjoismaiden neuvosto pitää rajaestekysymykset näkyvästi esillä poliittisessa keskustelussa ja viestii tämän myös hallitusten suuntaan. Viime vuonna huolta aiheutti kuitenkin Pohjoismaiden ministerineuvoston päätös rajaestetyön uudelleenjärjestelystä. Päätöksellä oli valitettavasti kielteisiä vaikutuksia etenkin Suomen kansalliseen rajaestetyön malliin, joka on jo vuosikausia ollut toimiva ja tarkoituksenmukainen. Valtuuskunta pitää tärkeänä, että Suomen hyväksi havaittu kansallinen malli voidaan tavalla tai toisella säilyttää osana tulevaa yhteistyötä.

Viime vuosina on keskusteltu paljon pohjoismaisen yhteistyön jalkauttamisesta ja kytkennästä kansallisiin parlamentteihin. Tämä sisältyy myös Ruotsin kuluvan vuoden puheenjohtajuusohjelmaan. Entistä tiiviimpi yhteistyö ja vuoropuhelu eduskunnan valiokuntien kanssa on tämän suhteen ratkaisevaa. Pohjoismainen yhteistyö ei ole irrallinen osa ulkopolitiikkaa tai yksittäisten edustajien tehtävä. Sen tulisi heijastua laajasti kansalliseen poliittiseen keskusteluun ja lainsäädäntötyöhön. Haluankin esittää eräänlaisen haasteen, jossa eri valiokunnat sekä myös ne kansanedustajat, jotka eivät kuulu Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskuntaan, ottaisivat aktiivisen roolin pohjoismaisten kysymysten käsittelyssä. Meillä kaikilla on vastuu siitä, että pohjoismainen yhteistyö ei jää juhlapuheisiin vaan näkyy myös osana eduskunnan arkityötä.

Arvoisa puhemies! Viime vuonna Pohjoismaiden neuvoston puheenjohtajana toimi Islanti, jonka puheenjohtajuuskauden ytimessä olivat arktisen alueen rauha ja turvallisuus. Tavoitteena oli ehkäistä sotilaallisia jännitteitä ja edistää rauhanomaista yhteistyötä kansainvälisillä areenoilla. Islannin puheenjohtajuusvuoden aikana painotettiin myös arktisen alueen hyvinvointia ja tulevaisuutta, informaatiovaikuttamisen torjuntaa sekä ympäristö- ja ilmastokysymyksiä. Neuvoston teemaistunto pidettiin ensimmäistä kertaa Färsaarilla. Islannin puheenjohtajuusvuoden teemoja mukaillen keskustelun ytimessä olivat turvallisuus, rauha ja varautuminen Pohjois-Atlantilla sekä pohjoismaisen ja kansainvälisen yhteistyön merkitys muuttuneessa turvallisuustilanteessa. Esillä olivat myös Suomen ja Ruotsin Nato-jäsenyyksien vaikutukset puolustusyhteistyöhön sekä arktisen alueen geopoliittinen asema.

Ulko-, turvallisuus- ja puolustuspolitiikka ovat olleet jo pitkään keskeisessä roolissa Pohjoismaiden neuvoston työssä. On tärkeää varmistaa, että hallitustenvälinen yhteistyö näillä alueilla pohjautuu myös vahvaan parlamentaariseen tukeen. Juuri tässä Pohjoismaiden neuvostolla on luonteva ja tärkeä rooli foorumina, jossa Pohjolan kansanedustajat voivat käydä avointa sekä rakentavaa keskustelua Pohjolan yhteisestä turvallisuudesta ja puolustuksesta.

Islannin puheenjohtajuuskaudella arktisen alueen ohella Pohjoismaiden neuvoston ulkopoliittista agendaa on tänäkin vuonna vahvasti määrittänyt Venäjän hyökkäyssota Ukrainassa. Neuvosto on tuominnut hyökkäyksen jyrkästi ja ilmaissut vahvan tukensa Ukrainalle. Kaikki yhteydet Venäjän ja Valko-Venäjän hallintoihin on jäädytetty, samalla tu-

kien näiden maiden demokraattisia oppositiovoimia. Tämä painotus näkyi lokakuussa Reykjavíkissa järjestetyssä neuvoston täysistunnossa, jossa puhujina kuultiin Ukrainan presidentti Volodymyr Zelenskyiä ja Valko-Venäjän demokratialiikkeen johtajaa Svjatlana Tsih'anouskajaa. Presidentti Zelenskyi kiitti Pohjoismaita tuesta Ukrainalle ja vetosi solidaarisuuden jatkamisen puolesta. Hän toi puheessaan esiin tärkeän viestin: Pohjoismaiden kunnioitus vapautta kohtaan kumpuaa siitä, että mailla on ollut mahdollisuus elää pitkään rauhan ja vapauden oloissa. Myös Ukrainalla on oikeus vapauteensa. Zelenskyin mukaan nyt onkin aika vahvistaa entisestään Ukrainan, Pohjoismaiden ja muiden länsimaiden välistä yhteistyötä. Svjatlana Tsih'anouskaja kiitti Pohjoismaita tuesta Valko-Venäjän demokratialiikkeelle ja vetosi solidaarisuuden jatkumisen puolesta. Hän painotti tarvetta ottaa valkovenäläiset mukaan NB8-yhteistyöhön sekä korosti koulutuksen ja median merkitystä vapaan ja demokraattisen tulevaisuuden rakentamisessa.

Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunnan työtä leimasi viime vuonna vahvasti Helsingin sopimuksen päivittäminen. Vuonna 1962 solmittu sopimus on pohjoismaisen yhteistyön oikeudellinen perusta. Muuttunut turvallisuustilanne sekä Suomen ja Ruotsin Nato-jäsenyys alleviivaavat sopimuksen päivitystarvetta. Päivitystyö käynnistyi vuonna 2023 neuvoston asettaman työryhmän toimesta. Työryhmän raportti valmistui huhtikuussa järjestettyyn teemaistuntoon, ja suositus Helsingin sopimuksen päivittämisestä hyväksyttiin yksimielisesti Reykjavíkin täysistunnossa. Suositus on nyt siirtynyt Pohjoismaiden hallitusten käsiteltäväksi. Neuvoston tavoitteena on päivittää Helsingin sopimusta sisällyttämällä siihen uusia artikloita muun muassa puolustus- ja turvallisuuspolitiikasta, siviiliturvallisuudesta, varautumisesta sekä yhteiskuntaturvallisuudesta. Myös ilmastokysymykset, rajaesteet sekä lasten ja nuorten asema tulee huomioida paremmin sopimuksessa. Lisäksi sopimustekstissä ehdotetaan pohjoismaisten arvojen, kuten demokratian ja ihmisoikeuksien, vahvistamista.

Päivitystyö herätti keskustelua erityisesti Ahvenanmaan, Färsaarten ja Grönlannin asemasta neuvostossa, sen puheenjohtajistossa sekä laajemminkin pohjoismaisessa yhteistyössä. Suomen valtuuskunta on suhtautunut myönteisesti itsehallintoalueiden osallistumismahdollisuuksiin ja pitänyt tärkeänä tasavertaisuuden edistämistä. Samalla olemme korostaneet oikeudellisen viitekehyksen antamia raameja suhteessa jäsenmaiden perustuslakeihin. Valtuuskunta pitää tärkeänä, että prosessi jatkuu rakentavassa hengessä ja että päivitetty sopimus vahvistaa pohjoismaista yhteistyötä myös tulevaisuudessa.

Arvoisa puhemies! Lopuksi lyhyt katsaus tulevaan. Suomen kannalta käynnissä on poikkeuksellisen merkittävä ajanjakso pohjoismaisessa yhteistyössä. Tänä vuonna johdamme Pohjoismaista ministerineuvostoa, ja vuonna 2026 siirrymme puheenjohtajaksi Pohjoismaiden neuvostossa. Kaksi peräkkäistä puheenjohtajuutta tarjoavat meille ainutlaatuisen mahdollisuuden vaikuttaa yhteiseen pohjoismaiseen suuntaan ja samalla vahvistaa sitä.

Tuleva puheenjohtajuusvuosi edellyttää valtuuskunnan jäseniltä ja eduskunnalta merkittävää panosta. Kiitänkin jo tässä vaiheessa valtuuskunnan jäseniä sekä kansainvälisen osaston virkakuntaa puheenjohtajuusvuoden eteen tässä vaiheessa tehdystä työstä. Samalla toistan edellä esittämäni toiveen: kutsun myös ne kansanedustajat, jotka eivät kuulu Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskuntaan, vahvistamaan osaltaan pohjoismaista yhteistyötä. Tehdään tämä yhteistyö näkyväksi, ei ainoastaan sanoissa vaan myös konkreettisessa työssä eduskunnan valiokunnissa sekä kaikissa kansainvälisissä tehtävissä, joissa

meillä on mahdollisuus vaikuttaa. Tämän suhteen meneillään on kahden vuoden erinomainen etsikkoaika. Se kannattaa hyödyntää täysimääräisesti. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hänninen, olkaa hyvä.

17.51 **Juha Hänninen kok:** Arvoisa herra puhemies! Pohjoismaat ovat meille suomalaisille enemmän kuin vain maantieteellisiä naapureita. Ne ovat tiivis osa arjen turvallisuutta, demokraattista vakautta ja merkittävää kansainvälistä yhteistyön kenttää. Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunnan toimintakertomus vuodelta 2024 osoittaa, että tämä yhteistyö on nyt tärkeämpää kuin koskaan.

Arvoisa puhemies! Kertomusvuoden keskiössä on ollut turvallisuus. Valtuuskuntamme osallistui vuoden mittaan moniin kokouksiin, joissa painopiste oli erityisesti kokonaisturvallisuudessa, varautumisessa ja puolustusyhteistyössä. Toiminnassa korostui myös Suomen ja Ruotsin Nato-jäsenyyden myötä entisestään syventynyt yhteistyö. On meidän tehtävämme yhdessä pitää arktisen alueen turvallisuutta vahvasti esillä jatkossakin. Pohjoinen Suomi on osa tätä kokonaisuutta. Meidän huoltovarmuutemme, liikenneverkkomme ja yhteiskunnan toimintavarmuus liittyvät olennaisesti pohjoismaisiin ratkaisuihin.

Suomi on ollut aktiivinen edistämään esimerkiksi huoltovarmuusverkoston perustamista ja yhteisen turvallisuus- ja puolustuskomitean luomista. Valtuuskunnan käymissä keskusteluissa ovat lisäksi korostuneet jengirikollisuuden torjunta, varautumisyhteistyö sekä lasten ja nuorten aseman vahvistaminen. Näin kuuluu ollakin.

Arvoisa puhemies! Pohjoismainen yhteistyö ei kuitenkaan rajoitu vain turvallisuuteen. Se ulottuu kulttuuriin, koulutukseen, ilmastoasioihin ja sosiaaliseen kestävyyteen. Tässä ajassa on tärkeämpää kuin koskaan aiemmin tuoda esiin Pohjolan yhtenäisyys. Se tehdään panostamalla yhteisiin asioihin, vahvistamalla pohjoismaisia liikenneyhteyksiä. Erityisesti pohjoisessa vahvistamme koko alueen turvallisuutta ja elinvoimaa. Meillä on mahdollisuus rakentaa tulevaisuuden Pohjolaa, jossa turvallisuus, yhteinen arvopohja ja kestävä kehitys kulkevat käsi kädessä. Suomen on näytettävä esimerkkiä tässä työssä.

Arvoisa herra puhemies! Pohjoismaiden neuvosto ei ole vain muodollinen areena, vaan se on konkreettinen väylä edistää suomalaisille tärkeitä tavoitteita. Suomen ääni on kuuluva myös tulevaisuudessa. Sen pitää myös olla vastuullinen ja rakentava. Yhteistyö vahvistaa sekä meidän omaa turvallisuuttamme että koko alueen vakautta. Kiitän Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskuntaa hyvin tehdystä työstä: kiitos, tästä on hyvä jatkaa. — Kiitos, arvoisa puhemies.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Berg, olkaa hyvä.

17.55 **Kim Berg sd:** Ärade talman! Verksamhetsberättelsen för Finlands delegation i Nordiska rådet visar att det nordiska samarbetet är fortsatt väldigt relevant och att det samtidigt står inför viktiga vägval. Uppdateringen av Helsingforsavtalet är ett tydligt exempel. Det finns en bred insikt om att avtalet bättre behöver spegla dagens verklighet: ett förändrat säkerhetsläge och växande behov av samordning inom totalförsvar och beredskap.

Samtidigt väcker processen viktiga frågor. Självstyrelseområdenas ställning i ett uppdaterat avtal måste hanteras med respekt för olika rättsliga ramar. Jag tror vi kan hitta en bra lösning som samlar och stärker den nordiska rösten.

Det är också glädjande att se att det finns en stark nordisk betoning i vårt lands försvars- och utrikespolitik. Transportfrågorna är ett annat område där behovet av gemensamt tänkande växer. Diskussionen i Tórshavn visade att det finns ett tryck från flera håll att gå från nationella strategier till mera nordisk samordning, särskilt när det gäller grön omställning och infrastruktur kopplat till totalförsvaret.

Arvoisa puhemies! Haluan nostaa esiin erityisesti pohjoismaisen yhteistyön historiallisen ja tärkeimmän tehtävän, rajaesteiden poistamisen. Meidän on tehtävä helpommaksi opiskelu, työnteko ja yritysten perustaminen Pohjolassa. Työ erilaisten rajaesteiden poistamiseksi jatkuu, ja tällaisena päivänä on syytä myös kunnioittaa ja muistaa suurta Pohjolan ystävää, Kimmo Sasia, joka työskenteli loppuun asti sen eteen, että Pohjolasta tulisi maailman integroitunein alue. Meidän tehtävämme on jatkaa tätä arvokasta Kimmo Sasin tekemää työtä.

Suomen valtuuskunnassa olemme seuranneet Pohjoismaiden neuvoston suositusten toteutumista muun muassa keskusteluissa pääministerin ja eri ministereiden kanssa siitä, miten voimme jatkossa helpottaa rajojen yli liikkuvien ihmisten arkea. Useat meistä ovat myös jättäneet kirjallisia kysymyksiä eduskunnassa näiden asioiden edistämiseksi. Meidän tulee jatkossa kuitenkin kantaa entistä paremmin yhteinen vastuumme neuvoston suositusten jalkauttamiseksi myös eduskunnassa, jotta suositukset eivät jää ainoastaan juhlapuheiksi arkistoon.

Arvoisa puhemies! Vuonna 25 Suomi ja Ahvenanmaa toimivat Pohjoismaiden ministerineuvoston puheenjohtajina. Ohjelman painopisteinä ovat yhteiskunnan turvallisuuden vahvistaminen, varautuminen sekä lasten ja nuorten osallisuus — painotuksia, joita voisimme hyvin viedä mukanamme myös Suomen Pohjoismaiden neuvoston puheenjohtajakaudelle vuodelle 26, jota olemme parhaillaan valmistelemassa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Anna-Kristiina Mikkonen, olkaa hyvä.

17.58 **Anna-Kristiina Mikkonen sd:** Arvoisa puhemies! Pohjoismaisen yhteistyön merkitys ja entisestään tiivistyvä yhteistyö ovat korostuneet viimeisinä vuosina. Pohjoismaiden yhdessä hyväksymä visio Pohjolasta maailman kestävimpänä ja integroituneimpana alueena vuoteen 2030 mennessä ohjaa työtä eteenpäin. Suomen agenda pohjoismaisessa yhteistyössä korostaa kokonaisturvallisuusajattelua sekä huoltovarmuus- ja varautumisyhteistyön merkitystä. Pohjoismaiden kriisinkestävyyttä tulee vahvistaa sekä edistää laaja-alaista varautumista erilaisiin siviilikriiseihin ja hybridiuhkiin. Liikenneinfrastruktuurin yhteiskehittämistä sekä rajat ylittävän liikkumisen fyysisiä ja aineettomia esteitä pohditaan aktiivisesti joka kokouksessa.

Rajaestetyö on keskeinen osa Pohjoismaista yhteistyötä. Rajaestetyötä tehdään rajaestetyöryhmässä, joka kokoaa edustajat kaikista jäsenmaista ja valiokunnista. Tehtävänä on edistää yhteistyössä yksityishenkilöiden ja yritysten vapaata liikkuvuutta Pohjoismaissa. Rajaestetyön toimintamalli niin Suomessa kuin yhteispohjoismaisesti on nimeään myöten uudistumassa, ja muun muassa ennen julkisen rajaestetietokannan päivittäminen on täysin lopetettu. Rajaestetyö keskittyy Pohjoismaiden väliseen vapaaseen liikkuvuuteen ja rajaesteiden ennaltaehkäisyyn muun muassa EU-direktiivien toimeenpanon yhteydessä, maiden väliseen väestörekisteritietojen vaihtoon ja ammattipätevyyksien tunnustamiseen.

Arvoisa puhemies! Muuttuneen maailmantilanteen johdosta pohjoismainen yhteistyö on saanut uusia ulottuvuuksia, sillä ennen turvallisuuspolitiikkaan liittyvät asiat olivat kiellettyjen puheenaiheiden listalla. Pohjoismaiden neuvoston viime vuoden jokaisen istunnon teemat liippasivat turvallisuutta ja varautumista. Reykjavíkin istunnossa oli merkittävä kansainvälispoliittinen ulottuvuus, kun vieraspuhujina toimivat Ukrainan presidentti Volodymyr Zelenskyi ja Valko-Venäjän demokratialiikkeen johtaja Svjatlana Tsih'anouskaja. Valko-Venäjän demokratialiikkeen ja yhdistyneen siirtymähallituksen johtaja Tsih'anouskaja kiitti Pohjoismaiden antamasta tuesta Ukrainalle ja totesi Valko-Venäjän tarvitsevan Pohjoismaiden solidaarisuutta saadakseen maansa takaisin Euroopan tielle. Presidentti Zelenskyin puhe Ukrainan pakkosiirretyistä lapsista ja sodan kauhuista oli riipaisevaa kuultavaa. Ylipäätään Zelenskyin läsnäolo Reykjavíkin istunnossa sähköisti koko kokouksen. Islannin uuden ja äärimmäisen lähestyttävän presidentin Halla Tómasdóttirin tapaaminen ja keskustelu jäivät ikuisiksi ajoiksi mieleen.

Maailman muuttuneessa turvallisuustilanteessa, Suomen ja Ruotsin Nato-jäsenyyksien vaikutuksesta puolustusyhteistyöhön sekä Pohjois-Atlantin ja arktisen alueen geopoliittisen aseman entisestään korostuessa Pohjoismaiden neuvoston ja Suomen valtuuskunnan työtä leimasi viime vuonna pitkälti keskustelu Helsingin sopimuksen päivittämisestä. Sopimuksen päivittämistä pidetään välttämättömänä, jotta pohjoismainen yhteistyö pysyisi ajan tasalla ja heijastaisi pohjoismaisten yhteiskuntien ja yhteistyön kehitystä. Keskeisenä tavoitteena on, että Helsingin sopimukseen sisällytettäisiin sellaisia nykyisiä yhteistyöaloja, joita ei sopimuksessa ole huomioitu: erityisesti turvallisuus- ja puolustuspolitiikka, siviiliturvallisuus, varautuminen ja yhteiskuntaturvallisuus. Helsingin sopimuksessa mainitaan oikeudellinen, sivistyksellinen, sosiaalinen ja taloudellinen ala sekä liikenne- ja ympäristönsuojelukysymykset, mutta sopimuksen sisältö ei kaikilta osin vastaa muuttunutta maailmantilannetta muun muassa Suomen ja Ruotsin Nato-jäsenyyksien osalta. Onhan tämä pohjoismaisen yhteistyön perustuslaki solmittu jo vuonna 1962, ja sitä on päivitetty viimeksi Ruotsin ja Suomen EU-jäsenyyksillä. Tällä hetkellä eriävät näkemykset koskevat kolmen pohjoismaisen itsehallintoalueen, Ahvenanmaan, Färsaarten ja Grönlannin, asemaa Helsingin sopimuksessa ja pohjoismaisessa yhteistyössä. Grönlannin kysymys toki muutenkin on nyt maailmanpolitiikan keskiössä.

Arvoisa puhemies! Suomen valtuuskunta on hyvin aktiivinen, ja jokaisessa kokouksessa käymme vuoropuhelua Suomen ministereiden kanssa ajankohtaisista pohjoismaisista kysymyksistä. Kirjallisia kysymyksiä olemme tehneet esimerkiksi koskien lääkkeiden merkintää, oikeutta työttömyyskorvaukseen lomautuksen tai irtisanomisen jälkeen, oikeutta omaishoitorahaan, oikeutta virkavapaaseen poliittisen luottamustehtävän hoitamiseksi, färsaarelaisten ajokorttien tunnustamista, pohjoismaista sosiaalipalvelusopimusta, rajojen yli tapahtuvia arvokuljetuksia sekä rajaesteiden ennaltaehkäisevää työtä. Lisäksi yksittäiset kansanedustajat ovat osoittaneet kysymyksiä hallituksille tai Pohjoismaiden ministerineuvostolle. Allekirjoittanut esitti kirjallisen kysymyksen työntekijöiden oikeuksien toteutumisesta Pohjoismaissa. Kysymys oli suunnattu Tanskan, Ruotsin, Norjan ja Islannin hallituksille. Siinä tiedusteltiin muun muassa toimenpiteistä, joita hallitus tekee pohjoismaisen työmarkkinayhteistyön tiivistämiseksi ja työmarkkinoiden rajaesteiden poistamiseksi.

Pohjoismaiden alueellinen yhteistyö on uniikki järjestelmä, joskin yhteistyötä tulisi tiivistää entisestään puolustuksen osalta. Pohjoismaat ovat samalla Ukrainan suurimpia tukijoita ja toimivat esimerkkinä muille, sillä uhka täällä on yhä todellisempi. Pohjoismaisen

yhteistyön malli korostuu entisestään, ja toimitaan toteuttaen visiota ”Pohjolasta maailman kestävin ja integroitunein alue vuoteen 2030 mennessä”.

Ärade talman! Det nordiska regionala samarbetet är ett unikt system även om samarbetet bör intensifieras ytterligare inom försvarsområdet. De nordiska länderna är också Ukrainas största anhängare och fungerar som ett exempel för andra, eftersom hotet här blir alltmer verkligt. Den nordiska samarbetsmodellen betonas ytterligare och vi kommer att agera för att förverkliga visionen. Norden ska vara världens mest hållbara och integrerade region år 2030. — Tack.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Tässä vaiheessa on tähän asiaan varattu aika käytetty ja jatkamme tätä myöhemmin, eli keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa muiden asiakohtien jälkeen. [Pinja Perholehto: Tämä ei siis ollut puolta tuntia, koska se edellinen oli yli 40 minuuttia! — Eduskunnasta: Mennään niin kuin puhemies sanoo!] — Meille on varattu puoli tuntia ja puoli tuntia, ja tämä keskustelu alkoi saamani tiedon mukaan puoli tuntia sitten, itse asiassa vähän reilu puoli tuntia sitten. — Anteeksi, nyt minä kuulin väärin tässä varhemmin. Nyt peruutetaan, koska sain hetki sitten väärän ymmärryksen siitä kellonajasta. Ymmärsin, että se oli 17.30. Otetaan vielä riippuen siitä, mitkä teidän puheenvuorojenne pituudet ovat. Eli palataan aiempaan käsittelyyn ja jatketaan tätä keskustelua ja pyyhitään pois se, mitä tässä välissä sanoin. Muutama puheenvuoro ehkä vielä ehditään. — Edustaja Perholehto, olkaa hyvä.

18.07 **Pinja Perholehto sd:** Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Pohjoismaat ovat Suomen lähin yhteistyökumppani ja viiteryhmä kansainvälisessä yhteistyössä, vaikka välillä tuntuu, että nimenomaan tämä Pohjola on hieman väheksytty alue. Viime vuosina yhteistyötä sekä neuvoston että valtuuskunnan kautta ovat ohjanneet hyvin vahvasti geopolitiikan liikkuvat mannerlaatat, mikä ei varmasti ole kovin suuri ihme. Samalla pidän kuitenkin valtavan tärkeänä muistuttaa, ettei Pohjoismaiden vahvuus ole koskaan rajoittunut pelkästään puolustuskykyyn, vaan ennen muuta meidän ikään kuin supervoimamme on ollut sellainen yhteiskuntamalli, joka pitää huolen ihmisistä ja pitää huolen ympäristöstä, puolustaa demokratiaa, kunnioittaa ihmisoikeuksia, rakentaa luottamusta, vaalii sivistystä ja niin edelleen.

Näitä asioita pohdin aika paljon myös viime vuonna neuvoston täysistunnossa Reykjavíkissa. Siellä läsnä olivat Ukrainan presidentti Volodymyr Zelenskyi ja Valko-Venäjän demokratialiikkeen johtaja Tsih’anouskaja. Ukrainan tilanteen tiedätte varmasti kaikki tässä salissa, ja varmasti senkin, mitä me voisimme sekä Suomena että Pohjolana ja esimerkiksi Euroopan unionissa enemmänkin tehdä.

Mutta Valko-Venäjääkin voisi pohjoismaisella yhteistyöllä varmasti tukea, ja olen kyllä Suomen valtuuskunnan puolesta ollut hyvin iloinen, että meillä tämä on poikkipoliittisesti jaettua ajattelua. Nimittäin olen itsekin pitänyt esillä sitä, että kansalaisyhteiskunnan tila kaventuu ympäri maailmaa. Erityisesti esimerkiksi juuri Valko-Venäjä on tästä hyvin kouriintuntuva esimerkki, sillä sekä maan sisällä että maanpaossa toimivat riippumattomat kansalaisjärjestöt ja aktivistit ovat siellä hyvin ahtaalla.

Yksi keino heidän tukemisekseen on ollut Students at Risk -ohjelma. Norjassahan sen kautta on myönnetty stipendejä tietääkseni ainakin noin 150 opiskelija-aktivistille, ja sen tärkeys, että Pohjoismaat jatkossakin pitäisivät esillä tämäntyyppisiä aloitteita, on valtavan suuri. Meillä on aidosti todella hyvä mahdollisuus tukea vainottuja opiskelijoita, aut-

taa heitä, auttaa kansalaisyhteiskuntia. Se on kyllä kysymys, josta toivon, että Suomen valtuuskunta jatkossakin pitää sitä esillä. Ministerineuvosto voisi edelleen arvioida uudelleen — ja olisi hyvä syykin arvioida — nimenomaan tätä ohjelmaa, käyttää sitä esikuvana ja katsoa, olisiko meidän mahdollista laajentaa tätä, saada tällainen vastaava koko Pohjolaan, koska yksimielisyyttä tästä ei ole vielä saatu. Tästä on keskusteltu Pohjoismaiden neuvoston kokouksissa, jonkin verran myös valiokunnissa, ja ehkä vielä jaksan uskoa siihen, että kun me suomalaiset vahvasti jatkamme vaikuttamista valtuuskuntana, niin jonakin päivänä tämäkin muutos saadaan sitten vielä aikaan.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Elikkä nyt on tuo puoli tuntia tullut sitten täyteen, eli keskustelu ja asian käsittely keskeytetään ja asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa muiden asiakohtien jälkeen. — Pahoittelut, että en tiennyt, että edellinen asiakohta oli mennyt hieman pitkäksi.

Asian käsittely keskeytettiin kello 18.10.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 20.43.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 4 käsittelyä. — Keskustelu jatkuu. Edustaja Kokko poissa, edustaja Mikkonen, Anna-Kristiina, poissa.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin ulkoasiainvaliokuntaan.

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi työriitojen sovittelusta ja eräiden työtaistelutoimenpiteiden edellytyksistä annetun lain ja työaikalain 2 ja 19 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 14/2025 vp
Valiokunnan mietintö TyVM 4/2025 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Käsittelyn pohjana on työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan mietintö TyVM 4/2025 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Yleiskeskustelu alkaa. Esittelypuheenvuoro, edustaja Lyly, olkaa hyvä.

Keskustelu

18.10 **Lauri Lyly sd** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esitys eduskunnalle 14/2025 laeiksi työriitojen sovittelusta ja eräiden työtaistelutoimenpiteiden edellytyksistä annetun lain ja työaikalain 2 ja 19 §:n muuttamisesta.

Esittelen nyt työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan mietinnön 4/2025 näin varapuheenjohtajana puheenjohtajan ollessa estyneenä. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi työriitojen sovittelusta ja eräiden työtaistelutoimenpiteiden edellytyksistä annetun lain ja työaikalain 2 ja 19 §:n muuttamisesta on kyseessä. Työriitalaissa ehdotetaan säädettäväksi palkansaajien yhdistyksen velvollisuudesta huolehtia työtaistelua toimeenpannessaan työtaistelun rajauksella tai suojelutyöllä eräiden välttämättömien toimintojen turvaamisesta työtaistelun aikana. Työriitalakiin ehdotetaan myös säännöksiä työnantajan käytettävissä olevista oikeussuojakeinoista huolehtimisvelvollisuuden vastaisen työtaistelun kieltämiseksi.

Lisäksi työaikalakiin ehdotetaan uutta säännöstä hätätyöstä työtaistelun aikana. Esityksen tarkoituksena on varmistaa suojelutyön järjestäminen työtaisteluiden aikana. Osapuolten on jatkossakin ensisijaisesti neuvoteltava ja pyrittävä sopimaan työtaistelun aikana tarvittavasta suojelutyöstä. Mikäli sopimukseen ei kuitenkaan päästä, on työntekijöiden yhdistysten uuden lainsäädännön nojalla huolehdittava siitä, ettei työtaistelulla vaaranneta esimerkiksi ihmisten terveyttä, henkeä, ympäristöä, kansallista turvallisuutta tai muita esityksessä mainittuja yhteiskunnan kriittisiä toimintoja. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että työntekijöiden yhdistysten on rajattava kokonaan työtaistelun ulkopuolelle tietyt tehtävät tai toiminnot taikka vaihtoehtoisesti annettava riittävästi suojelutyötä.

Jos työntekijöiden yhdistys ei noudata sille asetettua huolehtimisvelvollisuutta, työnantajalla on kriittisten toimintojen turvaamiseksi oikeus hakea työtaistelun kieltämistä väliaikaisesti tai kokonaan. Viimesijaisena keinona työnantaja voi käyttää hätätyötä kriittisten toimintojen turvaamiseksi. Hätätyön teettämisessä on kyse pakkotilaa lähentyvästä tilanteesta, jossa työtaisteluoikeuteen puuttuminen työnantajan päätöksellä on välttämätöntä vakavien vahinkoseuraamusten välttämiseksi.

Valiokunta on tehnyt joitain muutoksia suhteessa hallituksen esitykseen. Muutokset liittyvät pääosin perustuslakivaliokunnan lausunnossa esitettyihin huomioihin. Valiokunta on muuttanut neuvotteluvelvoitetta koskevaa säännöstöä siten, että siitä käy selkeämmin ilmi suojelutyöstä neuvottelemisen ensisijaisuus ja velvoittavuus. Valiokunta on muuttanut työtaistelun väliaikaista kieltoa koskevaa säännöstä siten, että työtuomioistuimen on rajattava väliaikainen kielto koskemaan vain sellaisia työtaistelun piirissä olevia toimintoja, joiden hoitamista on pidettävä välttämättömänä vahinkoseuraamusten estämiseksi. Valiokunta on tehnyt vastaavan muutoksen myös työtaistelun kieltämistä koskevaan säännökseen. Lisäksi valiokunta on perustuslakivaliokunnan lausunnon pohjalta täsmentänyt luetelmaa työtaistelun aikana suojattavista välttämättömistä toiminnoista. Valiokunta on mietinnön perusteluissa myös täsmentänyt hätätyötä koskevaa sääntelyä muun muassa hätätyöstä kieltäytymisen seuraamusten osalta.

Mietintö sisältää sosiaali- ja terveysvaliokunnan lausunnon mukaisen lausuman, joka edellyttää, että valtioneuvosto seuraa muun muassa sitä, turvaako sääntely riittävällä tavalla potilaiden ja asiakkaiden potilas- ja asiakasturvallisuuden työtaistelutilanteessa, mitä mahdollisia vaikutuksia sääntelyllä on työntekijöiden työtaisteluoikeuteen, toteutuvatko säädetyt huolehtimis- ja neuvotteluvelvoitteet lainsäädännön edellyttämällä tavalla sekä sitä, miten hätätyötä koskevia säännöksiä on sovellettu työnantajan toimesta. Lisäksi työ- ja elinkeinoministeriö seuraa sääntelyn toimivuutta yleisellä tasolla.

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta pitää ehdotettua sääntelyä tarpeellisena ja kannatettavana. Valiokunta katsoo sääntelyn turvaavan työmarkkinoiden vakautta ja ennakoivuutta sekä varautumista erityistilanteisiin. Ratkaisujen etsiminen osapuolten kesken neuvottelemalla on jatkossakin aina ensisijaista. Suomessa ei ole aikaisemmin ollut yleislainsäädän-

töä suojelutyöstä. Lainsäädännön puuttuminen on tosiaan johtanut valitettaviin tilanteisiin, joissa esimerkiksi potilasturvallisuuden varmistamiseksi on jouduttu kiireellä säätämään väliaikaista lainsäädäntöä. Tämän vuoksi nyt ehdotettava pysyvä lainsäädäntö on tarpeellinen.

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta puoltaa lakiehdotuksen hyväksymistä perustuslakivaliokunnan lausunnon perusteella tehtävin muutoksin. Valiokunnan päätösehdotus on, että eduskunta hyväksyy muutettuna hallituksen esitykseen 14/2025 sisältyvät 1. ja 2. lakiehdotuksen, joissa on valiokunnan muutosehdotukset, ja että eduskunta hyväksyy yhden lausuman, valiokunnan lausumaehdotuksen. Päätös ei ole yksimielinen, vaan mietintöön sisältyy kaksi hylkäysehdotuksen sisältävää vastalausetta. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Kiitokset varapuheenjohtajalle esittelystä. — Ja sitten edustaja Hänninen.

18.17 **Juha Hänninen kok:** Kunnioitettu rouva puhemies! Työriitojen sovittelu on keskeinen osa toimivaa työmarkkinajärjestelmää ja kansallista vakautta. Nyt käsiteltävänä oleva lainsäädäntöuudistus vahvistaa tätä järjestelmää ja tuo kaivattua selkeyttä erityisesti työtaistelutilanteisiin, joissa kyse on välttämättömien toimintojen ja peruspalveluiden turvaamisesta. Uudistuksen tavoitteena on, että sopuratkaisuja haetaan ensisijaisesti neuvottelemalla. Kun neuvotteluteitse ei löydy ratkaisua, laki antaa työnantajalle mahdollisuuden hakea oikeudellisia keinoja, joilla voidaan turvata yhteiskuntamme kriittiset toiminnot, kuten potilaiden hoito, pelastustoimi, veden ja sähkön jakelu tai maanpuolustuksen tarpeet.

Arvoisa rouva puhemies! On tärkeä huomata, että eduskunnan käsittelyssä työelämä- ja tasa-arvovaliokunta on tehnyt mietintöön muutoksia, jotka parantavat esityksen tasapainoa. Lisäksi valiokunnan lausumaehdotus on tervetullut ja osoittaa, että eduskunta kantaa vastuuta paitsi kansalaisten turvallisuudesta myös työntekijöiden oikeuksien toteuttamisesta. Eduskunta edellyttää nyt, että valtioneuvosto seuraa sääntelyn toimivuutta erityisesti potilas- ja asiakasturvallisuuden näkökulmasta. Samalla arvioidaan vaikutuksia työntekijöiden työtaisteluoikeuteen eli huolehditaan siitä, että neuvotteluvelvoitteet toteutuvat ja että hätätyötä koskevia säännöksiä ei käytetä perusteettomasti. Tämä on oikea linja. Näillä turvataan kriittiset palvelut mutta ei astuta työntekijöiden oikeuksien yli.

Arvoisa puhemies! Uudistus antaa työnantajalle keinot poikkeuksellisiin tilanteisiin mutta vain viimesijaisina toimina silloin, kun muut keinot eivät riitä. Samalla se vahvistaa yhteiskunnan toimintakykyä kriittisissä tilanteissa ja antaa työmarkkinoille lisää ennakoitavuutta. Tämä uudistus on tasapainoinen ja oikea-aikainen. Se ei astu vastakkain työntekijän ja työnantajan oikeuksien kanssa vaan etsii ratkaisua, joka turvaa yhteisen edun ja meidän kaikkien turvallisen arjen. — Kiitos, arvoisa rouva puhemies. [Vastauspuheenvuoropyyntöjä]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lyly, vastauspuheenvuoro.

18.20 **Lauri Lyly sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Hallitus teki tällä esityksellään ongelman asiasta, joka ei ole ongelma ollut työelämässä. Siellä on sovittu suojelutyön rajoista keskenään sopien, ja se ei ole ollut erityisesti ongelma tällä vuosituhannella kuin kaksi kertaa, eli 25 vuoden aikana, ja ne molemmat ovat olleet terveyssekto-

rilla. Nyt tämä laki on laajennettu hyvin laveaksi, ja siihen on vielä sotkettu hätätyö mukaan, joka on ennalta arvaamattomiin tilanteisiin tehty työaikalain osio, ja nyt se sotketaan tähän suojelutyön yhteyteen, jonne se ei kuulu. Eli tässä on tehty ongelma, itse aiheutettu ongelma, joka olisi voitu hoitaa paremmilla neuvotteluvelvoitteilla ja muilla tällaisilla asioilla, ja sitten tähän on sotkettu hätätyö mukaan. Eli mennään huonoon suuntaan.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Rantanen, vastauspuheenvuoro.

18.21 **Piritta Rantanen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kyllä tässä tuli nyt monta väärää totuutta. Tässä sanottiin, että tämä selkiyttää tämän lain tulkintaa. Kyllä se on päinvastoin. Ja sanoitte vielä, että tämä tasapainottaa ja parantaa tämän vallitsevan tilanteen asioita. Se on kyllä niin, että tämä vahvistaa työnantajien asemaa ja heikentää nimenomaisesti työntekijöitten asemaa. Tätä ovat professoritkin kritisoineet siitä näkökulmasta, että tässä ei ole otettu mukaan työsulkuja, joita työnantajat voivat tästäkin eteenpäin tehdä, mutta tämä koskee kyllä nimenomaan sitä, että työntekijöitten lakko-oikeuksista huolehditaan. Meillä voi olla esimerkiksi tilanteita, joissa hyvinvointialueilla on vaikka lomautukset, ja sitten työnantaja vaatiikin, että teetetäänpä hätätyötä niillä työntekijöillä, jotka eivät ole lomautettuja. Tämä on erittäin ongelmallinen ja erittäin paljon työntekijöitten oikeuksia polkeva lakiesitys.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Jos edustaja Hänninen haluaa käyttää vastauspuheenvuoron, niin otetaan se tässä välissä ja sitten mennään puhujalistaan. Edustaja Suhosella on sitten seuraava varsinainen puheenvuoro.

18.22 **Juha Hänninen kok** (vastauspuheenvuoro): Kiitoksia, arvokas puhemies! Minusta tässä asiassa ei ole ongelmaa eikä tästä kannata tehdä ongelmaa. Edelleenkin tämä pohja selkeyttää ja parantaa tätä kokonaisuutta. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Suhonen, varsinainen puheenvuoro.

18.23 **Timo Suhonen sd:** Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Edustaja Hännisen aiempi puheenvuoro oli kyllä varsin kummallinen, jos nätisti voisi todeta. Edustaja Hänninen oli sitä mieltä, että tämä lakiesitys parantaisi jotenkin työntekijöitten oikeuksia ja selkeyttäisi näin koko työntekijöitä koskevaa lakia liittyen tähän lakko- tai suojelutyölakikokonaisuuteen. Olen todella hämmentynyt teidän puheenvuorostanne, edustaja Hänninen.

Arvoisa rouva puhemies! Tässä sitä jälleen olemme tilanteessa, jossa hallitus vie työntekijöitä kuin sitä kuuluisaa kuoriämpäriä. Tässä lakiesityksessä siis rajataan työntekijöiden lakko-oikeutta jälleen kerran. Suojelutyölaki sekä hätätyötä koskeva lakiesitys on hallitukselta puhtaasti ideologinen. Useat asiantuntijat ovat todenneet, että tälle lakiesitykselle ei ole tarvetta. Siellä työpaikoilla on päästy sopimaan lakkotilanteessa suojelutyöstä erinomaisesti.

Itse olin paperiteollisuudessa töissä 21 vuotta ja 13 vuotta olin tehtaalla luottamusmiehenä sopimassa suojelutyöstä, ja koskaan, siis koskaan, ei ollut mitään ongelmaa, vaan yhdessä työnantajan kanssa hyvässä yhteisymmärryksessä saatiin asioista sovittua. Myös sosiaali- ja terveysvaliokunta totesi lakiesityksestä työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle antamassaan lausunnossa seuraavaa: ”Esityksen mukaan suojelutyön tarjoamisessa työtaistelu-

tilanteessa ei ole yleisesti ilmennyt merkittäviä ongelmia tai epäselvyyksiä. Suojelutyön antamatta jättäminen ei ole aiheuttanut vakavia vahinkoja, vaan niiden estämiseksi riittävästä suojelutyöstä on pääsääntöisesti saatu sovittua.”

Arvoisa rouva puhemies! On myös erittäin kummallista, mutta toisaalta hallitukselta johdonmukaista, että se tekee käsittämättömiä esityksiä ja viittaa edellisen eduskuntakauden päätökseen, kuten tässäkin asiassa. Eduskunta hyväksyi edellisellä kaudella yksiselitteisesti sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietinnössään esittämän lausuman: ”Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto selvittää suojelutyötä koskevat kehittämistarpeet ja valmistelee tarvittaessa lainsäädäntöehdotukset, joilla suojelutyön järjestäminen turvataan ristiriitatilanteissa.” Varsinaista selvitystä ei asiassa siis ole tehty, vaan hallitus päätti suoraan ryhtyä säätämään asiassa lakia. Hallitus myös oma-aloitteisesti laajensi eduskunnan antamaa toimeksiantoa koskemaan muun muassa työaikalain hätätyötä koskevaa sääntelyä. Aivan käsittämätöntä, ja kuten totesin, ideologista, työntekijöitä kurittavaa politiikkaa hallitukselta jälleen kerran.

Hätätyötä koskeva esitys on suorastaan pöyristyttävä. Lausuntopalautteessa ja asiantuntijakuulemisissa hätätyötä koskevaa sääntelyä on kritisoitu voimakkaasti ja arvioitu, että säännösehdotus on kansainvälisten sopimusten vastainen. Se johtaisi tilanteeseen, jossa työnantajat voivat yksipuolisesti määritellä työtaistelun rajat. Asiantuntijakuulemisten mukaan hätätyötä on usein käytetty perusteettomasti. Esimerkiksi vuonna 2022 hoitoalan työtaistelun aikana näkyi työnantajan houkutus teettää runsaasti hätätyötä perusteettomasti rikkoen johdonmukaisesti työntekijäjärjestön työtaistelutoimenpiteitä. Aluehallintoviraston sosiaali- ja terveysvaliokunnalle antaman selvityksen perusteella lähes kaikki hätätyön käyttämiset työtaistelutilanteessa on todettu perusteettomiksi, ja uhkana on, että väärinkäytökset lisääntyvät tämän lainsäädännön myötä.

Arvoisa rouva puhemies! Hallituksessa perussuomalaiset ovat kunnostautuneet kokoomuksen aisankannattajana, kun työntekijöitä on moukaroitu useilla lakimuutoksilla. Arvoisat perussuomalaiset, joita ei salissa — anteeksi, on yksi — arvoisa perussuomalainen, kysyn teiltä: eikö teitä vieläkään hävetä? — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Oinas-Panuma.

18.27 **Olga Oinas-Panuma kesk:** Arvoisa puhemies! Kun tuota edustaja Hännisen aiempaa hehkutusta kuunteli, niin tuli ihan semmoinen olo, että puhutaanko me oikeastaan edes samasta laista. Ehkä näkökulma oli vähän eri.

Meillä kotipuolessa ruukataan aina joskus sanoa, että ehjää ei kannata korjata, ja tätä viisautta voisi tämänkin lain säätämisen osalta soveltaa niin, että huono laki kannattaa jättää kokonaan säätämättä. Tämä lakiesitys valmisteluineen on ehkäpä suttuisimpia ja suhmuroiduimpia lakeja tällä kaudella. Arvostan itse henkilökohtaisesti avointa päätöksentekoa, ja tässä asiassa en voi kyllä hallitusta avoimuudesta kiitellä.

Tässä laissa on kyse suojelu- ja hätätyöstä ja lainsäädännöstä niihin liittyen. Me keskustassa ymmärretään tarve ja tausta, koska totta kai yhteiskunnan pitää olla turvallinen ja henki ja terveys huomioida aina, myös työtaisteluitten aikana. Suojelutyön osalta me voidaan tämän lain hyväksyä, mutta hätätyö on jo liikaa, ja me ihmettelemme sitä tapaa, jolla tämä toinen laki on valmisteltu.

Jos käydään hieman taustaa läpi, niin eduskunnan vastauksessa viime vaalikaudella on hyväksytty seuraava lausuma: ”Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto selvittää suojelu-

työtä koskevat kehittämistarpeet ja valmistelee tarvittaessa lainsäädäntöehdotukset, joilla suojelutyön järjestäminen turvataan ristiriitatilanteissa.”

No, miten asian valmistelu sitten eteni? Hallituksen vuosikertomuksessa 22 todetaan: ”Työ- ja elinkeinoministeriö tulee käynnistämään selvityksen, jolla selvitetään tarve lainsäädännöllä turvata sellaisen suojelutyön toteutuminen työtaisteluiden aikana, joka on välttämätöntä ihmisen hengen ja terveyden suojelemiseksi taikka omaisuuden tai ympäristön vakavan vaarantumisen estämiseksi. Selvityksessä tullaan ottamaan huomioon työntekijöitten työtaisteluoikeuden käyttöä tasapainoisella tavalla turvaavat seikat.”

No, sitten vielä viimeisin lainaus. Hallituksen vuosikertomuksessa 23 todetaan: ”Työ- ja elinkeinoministeriö tulee vuoden 24 aikana käynnistämään lainsäädäntöhankkeen, jonka tarkoituksena on turvata sellaisen suojelutyön toteutuminen työtaisteluiden aikana, joka on välttämätöntä ihmisen hengen ja terveyden suojelemiseksi taikka omaisuuden tai ympäristön vakavan vaarantumisen estämiseksi. Hankkeessa tullaan tasapainoisella tavalla huomioimaan työntekijöiden työtaisteluoikeuden käyttöön liittyvät tarpeet.”

Nämähän ovat hirmuisen hyviä kirjauksia, mutta miten näitä sitten noudatettiin, niin kyllä aika heikosti. Tätä eduskunnan edellyttämää selvitystä ei ole tehty, vaan sen sijaan hallitus suoraan käynnisti lainsäädäntöhankkeen, ja tätä ei voi pitää asiallisena tapana toimia. Erityisesti toinen lakiehdotus, koskien työaikalain hätätyötä koskevan 19 §:n muuttamista, on jo valmistelun osalta lähtenyt täysin väärille jengoille. Hallituksen esityksen tavoitteena on täsmentää työaikalain mukaisen hätätyön ja uuden lainsäädännön keskinäistä suhdetta ja selkeyttää epäselvää oikeustilaa.

Mutta mitä sitten tarkoitin, kun minä puhuin suttuisesta lainvalmistelusta? Keskustan työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaryhmä pitää hätätyötä koskevaa muutosta ongelmallisena, koska tämä säätelyehdotus tuotiin esitykseen mukaan lainvalmistelun loppuvaiheessa eikä hätätyötä koskeva lakiesitys ole ollut lausuntokierroksella, niin kuin olisi pitänyt. Epäselväksi on jäänyt myös, onko hätätyötä koskeva lakiesitys ollut mukana lainsäädännön arviointineuvostolle toimitetussa aineistossa, jonka perusteella arviointineuvosto on tehnyt lausuntonsa.

Me pidetään tätä tapaa, jolla tätä lakia on valmisteltu, hyvin huolestuttavana. Lainsäädäntötyönhän pitäisi olla johdonmukaista ja laadukasta, ja hätätyöhön liittyviä muutoksia ei voi pitää ainoastaan teknisinä. Me pidetään siis hallituksen ensimmäistä lakiesitystä osin perusteltuna mutta ei tätä hätätyöosiota sitten. Hallituksen esityksestä ei myöskään käy ilmi, millä perusteella tietyt toiminnot katsotaan välttämättömiksi ja siten hätätyöllä turvattaviksi.

Tässä on kokonaisuutena aika monta asiaa — tätä puhettahan voisi jatkaa loputtomasti — mutta kyllä meille keskustassa on tärkeää se, että välttämättömät palvelut turvataan myös työriitatilanteissa eikä potilasturvallisuus saisi kärsiä. Hallitus toteaa itsekin lakiehdotuksen ihmis- ja perusoikeuksia koskevassa arvioinnissa: ”Työtaisteluoikeuden rajoittaminen lähtökohtaisesti vahvistaa työnantajaosapuolen neuvotteluasemaa ja voi johtaa työehtojen heikentymiseen. Työlainsäädännön uudistaminen varmistetaan toimivalla kolmikantaisella valmistelulla, joka on tavoitteellista, ratkaisukeskeistä ja joka huomioi niin isot kuin pienetkin työpaikat.” Tämä olisi tärkeää meille jatkossakin muistaa.

Ihan lopuksi, arvoisa puhemies! Surullisinta on se, miten hallitus on omilla toimillaan viimeisen kahden vuoden aikana saanut työmarkkinat niin sekaisin. Tätä saikkaamista ei jaksa enää kukaan. Suomalaiset haluavat tehdä töitä ja elää tavallista elämää. Lisäksi on muistettava, että ehdottomasti isoimmassa osassa yrityksiä menee hyvin. Siellä työnanta-

jat ja työntekijät tekevät monesti myös hyvin samankaltaisia töitä. Suomen menestymisen tärkein edellytys on yhtenäinen kansa, yhteiskunnallinen eheys, ja tätä eheyttä ei pidä rikkoa kärjistämällä ja vastakkainasettelulla, jota tämä hallitus tekee jatkuvasti ja josta tämä esitys kaikessa ylimielisyydessään on valitettava esimerkki. Olisi viisaampaa olla kokonaan tekemättä lakia kuin tehdä huonoa lakia, ja siksi me tullaan toisessa käsittelyssä esittämään tämän toisen lakiehdotuksen hylkäämistä. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Viitala.

18.32 **Juha Viitala sd:** Arvoisa rouva puhemies! Tästä on oikeastaan samoilla askelmerkeillä hyvä jatkaa kuin edellinen puhuja, eli nytten ollaan säätämässä lakia sellaiseen asiaan, että ongelmaa ei oikeasti ole olemassa. Eli kyllä tässä yhteiskunnassa on aina pystytty sopimaan näistä asioista, ja tälle lakiesitykselle ei suoraan sanottuna ole mitään selkeää tarvetta.

Suojelutyö on monissa työtaistelutilanteissa välttämätöntä, erityisesti ihmishenkien ja ihmisten hyvinvoinnin suojelemisen kannalta. Tämä tiedostetaan kyllä niin työnantajien kuin työntekijöiden puolella. Ja jos tätä mietitään, niin joitain yksittäisiä poikkeuksia lukuun ottamatta näistä on tosiaan aina päästy hyvin sopimaan. Itsekin olen omakohtaisesti tällaisia vastaavia tilanteita työelämässä läheltä todistanut, nähnyt, ja myös nähnyt niitä tilanteita, että on suojelutyötä teetetty perusteettomasti, mitä on sitten oikeusasteissakin käsitelty, ja on todettu, että niihin ei perusteita ollut. Eli näitä väärinkäytöksiä on työnantajapuolelta kyllä tässä maassa ollut.

Jos tätä pohjoismaiseen malliin tässä vielä vähän peilataan, niin sieltähän näitä asioita on paljon kopioitu mutta tätä asiaa ei tietenkään ole sieltä työelämäasioista kopioitu, koska muissa Pohjoismaissa suojelutyökysymyksistä on sovittu työmarkkinajärjestöjen välillä niin sanotuin pääsopimuksin. Hallituksen pohjoismainen linja tarkoittaakin taas työntekijöiden ja työttömien oikeuksia heikentäviä asioita, eli valikoidaan juuri niitä, jotka tulevat palkansaajan asemaa Suomessa heikentämään hyvin yksipuolisesti. Näin on jatkuvasti toimittu.

Hallitus tukee aina työnantajia hyödyttäviä uudistuksia, kuten nyt tässäkin tilanteessa, ja tasapuolisuuden näkökulmasta tämä on ongelmallinen. Sääntely ja sanktiot kohdistuvat vain työntekijäpuolen työtaistelutoimiin, mutta työnantajapuolen toimet, kuten työsulut, jäävät täysin lain soveltamisalan ulkopuolelle. Muistan itse kokeneeni vuonna 2005 tilanteen, jossa oltiin useita viikkoja työsulussa yhden päivän lakon jälkeen, ja edelleen tässä yhteiskunnassa moni muistelee, että metsäteollisuudessa oli seitsemän viikon lakko, vaikka tosiasiassa olikin seitsemän viikon työsulku kyseessä. Tällainen pieni muistelu tuli tuonne aivolohkoon tässä puhetta pitäessäni.

No, yksi keskeinen puute esityksessä on tietenkin suojelu- ja hätätyöstä maksettavan lisäkorvauksen puuttuminen. Suojelu- tai hätätyöhön joutuminen voi aiheuttaa sille työntekijälle taloudellista vahinkoa esimerkiksi lastenhoidon järjestämisen takia. Lisäksi suojelutyöhön joutuminen myös rajoittaa perusoikeutta osallistua työtaisteluun. Myös työnantajan kynnys määrätä suojelu- tai hätätyöhön ilman aitoa pakottavaa tarvetta nousee merkittävästi, jos se aiheuttaa lisäkustannuksia. Korvauksen tulisi olla kyllä vähintään kaksinkertainen palkka, ellei työehtosopimuksessa ole sovittu korkeammasta korvauksesta. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Malm.

18.36 **Niina Malm sd:** Arvoisa rouva puhemies! Täällä asialistan edellisissä kohdissa puhuttiin pohjoismaisesta mallista, ja kaikkia näitä työmarkkinoita murentavia esityksiä hallitus puolustelee sillä, että nämä ovat pohjoismaisen mallin mukaisia ja pohjoismaiseen malliin ollaan menossa. Ja jälleen meillä täällä salissa on käsittelyssä yksi hallituksen esitys, joka on niin kaukana pohjoismaisesta mallista kuin voi vain olla. Tämän kauemmaksi näillä esityksillä ei päästä. Kun pohjoismaista mallia sovelletaan Suomessa, Ruotsissa, Norjassa, Tanskassa ja Islannissa, niin tällä Orpon—Purran hallituksella on kyllä mielessä vain ja ainoastaan se, kuinka pohjoismaisesta mallista päästään mahdollisimman pitkälle.

Tämä lakiesitys on saanut paljon kritiikkiä sen laajuuden, epäselvyyden ja ylimitoituksen vuoksi. Esitetty lainsäädäntö rajoittaa perusoikeuksia laajemmin kuin mihin on tosiasiallinen tarve, ja eduskunnan edellyttämää selvitystä tästäkään ei ole tehty. Hallitus päätti suoraan ryhtyä säätämään lakia ilman asianmukaista selvitystä ja laajensi eduskunnan antamaa toimeksiantoa koskemaan myös työaikalain hätätyötä, kuten täällä edustaja Oinas-Panuma hyvin kuvasi.

No, se pohjoismainen malli tässä suojelutyössä on unohdettu. Muissa Pohjoismaissa suojelutyökysymyksissä on sovittu niin sanotuin pääsopimuksin, mutta Suomessa hallitus asettuu johdonmukaisesti vahvemman puolelle ja suojelee työnantajapuolta purkamalla pala palalta pohjoismaista sopimusjärjestelmää, kuten tämäkin hallituksen esitys näyttää. Samalla hallitus on valmis koettelemaan työntekijöitä suojaavien kansainvälisten sopimusten rajoja toistuvasti. Tästäkin tässä salissa on kaksi vuotta puhuttu.

Huolehtimisvelvollisuus, neuvotteluvelvollisuus ja väliaikainen kielto ovat keskeisiä elementtejä esitetyssä lainsäädännössä. Neuvotteluiden käymistä ei kuitenkaan edellytettäisi silloin, kun tuomioistuimelta haetaan työtaistelun välitöntä lykkäystä tai keskeyttämistä ilman vastapuolen kuulemista. No, kun tämäkin sitten halutaan sinne käräjäoikeuteen viedä ja samaan aikaan täällä tänäänkin hallituspuolueiden edustajat ovat kertoneet siitä, kuinka työpaikalla tiedetään varsin hyvin, mikä siellä on tilanne, niin voisi kuvitella, että työtuomioistuimessa tiedetään ne asiat, mitä työmarkkinoilla tapahtuu, mutta nyt tämäkin halutaan eriyttää.

Arvoisa puhemies! Siksi tämä oikeuspaikkakysymys on myös keskeinen kysymys. Mikäli neuvotteluissa ja sovitteluissa ei päästäisi ratkaisuun, olisi oikea paikka riitojen käsittelyyn työtuomioistuin, jolla on kollektiivisopimisesta ja työmarkkinapuolista hyvä tuntemus. Työtuomioistuimeen olisi mahdollista synnyttää työsuojelukysymysten tietovaranto.

Hätätyö ja sanktiot ovat myös osa esitettyä lainsäädäntöä. Palkansaajajärjestöjen lausuntojen mukaan lailla kavennetaan järjestäytymisvapautta ja lakko-oikeutta sekä siirretään lakkorajoja. No, eihän tämäkään ole ensimmäinen kerta tällä kaudella. Työtaisteluiden rajojen alistaminen työnantajan päätökselle ei ole yhteensopivaa ammatillisen järjestäytymisvapauden perusperiaatteiden kanssa.

Suojelutyön ja hätätyön korvaukset puuttuvat tästä esityksestä, kuten edustaja Viitala kuvasi. Iso puute ja epäkohta hallituksen esityksessä on, että siitä puuttuu vähimmäiskorvaustaso suojelutyöstä ja hätätyöstä. Korvauksen tulisi olla vähintään kaksinkertainen summa. Mutta eihän se hätätyö varmaan sitten sitä oikeaa hätätyötä ole, jos hallitus siitä näin ajattelee. Oikealle hätätyölle ei ole tarvetta, jos sitä ei olla valmiita myöskään korvaamaan.

Hallituksen toimet siis heikentävät työntekijöiden asemaa, alojen houkuttelevuutta ja työvoiman saatavuutta, mikä vaikuttaa myös sosiaali- ja terveyspalvelujen saatavuuteen ja laatuun. No, kun tänään kuulimme täällä salissa erään hallituspuolueen edustajan suusta, että meillä on Suomessa työvoimapula, niin en tiedä, missä ne 100 000 työtöntä tällä hetkellä ovat, mutta ilmeisesti tämä lakiesitys auttaa myöskin tähän ongelmaan.

Pariteetti on unohtunut kokonaan. Hallituksen esitys on pariteetiltaan epätasapainoinen eikä ota huomioon samassa suhteessa työnantajien työtaistelutoimia. Jälleen kerran hallitus tuo tänne esityksen, jossa työntekijä on jo lähtökohtaisesti altavastaavassa asemassa työnantajaan ja se altavastaajuus sen kuin syvenee. Tämän hallituskauden jälkeen on todennäköistä, että työnantajien ja työntekijöiden suhde on sellainen, että työntekijät ovat niin syvässä kuopassa, että sieltä ei pääse edes hakkua käyttämällä ylös. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Rantanen.

18.41 **Piritta Rantanen sd:** Arvoisa rouva puhemies! SDP:llekin on erittäin tärkeää, että joka ikisen ihmisen hengestä ja terveydestä pidetään huoli myös työtaistelutilanteissa, mutta tätä lakia ei pidä hyväksyä. Tämän lain tavoitteena on hallituksen linjan mukaisesti vain ja ainoastaan rajoittaa työntekijöiden työtaisteluoikeutta ja heikentää työntekijöitten asemaa. Tavoitteena on rajoittaa työntekijöiden oikeutta pitää huoli siitä neuvotteluasemasta, jonka avulla tänäkin keväänä usealle työsopimusalalle ja sadoilletuhansille työntekijöille on saatu neuvoteltua yli seitsemän prosentin palkankorotukset tuleville vuosille.

Viime kaudella valiokunta esitti ponnen, jonka mukaan suojelutyöasia pitää selvittää ja tehdä siihen tarvittaessa muutoksia. Asiaa ei ole selvitetty kuin kabineteissa Etelärannassa — liekö jossain on myös saunottu ja sovittu sitten siinä yhteydessä? Julkisuuteen saatujen sähköpostiviestien mukaan aihe on kyllä ollut tarkan vaikuttamisen kohteena ja kaikki työnantajien pyytämät asiat on kirjattu lakiin ja jopa toiveet on ylitetty.

Tämän lain käsittelyn aikana on tullut selväksi, että työnantajat ja hallituspuolueiden edustajat ovat enemmän huolissaan teurastettujen porsaiden oikeusturvasta ja hyvinvoinnista kuin työntekijöitten oikeuksista. Kuulitte siis aivan oikein. Keskusteluissa on aidosti käyty läpi sitä, että hätätyötä pitää voida teettää, jotta teurastetut porsaat saadaan leikattua ja pakattua kaupan hyllylle saakka, jotta ketjuun ei tule häiriöitä. Mitään muita vaihtoehtoja ei kertakaikkisesti ole mahdollista kuin pakottaa työntekijät hätätyöhön, ja tästä maasta ei kuulemma sellaista määrää pakastimia löydy, etteikö työntekijöitä voida pakottaa työhön. Tämä kuvaa mielestäni tämän hallituksen ideologiaa aivan täydellisesti. Työntekijöillä ei ole olemassa mitään turvaa, saati oikeuksia. Kaikki voidaan perustella työnantajien omaisuuden ja oikeuksien puolustamisella, ja työntekijöiden oikeudet ja oikeus kieltäytyä hätätyöstä pitää estää kaikin keinoin. Näin tällä lailla onkin tehty. Tämä laki koskee vain työntekijöitä, ei työnantajien työsulkuja — niin kuin tässä jo useassa puheenvuorossa aiemmin on todettu — mihinkä professoritkin asiantuntijakuulemisissa ottivat kantaa ja kertoivat, että tämä on rakenteellisesti ongelmallisesti rajattu koskemaan vain työntekijöitä. Teurastettujen porsaiden leikkaamatta jättäminen ja pakkaamatta jättäminen ei voi aiheuttaa kansainvälisten sopimustenkaan mukaan välittömästi, konkreettisesti ja vakavasti vaaraa muiden perusoikeuksille, ja näin ollen työntekijöiden työtaisteluoikeutta ei saa vaarantaa tällaisissa tilanteissa. Meillähän on esimerkkejä siitä, kun esimerkiksi sähköntuotanto on häiriintynyt, ja kuulimme valiokunnan asiantuntijoilta, että esimerkiksi yhden laitteen tai yhden laitoksen vikaantuminen ei voi johtaa hengen ja terveyden uhkaamiseen. Sii-

täkin meillä on esimerkki, kun voimala on ollut vikaantunut viikoiksi, ja sekin on käytännössä osoittanut sen, että kenenkään henki ja terveys eivät sen vuoksi olleet vaarassa. Ja jos kyse olisi ollut työtaistelusta, niin uskonpa, että työnantajien mukaan henki olisi ollut hiuskarvan varassa.

Kun sitten otetaan näitä käytännön esimerkkejä, mitä esimerkiksi omaisuudensuoja ja koneiden alas ajaminen käytännössä ovat tarkoittaneet, niin — niin kuin täällä jo parissa aiemmassakin puheenvuorossa todettiin — esimerkiksi paperiteollisuudessa tehtaat seisoivat työsulun aikaan monta viikkoa, ja toinen esimerkki on se, kun saman alan lakko kesti 112 päivää vuonna 2022, siis 112 päivää. Ja kun työsulku ja lakko olivat ohi, koneet käynnistettiin ja ne lähtivät tuottamaan paperia aivan niin kuin aikaisemminkin. Koneet ja laitteet eivät vaurioituneet, mutta näissä kuulemisissa se on ollut aivan pakko, että ne koneet pyörivät ja laitteet pyörivät, jotta kenenkään henki, terveys ja omaisuus ei vaarannu. Jos lakko ei välittömästi, konkreettisesti ja vakavasti vaaranna muiden perusoikeuksia, työtaisteluoikeutta ei saa vaarantaa.

Surullista on, että hallitus tekee työntekijöiden oikeuksia polkevaa lainsäädäntöä kerta toisensa jälkeen. Aiemminhan näistä asioista on tässä yhteiskunnassa pystytty neuvottelemaan, siis työntekijät ja työnantaja ovat yhdessä sopineet, ei ole saneltu. Lakiesityksen mukaan työnantajan on jatkossa pyrittävä neuvottelemaan — ei siis edes ole pakko neuvotella, vaan siihen on pyrittävä.

Hätätyö on siis työtä, jota on aiemmin viimesijaisesti erityisessä ennalta arvaamattomassa tilanteessa, kuten vaikka tulipalossa, voinut teettää työnantajan määräyksestä. Jatkossa jää vain nähtäväksi, kuinka työnantaja määrittelee sen, ketkä voivat osallistua työtaisteluun ja ketkä eivät. Ja jää vain nähtäväksi, minkälaisia tulkintoja tulemme näkemään siitä, milloin hätätyö on aidosti laillista teettää. Hätätyöhön määräämisen pitäisi ehdottomasti olla jonkun työriidan ulkopuolisen tahon toimesta tapahtuvaa. Hätätyön rooli on tässä laissa oikea sanelupolitiikan jalokivi, eikä ole sattumaa, että esimerkiksi aluehallintovirastojenkin, jotka valvovat tämän lain käytännön toteutumista, resursseista ollaan juuri käsittelyssä olevan julkisen talouden suunnitelman mukaan vähentämässä. Ei siis ole edes niitä valvojia kohta seuraamassa, kuinka tämä laki etenee. Meillä on useita esimerkkejä siitä, kuinka hätätyötä on jo aiemmin käytetty häikäilemättömästi työnantajien toimesta hyväksi. Esimerkiksi vankiloissa on hätätyön nojalla vaadittu normimiehitystä enemmän työntekijöitä työvuoroihin kuin normaalitilanteissa, ja tätä samaa ilmiötä on ollut myös sotesektorilla liikkeellä.

Tämä laki on hätätyön osalta mutta myös kokonaisuus huomioiden sikamainen temppu työntekijöille ja heidän oikeuksilleen.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Berg.

18.47 **Kim Berg sd:** Arvoisa puhemies! Käsiteltävänä oleva hallituksen esitys suojelutyön sääntelystä on poikkeuksellisen laaja, moniulotteinen ja ongelmallinen niin oikeudellisesti, työmarkkinapoliittisesti kuin perusoikeudellisestikin. Meillä Suomessa suojelutyön järjestämisessä ei ole ollut yleisiä tai toistuvia ongelmia. Suojelutyöstä on käytännössä aina pystytty sopimaan työtaistelujen yhteydessä. Vain kahdessa yksittäistapauksessa vuosina 2007 ja 2022 on jouduttu turvautumaan erityislainsäädäntöön sotealalla. Näistä ei kuitenkaan voi vetää johtopäätöstä, että koko työmarkkinakenttää pitäisi pysyvästi ja kat-

tavasti säädellä tavalla, joka rajoittaa työntekijöiden oikeuksia ja siirtää valtaa merkittävällä tavalla työnantajille ja tuomioistuimille.

Arvoisa puhemies! Tämä esitys ei ole syntynyt tyhjästä. Sen taustalla on vuoden 22 sotealan työtaistelu, jolloin eduskunta joutui hyväksymään poikkeuslain turvatakseen henkeä ja terveyttä koskevia välttämättömiä toimintoja. Tuolloin kuitenkin eduskunta oli yksimielinen siitä, että tällainen tilanne ei saisi toistua ja että hallituksen tulee valmistella jatkossa paremmin. Siksi vuonna 22 sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietinnössä eduskunta antoi selkeän lausuman: ”Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto selvittää suojelutyötä koskevat kehittämistarpeet ja valmistelee tarvittaessa lainsäädäntöehdotukset, joilla suojelutyön järjestäminen turvataan ristiriitatilanteissa.” Mutta mitä tapahtui? Tuota selvitystä ei koskaan tehty. Hallitus ei toteuttanut eduskunnan yksimielistä pyyntöä. Ei työmarkkinajärjestöä kuultu riittävästi. Ei arvioitu eri alojen kokemuksia tai tarpeita. Ei tehty pohjoismaista vertailua, ei edes yritystä siihen. Hallitus siirtyi suoraan säätämään lakia ilman pohjatietoa, ilman laaja-alaista vaikutusarviointia, ilman toimijoiden aitoa osallistamista. Tätä voi hyvällä syyllä kutsua epädemokraattiseksi ja eduskunnan arvovaltaa vähätteleväksi menettelyksi.

Arvoisa puhemies! Esityksen sisällöstä löytyy useita ongelmia, joihin muun muassa perustuslakivaliokunta on kiinnittänyt huomiota. Ensinnäkin suojelutyötä koskeva 13-kohtainen luettelo on sääntelyteknisesti sekava. Se on samanaikaisesti liian laaja ja liian väljä ja osin myös liian yksityiskohtainen. Tämä yhdistelmä ei lisää oikeusvarmuutta vaan kasvattaa oikeusriitojen riskiä. Se tuo epävakautta työmarkkinoille sen sijaan, että tarjoaisi selkeyttä. Perustuslakivaliokunta huomautti aivan oikein, että sääntely ei täytä perusoikeusrajoituksilta edellytettävää täsmällisyyttä eikä tarkkarajaisuutta. Valiokunta edellytti, että luetteloa tulee tarkentaa, arvioida ILO-sopimusten soveltamiskäytännön näkökulmasta ja selkeästi erottaa välttämättömät palvelut muista. Tätä työtä ei tehty valiokuntakäsittelyssä. Tätä ei voi pitää minään muuna kuin poliittisesti tietoisena valintana ohittaa perusoikeuskysymykset.

Arvoisa puhemies! Erityisen vakavana on pidettävä sitä, että tuomioistuimelle annetaan mahdollisuus keskeyttää tai lykätä työtaistelutoimi jo siinä vaiheessa, kun asia on vasta tullut vireille, ja jopa ilman vastapuolen kuulemista. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että lakko voidaan määrätä keskeytettäväksi ennen kuin se on edes alkanut: ilman kuulemisia, ilman kunnollisia perusteluja, ilman selkeitä kriteerejä. Tämä heikentää työtaisteluoikeuden käytännön vaikutusmahdollisuuksia ja tuo täysin uudenlaisen riskin työmarkkinaosapuolten keskinäiseen neuvotteluasemaan. Päätökset tehtäisiin vieläpä yleisissä tuomioistuimissa, vaikka niillä ei ole asiantuntemusta työmarkkina-asioista. Paljon järkevämpää olisi siirtää toimivalta työtuomioistuimelle ja perustaa suojelutyöhön erikoistunut sovitteluelin. Näin olisi voitu rakentaa pysyvä ja osaava rakenne, joka todella turvaa välttämättömän suojelutyön mutta ei vaaranna työtaisteluoikeutta.

Arvoisa puhemies! Olen puolessavälissä, joten jatkan seuraavassa puheenvuorossani.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lyly.

18.53 **Lauri Lyly sd:** Arvoisa rouva puhemies! Miksi tämä ei ole ollut ongelma aiemmin, vaan juuri nyt hallitus haluaa tehdä tästä ongelman? Ay-liikkeen periaate työtaisteluja ilmoittaessaan on ollut erittäin selkeä: henkeä ja terveyttä ei uhata ja laitteita ei rikota, jos tätä pelkistää. Tämä on ay-liikkeen tilanne silloin, kun työtaisteluja ja työtaistelurajoja

määritellään. Tämä on myös lakkojen hyväksyttävyyden kannalta erittäin tärkeä näkökohta.

Nyt äsken juuri katsoin 2000-luvun työtaistelutilastoja. Vuodessa on työtaisteluja ollut 80:stä noin sataan ja viime vuosina nyt vähän enempi, mutta sanotaan, että sitä suuruusluokkaa. Tästä äkkiä laskien niitä on ollut tällä 2000-luvulla pyöreästi ottaen kaksituhatta, ja kahdessa tilanteessa on ollut ongelma. Tämä kertoo sen mittaluokan, missä tässä nyt juuri liikutaan, ja siinäkin tilanteessa tätä nyt tuodaan meille tänne esiin.

Tämä eduskunnan lausuma vuonna 2022 oli sinänsä aiheellinen: ”Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto selvittää suojelutyötä koskevat kehittämistarpeet ja valmistelee tarvittaessa lainsäädäntöehdotukset, joilla suojelutyön järjestäminen turvataan ristiriitatilanteissa.” Varsinaista selvitystä ei ole tehty, vaan hallitus päätti suoraan ryhtyä asiassa säätämään lakia. Tämän hallitus on oma-aloitteisesti laajentanut tämän tämmöiseksi lainsäädäntöhankkeeksi ja lisäksi vielä lisännyt tähän hätätyötä koskevaa sääntelyä. Eli tehtiin sellainen, jota ei olisi tässä vaiheessa vielä tarvinnut tehdä, vaan olisi ensin pitänyt selvittää nämä kehittämistarpeet.

Pohjoismainen malli ei käynyt. Muissa Pohjoismaissa suojelutyökysymykset on sovittu pääsopimuksin tai keskinäisesti. Siellä on ymmärretty, että suojelutyön piiriä ei ole mahdollista riittävän täsmällisesti määritellä yleislailla koskemaan kaikkia aloja, vaan tarvitaan alakohtaista ja toimialoja koskevaa tietoa. Siksi suojelutyön tarpeet olisi annettava osapuolille, ja siellä olisi ammattitaito ja soveltamisalue tarkemmin määriteltävänä. Tämä unohtui tässä kokonaisuudessa.

Lakiesityksessä ei myöskään anneta osapuolille toisinsopimismahdollisuutta, mikä on selkeä puute tässä tilanteessa. Tämä on tehty johdonmukaisesti, niin kuin kaikki tähän mennessä työelämää koskevat lainsäädäntöesitykset, työnantajapuolelle eli vahvemman puolelle. Tämä lakiesitys myös kuvaa sitä, että tässä palkansaajapuoli on vastustanut ja työnantajapuoli on kannattanut tämän lakiesityksen tekemistä. Eli mennään sellaisella alueella, että aina työnantajapuolen asemaa vahvistetaan.

Tämä 8 d § on myös ylimitoitettu, kun on laajennettu hyvin lavealle tämä suojelutyön määritelmä. Siellä on noin 13 kohdan lista niistä asioista, joissa tätä pitää erityisesti tarkastella. Siinäkin mielessä voi sanoa, että kun tämmöinen lista on tehty, niin vääjäämättä tulee kysymykseen se, että entäs jos siinä listalla eivät olekaan kaikki alat ja kaikki asiat huomioitu. Jää katvealueita, ja tämäkin on tämän lainkohdan yksi ongelma.

Tämä on tuotu siis myös ilman kunnollista valmistelua. Täällä aikaisemmin tuli esille tämä hätätyöhön liittyvä kohta. Se tuli lainvalmisteluun siinä yhteydessä, kun arviointineuvosto oli tästä lakiesityksestä antanut arvionsa. Se lisättiin siinä poliittisin perustein, ja se huononsi edelleen tätä lakia sen lisäksi, mitä se aikaisempi paketti oli. Se sotki tämän suojelutyön ja hätätyön keskenään. Hätätyön tunnuspiirre on se, että se on ennalta arvaamattomiin tilanteisiin tarkoitettu asia. Se on nimenomaan myrskyjen tai onnettomuuksien varalle: kun henkilökuntaa pitää saada, niin hätätyöllä sitä sitten haetaan. Eli tarvitaan tähän liittyvää lainsäädäntöä, ja se on myös useissa työehtosopimuksissa sovittu erikseen vielä. Tässä mielessä nyt tämä periaate on tässä myöskin murrettu tämän lain osalta.

Arvoisa rouva puhemies! Minulla jäi niin monta asiaa tässä kesken, että jatkan seuraavassa puheenvuorossa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Suhonen.

18.58 **Timo Suhonen sd:** Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Tässä aiempien edustajien puheenvuorojen osalta on tullut esiin se, esimerkiksi keskustan edustaja Oinas-Panuma toi esille sen omassa puheenvuorossaan, mitenkä hallitus on sotkenut ja eikö jo riittäisi se, että työntekijöitten oikeuksia heikennetään useilla lakiesityksillä ja on heikennetty jo. Ja nyt edustaja Lyly tässä aiemmassa puheenvuorossaan myös kuvasi sitä kokonaisuutta, mitä tässä salissa on tämän kahden vuoden aikana tehty. Siis hallitus on tehnyt sitä, että nimenomaan työnantajan näkökulmasta niitä päätöksiä on ollut valmistamassa ja tekemässä, ja nimenomaan ne ovat kohdistuneet sitten heikentävästi sinne työntekijöitten puolelle.

Ihan kertauksenomaisesti haluan tässä kohdassa vielä tuoda vähän sitä listaa esille siitä, että mitäs tässä on päätetty tämän kahden vuoden aikana. Elikkä täällä on jo päätetty aiempia heikennyksiä työntekijöitä koskien, lakko-oikeutta on rajoitettu, työntekijöille on asetettu lakkosakko, aikuiskoulutustuki on lakkautettu, vuorotteluvapaa on lakkautettu, paikallisen sopimisen uudistus, elikkä yleissitovuutta on heikennetty, vientivetoinen palkkamalli, eli valtakunnansovittelijan kädet on sidottu palkkaratkaisuista, leipomoalan työntekijöiltä yötyökorvaus on lailla poistettu, työmatkavähennyksen leikkaus, yt-lain piiristä on pudotettu lähes 200 000 työntekijää ja neuvotteluajat on puolitettu, ja tulossa on vielä työntekijöitä koskeva veronkorotus ay-jäsenmaksun verovähennysoikeuden poistosta sekä nyt tämä käsittelyssä oleva lakko-oikeuden lisärajaus suojelutyön ja hätätyön kautta.

Erikoista tässä hallituksen työelämäpolitiikassa on nimenomaan juuri se, että se kohdistuu aina heikentäen, työntekijöitä koskevaksi heikennykseksi. Tässä vielä kummallisuutta herättää sekin, että kun puhutaan siitä, että ennen vaaleja puolueet ovat tuoneet omia kantojaan esille, niin esimerkiksi en voi olla jälleen viittaamatta perussuomalaisiin. Ennen eduskuntavaaleja te sanoitte olevanne työntekijöitten puolella. Te muun muassa olette vastanneet SAK:sta lähetettyyn Vaalistaja-kampanjan kysymykseen lakko-oikeuden rajoittamisesta niin, että ette halua olla rajoittamassa lakko-oikeutta siitä, mitä se silloin ennen tätä kautta oli, ja nyt tämä on jo toinen kerta, kun te olette lakko-oikeutta tällä lakiesityksellä nyt sitten rajaamassa. Eli kyllä tämä on todella mielenkiintoista ja arveluttavaa politiikkaa, miten se voi poiketa siitä, mitä vaaleissa luvataan ja mitä päätöksiä täällä hallitusvastuussa sitten ollaan tekemässä.

Tämän halusin vielä muistutuksena tuoda, tämän listauksen, ja valitettavasti siellä on tulossa vielä paljon muitakin heikennyksiä työntekijöitä koskien sen lisäksi, että hallitus on leikannut vielä työttömiltä mitä suurimmissa määrin. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Viitala.

19.01 **Juha Viitala sd:** Arvoisa rouva puhemies! Haluan nostaa esiin myös työriitalain 8 d §:ään kirjatut tilanteet, että jos lisättäisiin suoraan siihen hätätyön perusteeksi, niin se olisi kyllä muutos, joka ansaitsee erityistä huomiota niin oikeudellisten kuin työelämän käytäntöjenkin näkökulmasta. Hätätyö on jo nykyisin säädelty työaikalaissa tiukasti rajattuna poikkeuksena, jolla pyritään turvaamaan tilanteet, joissa ennalta arvaamaton ja vakava uhka voi vaarantaa ihmisiä tai aiheuttaa merkittäviä vahinkoja. Nyt ollaan kuitenkin laajentamassa näitä perusteita tavalla, joka tuo mukanaan merkittävää epäselvyyttä ja tulkinnanvaraa.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta on lausunnossaan kiinnittänyt aivan aiheellisesti huomiota siihen, että työsuojeluviranomaisen toimivalta hätätyön teettämisen rajoittamisessa ja lopettamisessa on ollut käytännössä epäselvä. Vaikka lainvastainen hätätyön käyttö on jo

nyt työaikalain mukaan rangaistavaa, on työsuojeluviranomainen tuonut esiin, ettei poliisille ole juurikaan tehty ilmoituksia mahdollisista väärinkäytöksistä työtaistelutilanteissa, ja syynä tähän on nimenomaan ollut lainsäädännön epäselvyys ja epävarmuus siitä, olisiko työnantajalla ollut muita vaihtoehtoja.

On siis todellakin perusteltua kysyä, miten lainsäädäntöä voidaan lähteä tiukentamaan ja ankaroittamaan tilanteessa, jossa nykyisenkään lain tulkinta ei ole selkeää. Onko tarkoituksenmukaista kirjata poikkeuslainsäädännön hätätyöperusteet suoraan työaikalakiin tilanteissa, joissa suojelutyöstä on käytännössä lähes poikkeuksetta kyetty sopimaan ilman tällaisia keinoja?

Arvoisa rouva puhemies! Kyse ei ole nyt vain teknisestä muutoksesta, kun hätätyön perusteita laajennetaan ilman selkeää tarveharkintaa ja vaikutusarviointia. Vaarana on silloin se, että poikkeuksesta tulee käytäntö. Tällöin työntekijöiden oikeus työtaisteluun kaventuu käytännössä, ei pelkästään teoriassa.

Työaikalain tarkoituksena ei ole toimia keinona rajoittaa työtaisteluoikeutta vaan suojella työntekijää kohtuuttomilta kuormituksilta äkillisissä ja poikkeuksellisissa tilanteissa. Tässä tilanteessa olisi ollut syytä kyllä arvioida tarkemmin, millaisia todellisia ongelmia nykyiseen hätätyösääntelyyn on liittynyt ja miten niitä olisi voitu ratkaista ilman, että samalla muutetaan työriitoihin liittyvää dynamiikkaa sillä tavalla, joka voi johtaa vastakkainasettelujen kärjistymiseen ja oikeusriitojen kasvuun.

Ehdotettu muutos ei ole riittävän tarkkarajainen eikä perustu sellaiseen selvitykseen, jonka perusteella sen välttämättömyys voitaisiin osoittaa. Hätätyön sääntely on tarkoitettu viimeiseksi keinoksi eikä ennakolta määriteltäväksi väyläksi puuttua työtaisteluihin. Tämän vuoksi esitän vakavan huolen siitä, että nyt ehdotettu muutos saattaa avata oven laajemmille työmarkkinahäiriöille ja oikeudellisille epävarmuustekijöille, ja tätä tietä ei kannattaisi kyllä kulkea kevyin perustein. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Malm.

19.05 **Niina Malm sd:** Arvoisa rouva puhemies! Kyseessähän on työ- ja tasa-arvovaliokunnan käsittelyyn kuuluva asia, ja siksi ajattelinkin hiukan nyt puhua tasa-arvosta, koska valitettavasti tasa-arvokin on sellainen käsite, joka viime aikoina on valiokunnan käsittelyissä unohtunut tasaisin väliajoin.

Kun tähän mennessä suojelutyöstä on erikseen säädetty väliaikaisilla erityislaeilla ainoastaan sosiaali- ja terveysalalla, on hyvä huomata, että nyt ehdotettavan lainsäädännön voidaan odottaa vaikuttavan korostetusti näillä sektoreilla. Sote-sektorin naisvaltaisuus huomioiden olisi esityksen tosiasiallisiin tasa-arvovaikutuksiin tullut kiinnittää huomiota, minkä on myös tasa-arvovaltuutettu todennut. Hallituksen monet työelämään, sosiaaliturvaan ja sosiaali- ja terveyspalveluihin tekemät heikennykset ovat vaikuttaneet toistuvasti julkisen sektorin työntekijöihin. Toimenpiteiden vaikutukset näkyvät erityisesti naisvaltaisilla ja matalapalkka-aloilla.

Hallitus puhuu paljon sote-alan veto- ja pitovoiman tärkeydestä, jotta voimme vastata tulevaisuuden kasvavan hoivan ja hoidon tarpeeseen, mutta kuitenkin samaan aikaan hallituksen toimet heikentävät työntekijöiden asemaa, sote-alan houkuttelevuutta ja työvoiman saatavuutta. Tällä tulee olemaan vaikutusta myös sosiaali- ja terveyspalveluiden saatavuuteen ja laatuun. On surullista, että naisvaltaiset sote-alat, ja myöskin naisvaltaiset alat

yleisesti ottaen, ovat unohtuneet hallituksen päätöksenteossa toistamiseen, ja tämä lakiesitys sinällänsä noudattelee kyllä tätä samaa kaavaa.

No, tästä onkin helppo sitten rakentaa seuraavaan tasa-arvokysymykseen silta — toivottavasti parempi silta kuin se siltarahoitus, mistä tänään kyselytunnilla puhuttiin — nimittäin vientivetoiseen palkkamalliin. Vientivetoinen palkkamalli tämän lakiesityksen yhteydessä voi käyttäytyä varsin väärin, ja kun hallituksella on ollut kiire tuoda näitä esityksiä eduskuntaan ja myöskin kokonaisvaikutukset kerta toisensa jälkeen jäävät tekemättä, niin nythän tässä voi käydä niin, että tämä lainsäädäntö itsessään työnantajalle antaa mahdollisuuden — jopa houkuttelee — käyttämään työsulkua, että saadaan näin ollen ajettua palkankorotusvaateet alas lakon aikana. Tämähän on täysin mahdollista, koska nämä korvausperusteet esimerkiksi työnantajille tällä hetkellä eivät ole missään määrin sillä tavoin relevantteja, että ne tuntuisivat. Että jos joitakin vääryyksiä työmarkkinoilla tekee, niin lähinnä on vitsi se, että sitten muutaman euron maksaa pussistaan ja jatkaa samaan malliin.

Myös työaikalain sanktiointi ei mielestämme ole relevantti peruste hätätyölle. Valiokunnan olisi pitänyt pystyä parempaan. Valitettavasti koko valiokunta ei halua lisätä neuvotteluelementtejä työmarkkinoille, jotta neuvottelukulttuurista tulevaisuudessa voitaisiin pitää kiinni. Kun suomalainen hyvinvointiyhteiskunta ja sen rakentuminen ovat aina rakentuneet neuvottelukulttuurille eli sille, että sovitaan eikä sanella, niin tämä jälleen kerran murentaa myös tätä kokonaisuutta. Neuvottelukulttuurista kiinnipitäminen on siis täysin mahdotonta tulevaisuudessa, samoin kuin siirrymme pois pohjoismaisesta mallista askel askeleelta, mutta varsin varmasti hallitus meitä siihen suuntaan haluaa viedä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Rantanen.

19.09 **Piritta Rantanen sd:** Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Piti kaivaa leijonavihko esiin, kun viimeksi oli työ- ja tasa-arvovaliokunnassa mörkövihko ja se aiheutti niin paljon haastavia päätöksiä työntekijöille, ja nyt yritämme leijonan lailla puolustaa työntekijöitten oikeuksia.

Minäkin haluan vielä puhua erityisesti tästä hätätyöstä. Meidän kuulemisissamme professoreitten suustakin tuli niin, että yöunet ovat menneet, ja kyllä täytyy sanoa, että uskon, että aika monella työntekijällä ovat myös yöunet menneet, kun on näitä hallituksen esityksiä tässä pari vuotta saanut seurata. Ja professoritkin ovat kovasti tuumailleet, miten tämä nyt jatkossa oikein sitten menee.

Ennalta ilmoitettu lakko ei voi professoreitten mukaan sellaisenaan olla peruste hätätyölle, ja täällä on monessa puheenvuorossa viitattukin siihen, mitä se hätätyö aidosti voi olla. Se huolihan työntekijäpuolella nyt liittyy nimenomaan siihen, että tätä hätätyön perustetta loivennetaan merkittävästi. Perustelut hätätyön teettämiselle viittaavat siis pakkotilaan, mutta hallituksen esityksessä näin ei kuitenkaan ole. Professoreittenkin mukaan nimenomaan tällä tavalla ajateltuna tämä on kyllä muutos tähän aiempaan lainsäädäntöön.

Nyt tässä esityksessä hätätyötä verrataan säännölliseen työaikaan, ja kyllähän se on niin, että se on tarkoittanut nimenomaan poikkeamista työajan säännöksistä, ja onkin hyvin epäselvää, mitenkä tämä säännöllinen työaika sopii tällaisen lakiesityksen kanssa samaan.

Erityinen huomio liittyy myös siihen, että tämän lain viimeisin versio ei käynyt lainsäädännön arviointineuvostossa lainkaan, ja onhan tämä myös esimerkki siitä, kuinka tällä hallituksella on ollut tapana näitä lakiesityksiään tuoda. On niin, että me kaikki suhtaudum-

me positiivisesti siihen, että suojelutyö säännellään. Kyse on kuitenkin siitä, millä tavalla tätä sääntelyä tehdään.

Professoreittenkin mielestä olisi pitänyt harkita sitä, että valtakunnansovittelijan toimistoon olisi perustettu oma yksikkö, joka olisi näitä asioita sitten käytännössä toimeenpannut, ja nimenomaan niin, että ne riidat kuuluvat valtakunnansovittelijan piiriin, mutta sinne olisi tarvittu nimenomaan oma erillinen yksikkönsä tätä varten. Itse asiassa vastinekuulemisessa sitten ministeriön edustajakin perusteli, että tätä ei sen pidemmälle selvitetty, koska kustannuskysymys nousi heti esiin, että tämän oman erillisen yksikön perustaminen olisi ollut kuulemma liian kallista.

On kuitenkin niin, että kun näistä työelämäasioista puhutaan, niin tarvitaan osaamista nimenomaisesti aina siitä spesifistä alasta, josta on kyse, ja nimenomaan siitä työmarkkinatoiminnasta. Nythän on niin, että sitten tätä laajaa osaamista ei hyödynnetä, vaan työnantaja voi yksipuolisesti näitä päätöksiä tehdä.

Professoreitten kuulemisissa oli myös pohdintaa siitä, mikä työmarkkinaosapuolten rooli jatkossa on, että onko mahdollista ottaa kantaa työehtosopimuksissa näihin. Lakia kun lukee, niin lähtökohtaisesti se on hyvin pakottavaa, ja jääkin kysymykseksi, mistä sitten jatkossa voi sopia ja mistä ei. Professoreittenkin mukaan lainsäätäjä nyt tämän lain osalta omii konfliktit itselleen, ja riskit sitten menevät oikeuksien ratkaistaviksi. Minusta tämä, että omii konfliktit itselleen, kuvaa kyllä tätä erityisen hyvin.

Oma kysymyksensä on vielä tämä hätätyön sanktiointi laissa. Saamiemme tilastojen mukaan kun on sitten väärin teetetystä hätätyöstä sanktioitu työnantajia, niin oliko siellä joku yksi pieni sakko jossakin kohtaa tullut, vaikka kymmeniä kertoja tätä hätätyötä oli lainvastaisesti jo aiemmin teetetty. Nämä riidat tulevat luultavimmin vain lisääntymään oikeusasteissa ja entisestään hidastamaan meidän oikeuksien ja oikeuden saamista.

Siirtymäsäännösasia oli kokonaisuudessaan ehkä kaikkein mielenkiintoisin tässä. Tämä kertoi taas siitä edustaja Oinas-Panumankin aiemmin kuvailemasta suhmuroinnista. Tässähän kävi niin, että siirtymäsäännös koskee takautuvastikin alkaneita lakkoja, ja olipa niin, että virkamies ei pystynyt tai ei halunnut tätä virkavastuulla allekirjoittaa niin, että laki tulee takautuvasti voimaan, vaan senpä tekikin sitten ministeri Satonen omin pienin kätösin lähes viimeisenä tehtävänään, ennen kuin ministerin pesti vaihtui. Kyllä tämäkin kertoo omalta osaltaan siitä, että edes virkamiesten moraali ei kestänyt takautuvan lain allekirjoittamista, mutta ministeriltä sitä moraalia ei tarvinnut kysyäkään.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Berg.

19.15 **Kim Berg sd:** Arvoisa puhemies! Jatkan edellisessä puheenvuorossa kesken jäänyttä puheenvuoroani.

Arvoisa puhemies! Käsittelyssä oleva lakiesitys käsittelee myös hätätyötä tavalla, joka herättää laajaa huolta. Esityksen mukaan hätätyötä voitaisiin käyttää suoraan niissä tilanteissa, joissa suojelutyö ei toteudu. Ongelmana on, että tällöin työnantaja voi käytännössä yksipuolisesti määritellä, milloin lakko ei heidän mielestään turvaa toimintoja riittävästi, ja määrätä työntekijät töihin. Tällainen tilanne ei vastaa hätätyön alkuperäistä tarkoitusta, joka on tarkoitettu aidosti poikkeuksellisiin ja ennalta arvaamattomiin tilanteisiin. Nyt riski on, että hätätyötä käytetään keinona murtaa lakko. Tähän ei ole riittäviä oikeudellisia valvontamekanismeja, eikä esityksessä oteta kantaa esimerkiksi työntekijän korvausoikeuteen tällaisessa tilanteessa.

Arvoisa puhemies! Juuri korvauksista haluan seuraavaksi sanoa sanasen. On käsittämätöntä, että esityksessä ei ole mitään mainintaa suojelu- tai hätätyöhön osallistuvien työntekijöiden vähimmäiskorvauksesta. Jos ihminen määrätään kesken lakon työvuoroon, ehkä lomalta, ehkä pois perheen parista, ei voi olla niin, että siitä ei seuraa kohtuullista korvausta työntekijälle. Korvauksen tulisi olla vähintään kaksinkertainen palkka, ellei työehtosopimuksessa muuta sovita. Tämä olisi oikeudenmukaista ja hillitsisi myös mahdollista lainsäädännön väärinkäyttöä.

Arvoisa puhemies! Esitys on myös pariteettiperiaatteen vastainen. Se kohdistaa velvoitteet vain työntekijäpuolelle. Työnantajien työtaistelutoimet, esimerkiksi työsulut, jäävät täysin tarkastelun ulkopuolelle, vaikka ne voivat aiheuttaa aivan samanlaista haittaa yhteiskunnan toiminnoille. Tämä rikkoo työoikeuden keskeistä tasapainoperiaatetta. Suomen lainsäädäntö on tähän asti kohdellut työmarkkinaosapuolia tasapuolisesti. Nyt tästä periaatteesta ollaan luopumassa. Samalla esitys ei huomioi lainkaan suojelutyötä tilanteissa, joissa työnantaja lomauttaa tai irtisanoo henkilöstöä, kuten nyt tapahtuu hyvinvointialueilla. Kuka kantaa silloin työsuojeluvastuun? Tämä on valtava aukko lainsäädännössä.

Arvoisa puhemies! Lopuksi haluan muistuttaa: Tämä lakiesitys ei ole vain tekninen paketti, se on arvolatautunut linjanveto. Se kertoo, millaista työelämää haluamme rakentaa ja millaisena me näemme sopimusyhteiskunnan tulevaisuuden. Meillä olisi ollut mahdollisuus vahvistaa pohjoismaista sopimusperinnettä, antaa tilaa neuvotteluille, rakentaa pysyviä malleja suojelutyöhön yhdessä työmarkkinatoimijoiden kanssa. Sen sijaan hallitus valitsi, jälleen kerran, yksipuolisen sääntelyn, jonka pääasiallinen vaikutus on kaventaa työntekijöiden oikeuksia, lisätä epävarmuutta ja siirtää päätösvaltaa pois sopimusyhteiskunnasta.

Arvoisa puhemies! Tämä laki ei ole tarpeellinen, se ei ole oikeasuhtainen, se ei ole pohjoismaisen sopimusyhteiskunnan mukainen, ja ennen kaikkea se ei lisää luottamusta työelämässä — päinvastoin tämäkin murentaa sitä. Siksi on vastuullista sanoa: tätä lakiesitystä ei tule hyväksyä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lyly.

19.19 **Lauri Lyly sd:** Arvoisa rouva puhemies! Kannattaa muistaa, mihin viitekehykseen tämä lakiesitys tulee. Kun työtaisteluilmoitus tehdään, niin se varo on yleensä 14 vuorokautta, ja sitä voidaan sitten vielä siirtää. Näitä neuvotteluja pitäisi tämän suojelutyön osalta käydä sinä aikana, ja ne pitäisi ratkaista ennen työtaistelun alkamista. Siinä mielessä tässä ensimmäisessä vaiheessa, kun työtaisteluilmoitus tehdään, käydään nämä lakkorajat lävitse, ja siinä yhteydessä työnantajapuolen pitäisi välittömästi reagoida, mitkä asiat pitää hoitaa ja missä on suojelutyön tarvetta. Erityisen tärkeätä on siinä vaiheessa, kun sitä työtaistelutilannetta ruvetaan käsittelemään, että se informaatio tulee oikeasti sieltä työnantajan puolelta, että täällä on vielä ongelmia, jos niitä ei ole siinä työtaisteluilmoituksessa jo selkeästi rajattu. Tämän lain toimivuuden kannalta on erityisen tärkeää, että tässä syntyy aito neuvottelu siinä tilanteessa ja työnantaja reagoi näihin työtaistelutoimiin ripeästi ja se prosessi lähtee liikkeelle ja siinä käydään sisältö varsin selkeästi läpi. Useimmat tilanteet tällä tavalla pystytään ratkaisemaan. Ja ainakin tähän asti on ollut se kokemus, että näistä ei juuri riitoja ole tullut, niin kuin jo aiemmin tuossa puheenvuorossani sanoin.

Sitten tämä 8 d §:n laajuus: Tässä on 13-kohtainen lista, ja tässä ensimmäinen edellytys on, ettei työtaistelu välittömästi, konkreettisesti ja vakavasti vaarannu. Sitten on se 13 koh-

dan luettelo, jossa on ihmisen hengen ja terveyden turvaamiseksi tehohoitoa, päivystystä, ensihoitoa, synnytystä, sairauksien hoitoa, tutkimuksia, lääkehoitoa ja niin edelleen — se on aika pitkä litania. Sitten on kotihoitoa, asumispalveluita, lastensuojeluyksiköitä, sosiaalipäivystystä. Ja kolmantena on hälytystehtäviä, yleistä järjestystä ja niin poispäin. Nämä ovat sinne terveyden alueelle. Ja sitten tulee elinkeinotoiminnan jatkuvuuden edellytysten tukeminen: miten laitteet ja koneet ajetaan alas ja niitä pidetään yllä. Ympäristövahingot on täällä lueteltu, niitä kohteita. On eläinten hyvinvointi, mihin edustaja Rantanen tuossa viittasi. Sitten on alueellinen koskemattomuus, valtion ylimmän päätöksenteon toimivuus, sitten energian ja lämmön ja veden ja lääkkeiden saanti ja niin poispäin. On poliisin toiminta, rikosten ehkäisy ja selvittäminen, tuomioistuinlaitoksen toiminta, digitaalisen maksuliikenteen toimivuuden ja käteisen rahan saatavuuden turvaaminen, poliisin ja Puolustusvoimien toiminta ja näin poispäin. Tällä listalla on koko yhteiskunta lueteltu, ja on hyvä kysymys, mitä jää ulos tästä tilanteesta, kun tätä käsitellään. Sen vuoksi työtaisteluilmoituksen tekemisen yhteydessä pitää käydä tämä lista läpi siitä lähtökohdasta, ettei välittömästi, konkreettisesti ja vakavasti vaarannu noilla alueilla, ja tämä lista on tässä mielessä jonkin verran ongelmallinen. Mutta nämä neuvottelut ovat tässä tärkeä tilanne.

Sen lisäksi, kun tämä huolehtimisvelvollisuus on langetettu käytännössä työntekijäpuolelle eli sen työtaisteluilmoituksen tekijälle, sitten työnantajalle tulee tämä neuvottelu ja haastaminen siinä tilanteessa näistä suojelutyön rajoista.

Sitten tämän osalta tapahtuu prosessissa vielä se, että työtaistelua voidaan siirtää, jos näitä neuvotteluja ei ole saatu tehtyä, ja myöskin pysyvää siirtoa voidaan hakea. Sitten jos tässä prosessissa tapahtuu sellainen tilanne, että tämän 14 vuorokauden aikana ei pystytä sitä hoitamaan, niin sitten on myös se hätätyöedellytys olemassa. Ja siellä ei ole sitä edellytystä, että olisi joku myrsky tai joku muu vastaava ennalta arvaamaton syy taustalla. Eli tässä sotketaan tähän prosessiin nytten monia ulottuvuuksia. Siinä mielessä tämä prosessi on tehty nytten hyvin monimutkaiseksi. Tässä mielessä olisi ollut hyvä käsitellä myös tätä oikeuspaikkaa. Oikeuspaikka on sillä tavalla tärkeä, että kun tässä oikeuspaikka on nytten yleinen tuomioistuin, kansanomaisesti käräjäoikeus, niin voi kysyä, miten sinne syntyy semmoista osaamista suojelutyön sisällöstä ja muista, kun on yksittäisiä tapauksia siellä täällä Suomessa. Tämä oikeuspaikka olisi pitänyt viedä työtuomioistuimeen siitä syystä, että sinne olisi syntynyt tämmöistä osaamista. Se on myös kollektiivisopimisen paikka, ja siellä tiedetään osapuolten neuvottelutoiminta ja sisältöjen hakeminen ja noin poispäin. Tässä mielessä tämä oikeuspaikkakin on väärä. Ja erityisesti on vielä se, että nämä käräjäoikeudet ovat erittäin ruuhkaisia ja hakemusmäärät niissä vain kasvavat. Itse epäilen, että riitoja tulee näitten osalta vielä lisää, kun tämä lakiesitys tulee nyt sitten täältä todennäköisesti hyväksytyksi.

Itse sanoisin, että tätä ei pitäisi viedä eteenpäin juuri näistä monista ongelmasyistä, joita tässä nyt luettelin.

Arvoisa rouva puhemies! Minulla jäi vielä tässä semmoinen pätkä, että tämä aika ei enää riitä siihen. — Kiitos, jatkan seuraavassa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Suhonen.

19.26 **Timo Suhonen sd:** Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Tänään olemme useissa hyvissä puheenvuoroissa tässä salissa kuulleet valitettavaa totuutta siitä, että itse tämä lakiesitys on varsin kummallinen ja tarvetta tehdä tätä muutosta ei siis edes olisi. Tämä esitys sinäl-

lään siis on myös työntekijöitten näkökulmasta erittäin haitallinen, koska tässä suoraan, kun nyt vedetään rajat suoriksi, voidaan todeta se, että lakko-oikeutta taas rajoitetaan. Onhan se nyt perustuslain näkökulmastakin aika tarkkaa sillä tavalla ajatellen, että tämmöistä perustuslaillista oikeutta ollaan tälläkin lakiesityksellä periaatteessa rajoittamassa, niin kuin olemme sitten eduskunnassa hyväksymällä tämän lain.

Itse tämä lain valmistelu on myös saanut poikkeuksellista julkisuutta. Kuten Yle aiemmin tässä uutisoi, hoitajaliitto Tehy on tehnyt tästä asiasta huhtikuussa rikosilmoituksen, koska lain — siis tämän kyseisen lain, mitä nyt tässä käsitellään — valmisteluun liittyen on epäselvyyksiä ollut. Tehy on tehnyt siis huhtikuussa rikosilmoituksen, ja Tehy on pyytänyt poliisia selvittämään, ovatko työ- ja elinkeinoministeriön virkamiehet syyllistyneet lainvalmistelussa virkarikoksiin, ja poliisi on aloittanut asiassa esiselvityksen.

En tietenkään ota kantaa henkilönä nyt siihen, mitä tuo mahdollisesti tuo tullessaan, mutta sen totean, että jos tämä lakiesitys sinällään on tosi kummallinen, niin kyllähän tämän lain valmistelukin on tosi kummallisesta kulmasta edennyt. Kuten on tullut monessa puheenvuorossa esiin, tämä hätätyötä koskeva esitys sinällään on tullut tavallaan mutkan kautta ja sivuovesta tähän esitykseen lisättynä, mikä on erittäin kummallista. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lyly.

19.28 **Lauri Lyly sd:** Arvoisa rouva puhemies! Tässä täytyy muistaa, että työtaistelutilanteessa työnantaja on riidan toinen osapuoli, ja tässä on perusongelmana se, että hallituksen esityksessä siirretään toiselle työriidan osapuolelle, eli työnantajalle, mahdollisuus yksipuolisesti määritellä, mikä on tapauksessa tarvittava hätätyö, tai määrittää työtaisteluun osallistuvat työntekijät ja määrätä työntekijät osallistumaan työhön. Tässä mielessä tässä mennään sellaiselle alueelle, joka on uusi, ja myös tällä lainsäädännöllä päästään vaikuttamaan työtaistelun lakkorajoihin. Se, mikä tässä vielä on hätätyönkin osalta ollut ongelma, on se, että nyt kun hätätyötä on käytetty työtaistelutilanteissa nykyisinkin aina silloin tällöin, niin esimerkiksi Tehyn työtaistelussa vuonna 22 tuolla Kaakkois-Suomessa sitä käytettiin aika monessa tapauksessa, ja siellä valtaosa niistä todettiin väärinkäytetyiksi. Tässä mielessä nämä hätätyöhön liittyvät sanktiot ovat niin pieniä, että se ei juurikaan estä työnantajaa sen osalta sitä käyttämästä. Sen vuoksi olisi ollut perusteltua, että tässä lainsäädännössä olisi määritelty hätätyöhön ja suojelutyöhön palkkamäärittelyt ja korvaukset, jotta myös se asia olisi hieman pistänyt työnantajaa miettimään, milloin kannattaa hätätyötä käyttää ja milloin ei, ja se täältä jäi pois.

Muistan vain, että potilasturvallisuuslain yhteydessä taisivat perussuomalaiset vaatia kolminkertaista palkkaa ja kokoomuslaiset kaksinkertaista palkkaa, ja täällä lakiesityksessä ei ollut yhtään palkkaan mitään mainintaa, ja sen vuoksi siellä on iso puute. Palkka ja korvaus olisi tullut olla vähintään kaksinkertainen, ellei työehtosopimuksessa ole sovittu korkeammasta korvauksesta. Hätätyön osalta aika monessa työehtosopimuksessa on sovittu korvauksesta silloin, kun sitä tapahtuu.

Tämä pariteettiperiaatteen unohtuminen on tässä lainsäädännössä erittäin iso puute, niin kuin täällä on tullut. Työnantajapuoli käyttää työsulkua, ja se voi määritellä työsulun, mutta siellä näihin liittyviä vaateita ei ole. Olisi ollut kohtuullista, että myös nämä henkeen ja terveyteen liittyvät asiat olisivat siellä myöskin olleet velvoittavana työnantajapuolelle, kun tätä kokonaisuutta katsotaan. Nyt sitä ei ollut.

Arvoisa rouva puhemies! Erityisen hankalaa tässä on mielestäni se, että kun tässä ei käytetä sitä työmarkkinaosapuolten tietotaitoa hyväksi ja anneta kullekin sopimusalalle mahdollisuutta tehdä tästä sopimusalakohtaisia ratkaisuja ja saada sillä tavalla tehtyä näitä suojelutyöhön liittyviä rajauksia paremmin aloihin kohdistuvaksi, niin se on kokonaan tästä lainsäädännöstä jäänyt vähemmälle. Ja sitten osapuolet olisivat voineet keskenään jopa sopia tämmöisestä sovitteluhenkilöstä tai sovitteluelimestä, joka ratkoo näitä mahdollisia riitoja — sen tyyppinen ratkaisumalli, mitä edustaja Berg täällä toi esiin. Toinen vaihtoehto on, että se olisi sovittelutoimen yhteydessä, jolloin sitä pystyttäisiin siellä sitten käsittelemään. Samalla syntyisi semmoinen tilanne, että pystyttäisiin tällä sovittelutoimielimellä tai sovitteluhenkilön avulla ratkomaan niitä suojelutyöhön liittyviä asioita, ja niitä ei tarvitsisi viedä tuonne ruuhkaisiin käräjäoikeuksiin.

Eli täällä on paljon tällaisia asioita, jotka olisi pitänyt tässä lakiesityksessä hoitaa toisella tavalla tai sitten jättää kokonaan toteuttamatta. Tulemme toisessa käsittelyssä ehdottamaan tämän ykkös- ja kakkoslakiehdotuksen hylkäämistä ja sitten muutamia ponsia tämän lakiesityksen liitteeksi. — Kiitos.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 14/2025 vp sisältyvien 1.ja 2. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

6. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sakon täytäntöönpanosta annetun lain muuttamisesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 5/2025 vp
Valiokunnan mietintö LaVM 6/2025 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Käsittelyn pohjana on lakivaliokunnan mietintö LaVM 6/2025 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Yleiskeskustelu alkaa. Edustaja Eerola taitaa olla valiokunnan puheenjohtajan roolissa. Esittelypuheenvuoro, olkaa hyvä.

Keskustelu

19.33 **Juho Eerola ps** (esittelypuheenvuoro): Joo, kiitos, arvoisa rouva puhemies! Näin tosiaan taitaa olla, että tässä roolissa täällä puhutaan.

Tässä esityksessä tosiaan on kyse sakon täytäntöönpanosta annetun lain ja 76 muun lain muuttamisesta. Sakon täytäntöönpanosta annetussa laissa säädetään rahamääräisten seuraamusten ja eräiden muuhun omaisuuteen kohdistuvien seuraamusten täytäntöönpanosta, joista sitten huolehtii Oikeusrekisterikeskus.

Tämän esityksen tavoitteena on selkeyttää ja sitten edelleen yhtenäistää sakon täytäntöönpanosta annetun lain nojalla täytäntöönpantavien seuraamusten täytäntöönpanosäännöksiä. Nyt olemassa olevassa tilanteessa erityisesti tämmöisten rangaistusluonteisten hallinnollisten seuraamusten täytäntöönpanoa koskevat säännökset on hajanaisesti ripoteltu useisiin eri lakeihin. Meillä tässä tavoitteena on nyt se, että sakon täytäntöönpanosta anne-

tun lain nojalla näiden täytäntöönpantavien seuraamusten täytäntöönpanoa koskevat eri säännökset olisivat keskeisiltä osiltaan samansisältöiset ja edelleen sitten säädetty samassa laissa hyvinkin kattavasti, toisin kuin nykyään.

Samalla sitten selvennetään eri viranomaisten vastuita tässä täytäntöönpanomenettelyssä. Näillä tehtävillä muutoksilla sitten pyritään siihen, että sujuvoitetaan ja yhdenmukaistetaan tätä täytäntöönpanomenettelyä eri seuraamuslajeissa.

Arvoisa rouva puhemies! Sitten edelleen tämän esityksen mukaan summaarisessa sakkomenettelyssä luovutaan tästä rangaistusvaatimusmenettelystä. Tällä muutoksella edistetään ihmisten tämmöistä niin sanottua prosessuaalista yhdenvertaisuutta ja edelleen sujuvoitetaan tätä sakkomenettelyä.

Lakivaliokunta mietinnössään pitää tämän esityksen tavoitteita hyvinkin kannatettavina. Tämän hallituksen esityksen ja edelleen saamansa selvityksen perusteella lakivaliokunta pitää tätä esitystä erittäinkin tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa esitykseen sisältyvien lakiehdotusten hyväksymistä eräin huomioin ja muutamin muutosehdotuksin, eli lähinnä tällaisista teknisistä ja eräiden muiden eduskunnan käsittelyssä olleiden hallituksen esitysten yhteensovittamiseen liittyvistä syistä valiokunta ehdottaa myös muutamaa muutakin lakiesitystä. — Kiitokset.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Kiitokset valiokunnan puheenjohtajalle esittelystä. — Ja sitten edustaja Rintamäki.

19.36 **Anne Rintamäki ps:** Arvoisa puhemies! Käsittelemme hallituksen esitystä eduskunnalle laiksi sakon täytäntöönpanosta annetun lain muuttamisesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi. Esityksen mukaan säännökset sakon täytäntöönpanosta annetun lain soveltamisalasta, seuraamusten täytäntöönpanokelpoisuudesta ja raukeamisesta sekä rahamääräisen saatavan perinnästä uudistettaisiin. Lisäksi uudistettaisiin rikosvahinkolain säännökset rikosvahinkokorvausten takautumisoikeudesta ja takaisinperinnästä.

Näiden muutosten tavoitteena on yhtenäistää ja selkeyttää sääntelyä sekä parantaa viranomaisten edellytyksiä huolehtia sakon täytäntöönpanosta annetun lain nojalla täytäntöönpantavien seuraamusten täytäntöönpanosta. Samalla tehtäisiin muutoksia lakeihin, joissa on hajanaista sääntelyä erityisesti hallinnollisten seuraamusmaksujen täytäntöönpanosta. Lisäksi sakon täytäntöönpanosta annetun lain säännökset henkilötietojen käsittelystä seuraamusten täytäntöönpanossa uudistettaisiin. Tavoitteena olisi parantaa sääntelyn yhteensopivuutta yleisen henkilötietosääntelyn kanssa.

Esitys tukee perussuomalaisten tavoitteita julkisen sektorin byrokratian selventämiseksi. Sakkojen täytäntöönpanon selkeyttämisellä ja tehostamisella lisäämme kansalaisten luottamusta oikeusjärjestelmän tehokkuuteen sekä edistämme myös ihmisten prosessuaalista yhdenvertaisuutta. Lisäksi me luomme julkishallintoa tehokkaammaksi automatisoinnin kautta.

Arvoisa puhemies! Mietinnöstä löytyi mielenkiintoinen kohta: ”Lakivaliokunta pitää sakon muuntorangaistusmenettelyn uudistamista koskevaa hanketta tärkeänä. Valiokunta muistuttaa, että eduskunta on vuonna 2014 hyväksynyt lausuman, jossa eduskunta edellyttää, että hallitus viipymättä selvittää mahdollisuudet keventää ja yksinkertaistaa sakon muuntorangaistusmenettelyä ja sitä edeltäviä vaiheita.” Ideana muuntorangaistuksessahan on se, että maksamatta jäänyt sakko voidaan muuntaa vankeusrangaistukseksi. Sakon muuntorangaistusmenettely on useissa selvityksissä todettu runsaasti useita viranomaisia

työllistäväksi, ja se on edelleen valtaosin manuaalista. On tervetullutta, että menettelyä lähdetään nyt viimein valiokunnan lausuman mukaisesti yksinkertaistamaan ja keventämään. — Kiitos.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 5/2025 vp sisältyvien 1.—77. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Eduskunta hyväksyi valiokunnan mietinnössä ehdotettujen uusien, 78.—82. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

7. Lakialoite kauppakamarilaiksi ja eräiden muiden lakien muuttamisesta

Lakialoite LA 44/2024 vp Niina Malm sd ym.

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään talousvaliokuntaan.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohtien jälkeen. — Keskustelu alkaa. Esittelypuheenvuoro, edustaja Malm.

Keskustelu

19.40 **Niina Malm sd** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Käsittelemme nyt lakialoitetta Keskuskauppakamarin aseman täsmentämisestä. Tämän lakialoitteen tarve lähtee Keskuskauppakamarin muuttuneesta julkisesta roolista.

Keskuskauppakamarin historia ulottuu vuoteen 1918, ja sillä on alueellisten kauppakamarien rinnalla ollut merkittävä rooli maamme elinkeinoelämän kehittämisessä. Viime vuosina Keskuskauppakamarista on kuitenkin tullut yhteen eduskuntapuolueeseen assosioituva puoluepoliittinen toimija, jonkinlaisen lobbausorganisaation ja puolueen ajatuspajan välimuoto, jonka toimitusjohtaja ohjeistaa päättäjiä kiihkeillä yöllisillä tviittiketjuilla. Keskuskauppakamari myös käyttää valtaa ja jakaa vaalirahoitusta ja kiertää julkisoikeudellista yhteisöä koskevaa vaalirahoituskieltoa kiertämällä rahat välikäden kautta.

Arvoisa puhemies! Keskuskauppakamarilain mukaan Keskuskauppakamari on Suomen alueellisten kauppakamareiden yhteistyöelin. Lain nojalla Keskuskauppakamari myös kehittää koko maassa elinkeinoelämän toimintaedellytyksiä ja myöntää Suomen elinkeinoelämän tunnustuksena ansiomerkkejä. Keskuskauppakamarille on myös säädetty julkisoikeudellisia tehtäviä liittyen lunastuslautakuntien, välittäjäkoelautakunnan sekä kiinteistöarviointilautakunnan asettamiseen ja välittäjäkokeen järjestämiseen. Keskuskauppakamarilla on oikeus periä näihin liittyviä laissa säädettyjä maksuja. Keskuskauppakamari siis käyttää sille säädetyissä tehtävissä julkista valtaa.

Me lakialoitteen allekirjoittaneet emme pidä yhteiskunnallista aktiivisuutta tai edes suoraa puoluepoliittisuutta itsessään huonona asiana. Se sopii kuitenkin hyvin huonosti yhteen julkisten tehtävien ja julkisen vallan käytön kanssa. Suomessa on vahvat perinteet puolueettomuudesta ja riippumattomuudesta julkisten tehtävien hoitamisessa, ja julkisten

tehtävien hoitamisen pitäisi olla täysin puolueetonta — sen myös pitäisi näyttää puolueettomalta.

Arvoisa puhemies! Puolueettomuus ja riippumattomuus eivät valitettavasti nykyisin toteudu Keskuskauppakamarin kohdalla. Se on kestämätöntä tilanteessa, jossa monien suomalaisten on pakko maksaa Keskuskauppakamarille laissa säädettyjä maksuja voidakseen hoitaa ammattiaan. Ei ole hyväksyttävää, että tällaista rahaa kierrätetään vaalirahaksi ehdokkaille eri vaaleissa. Siksi lakialoitteessa ehdotetaan säädettäväksi uusi kauppakamarilaki, jossa Keskuskauppakamarin nykyiset julkisoikeudelliset tehtävät ehdotetaan siirrettäväksi eri viranomaisille. Tarkoituksena on, että Keskuskauppakamarille tällä hetkellä kuuluvat julkiset tehtävät siirtyisivät työ- ja elinkeinoministeriölle, Uudenmaan ely-keskukselle sekä Itä-Suomen aluehallintovirastolle. Ehdotettu uusi kauppakamarilaki sääntelisi edelleen alueellisia kauppakamareita ja niille osoitettuja lakisääteisiä tehtäviä ulkomaankaupan asiakirjojen vahvistamisessa. Keskuskauppakamari sen sijaan olisi jatkossa luonteeltaan puhtaasti yksityisoikeudellinen alueellisten kauppakamarien yhdistys.

Ehdotettu muutos selkeyttäisi Keskuskauppakamarin nykyistä, jokseenkin erikoista asemaa. Keskuskauppakamarin roolin selkeyttäminen ja sille kuuluvien julkisten tehtävien siirtäminen viranomaisille palvelisi yhteisön luottamusta ja julkisen toiminnan puolueettomuutta. Ylipäänsä tämänkaltaisten julkisten tehtävien keskittäminen viranomaisille on perusteltu kehityssuunta, joka vahvistaisi myös toiminnan läpinäkyvyyttä ja tehostaisi virkavastuun kohdentumista.

Arvoisa puhemies! Me aloitteen allekirjoittaneet arvostamme edelleen suuresti alueellisten kauppakamarien työtä ja niiden kykyä toimia riippumattomina ja puolueettomina koko Suomen hyväksi. Siksi lakialoitteen tarkoitus on myös suojella luottamusta niihin ja niiden julkikuvaan. Ehdotetussa uudessa kauppakamarilaissa alueelliset kauppakamarit eivät olisi enää lakisääteisesti sidottuja Keskuskauppakamariin vaan voisivat itse päättää, ylläpitävätkö ne Keskuskauppakamaria edelleen yhteistyöelimenään ja kuuluvatko siihen. Näitä muutoksia ei ehdoteta kevyesti, mutta me allekirjoittaneet katsomme, että julkisen vallankäytön puolueettomuuden suojeleminen sitä meiltä edellyttää.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Rantanen.

19.44 **Piritta Rantanen sd:** Arvoisa rouva puhemies! Niin kuin tässä edellä edustaja Malm kertoi, tämä on kyllä surullinen esimerkki siitä, kun puurot ja vellit menevät pahasti sekaisin eikä se oma työrooli enää oikein pysykään selvillä. Kun puhumme nimenomaan elimestä, jonka pitäisi olla puolueeton ja joka johtajansa puheenvuoroin on kyllä ihan kaikkea muuta kuin puolueeton, niin sen vuoksihan me tänään tätä lakialoitetta olemme täällä käsittelemässä.

Niin kuin tässä edellä kuultiin, Keskuskauppakamarista ja alueellisista kauppakamareista säädetään kauppakamarilaissa, ja Keskuskauppakamarin pääasialliset tehtävät liittyvät nimenomaan toimimiseen alueellisten kauppakamarien yhteiselimenä ja alueellisten kauppakamarien tukemiseen niille kuuluvien tehtävien hoitamisessa, ja lain mukaan Keskuskauppakamarin tarkoitus on kehittää koko maassa elinkeinoelämän toimintaedellytyksiä ja myöntää esimerkiksi ansiomerkkejä.

Jos on niin, että ay-liikettä on kritisoitu vaalirahan jakamisesta, niin eipä ole paljon puheita kuulunut siitä, kun Keskuskauppakamari kuitenkin on jakanut vaalirahoitusta EK:n perustaman Pro Markkinatalous ry:n kautta. On tietysti niin, että muodollisesti lakia ei ri-

kota, koska Keskuskauppakamari ei itse tee niitä päätöksiä, mutta kyllä se on niin, että Keskuskauppakamari saa tuloja lakisääteisistä maksuista — siis lakisääteisistä maksuista — joita monet suomalaiset joutuvat maksamaan voidakseen harjoittaa ammattiaan, ja ei tällaisen rahan kiertäminen vaalirahoitukseksi kyllä ole sen lain hengen mukaista, eikä se ole muutenkaan sen hengen mukaista, mitä keskustelua vaikka vaalirahoituksesta tässä maassa on viime aikoina käyty.

Kyllä meille demareillekin se Suomen kasvu on kaikkein tärkeintä, ja kyllä siinä elinkeinoelämän järjestöillä on oma keskeinen roolinsa. Niin kuin tässä edellä edustaja Malm sanoi, alueelliset kamarit tekevät tärkeää työtä ja toimivat tasapuolisesti ja puolueettomasti, mutta näyttää siltä, että aiemmin arvostetusta organisaatiosta on tullut häikäilemätön puoluepoliittinen toimija ja nimenomaan jonkinlainen ajatuspaja tai yhden puolueen lobbausorganisaatio, eikä voi olla niin, että tällainen toiminta voi jatkua. Keskuskauppakamarin toimitusjohtaja tuntuu toimivan kuin koulukiusaaja tai somekiusaaja, ja ei ole kyllä merkittävän, puolueettoman organisaation johtajan tehtävä toimia niin kuin nyt on tapahtunut.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Suhonen.

19.47 **Timo Suhonen sd:** Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Edustaja Malmin lakialoite on kyllä enemmän kuin paikallaan. Keskuskauppakamarin toiminnasta ja tarkoituksista lukee verkkosivuilla seuraavaa: ”Keskuskauppakamari kehittää koko maassa elinkeinoelämän toimintaedellytyksiä sekä hoitaa sille säädettyjä ja määrättyjä julkisia tehtäviä. Olemme koostaneet ratkaisuja Suomen uudistamiseksi kilpailukykyiseksi ja hyvinvoivaksi yhteiskunnaksi, joka toimii vastuullisesti ja kasvaa kestävästi.”

Arvoisa rouva puhemies! Keskuskauppakamarin teksti siis kuvastaa sitä, että he toimivat vastuullisesti, ja kuinkas toimii sitten Keskuskauppakamarin toimitusjohtaja, joka kirjoittaa sosiaalisen median alustassa seuraavaa: ”Tänäänkin on hyvä päivä erota SAK:n liiton jäsenyydestä ja liittyä YTK:n jäseneksi. Lakiuudistus tuo pian YTK:lle myös luvan välittää työnhakijoita. Suosittelen jatkossa kaikille yrityksille hakemaan työntekijöitä YTK:n jäsenistä tämän palvelun kautta.”

Arvoisa rouva puhemies! Onhan tämä erikoista toimintaa kyseisen Keskuskauppakamarin toimitusjohtajan sosiaalisessa mediassa. Eihän näin voi toimia eikä saa toimia tämmöisessä vastuullisessa instanssissa, niin kuin Keskuskauppakamari on, ja siten edustaja Malmin aloite on kyllä todella paikallaan ja perusteltu. Toki tietysti eihän kummallista ole tämä Keskuskauppakamarin johtavan henkilön kirjoittelu siitä, että suositellaan työntekijöitä eroamaan ammattiliitosta. Onhan tässä salissakin kuultu kokoomuksen puolelta puheenvuoroja, joissa on kehotettu samaa — elikkä siis sitä, että erotkaa liitosta. Olemme myös nähneet vasta viime viikolla kokoomuksen mainoksen, jossa he ilakoivat sitä, että jää enemmän rahaa käteen sille palkansaajalle, joka ei ole liiton jäsen. Toki pääministeri hienosti kyllä pahoitteli tätä mautonta mainosta, mutta kokoomuksen puheet tässä salissa ja Keskuskauppakamarin johtajan käyttäytyminen sosiaalisessa mediassa näyttävät olevan kyllä aika yksi yhteen, valitettavasti.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lyly.

19.49 **Lauri Lyly sd:** Arvoisa rouva puhemies! Tämä Keskuskauppakamariin liittyvä lakialoite on erittäin hyvä muistutus siitä, että kaikilta järjestöiltä kuitenkin vaaditaan tiettyä linjausta siitä, mitkä ovat oikeasti niitten tehtäviä ja mitkä liittyvät sitten muuhun toimintaan. Tässäkin yhteydessä kun Keskuskauppakamari käyttää kuitenkin julkista valtaa ja on osa julkisen vallan toimijoita, nämä puurot ja vellit tässä ovat selvästi menneet sekaisin viime vuosina, ja erityisesti tämä näkyy Keskuskauppakamarin toimitusjohtajan ulostuloissa, jotka ovat käytännössä yhden puolueen tviittejä tai muita huomioita ja toisten arvosteluja. Siinä mielessä tämä lakiesitys selkiyttää tätä tilannetta ja antaa sitten Keskuskauppakamarille mahdollisuuden toimia sellaisella alueella, mutta silloin heidän ei pitäisi tehdä mitään julkista tehtävää, joita heillä tällä hetkellä lain mukaan on. Elinkeinotoiminnan edistäminen ja siihen liittyvä järjestötoiminta on ihan hyvää ja kannatettavaa, ja jokaisella pitää olla mahdollisuus sellaiseen osallistua.

Sitä, että sitten toimitusjohtaja Romakkaniemen tviiteillä arvioidaan muita järjestöjä, muun muassa SAK:ta, hyvin kuvaa se, kun hän kehottaa eroamaan järjestöstä. Meillä kuitenkin Suomessa lähtökohtaisesti on ollut se tilanne, että on sopimisen kautta yritetty asioita hoitaa, ja tässä kun Pohjoismaista aika paljon puhutaan, niin Ruotsissa he ovat nostaneet omaksi vahvuudekseen sen, että keskinäisesti sovitaan työpaikoilla asioita ja kunnioitetaan osapuolia, vaikka ollaankin eri mieltä, ja tehdään kuitenkin yhdessä sopien. Täällä yritetään nytten systemaattisesti viedä Keskuskauppakamarin toimitusjohtajan ja sieltä tulevien viestien perusteella järjestäytymistä ja tämmöistä sopimisen kulttuuria alemmas, mutta tämä ehkä sopiikin myöskin hallituksen linjaan, koska tässä muun muassa ay-jäsenmaksujen verovähennysoikeudella viestitään aivan samaa linjaa: yritetään viedä tätä tilannetta niin, että palattaisiin tämmöiseen yksilösopimiseen, ja sillä tavalla viedään Suomen työelämää hyvin eriarvoiseen suuntaan. Siinäkin mielessä tämä on semmoinen lakiesitys, joka muistuttaa myös Keskuskauppakamaria olemassaolosta. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lindén.

19.52 **Aki Lindén sd:** Arvoisa rouva puhemies! Tässä on kuultu erinomaisen hyviä ja perusteltuja puheenvuoroja tästä mainiosta lakialoitteesta. Halusin oman puheenvuoronikin käyttää ja aloitan sen lyhyellä siteerauksella. Jokainen ymmärtää tämän asian yhteyden, vaikka tässä puhutaan käytännössä eri järjestöstä: ”Tammikuun kihlaus on Suomen Työnantajain Keskusliiton 23. tammikuuta 1940 antama julistus, jossa se tunnusti ammattiliitot ja keskusjärjestö SAK:n neuvotteluosapuoliksi työmarkkinoita koskevissa kysymyksissä. Osapuolet sopivat, että vastedes pyritään löytämään yhteisymmärrys neuvotteluteitse. Julkilausuma luettiin Yleisradion iltauutisissa 23. tammikuuta 1940 ja julkaistiin seuraavana päivänä sanomalehdissä.”

Luin tämän sen takia, koska viime aikoina jälleen, voidaan sanoa, kansainvälisesti tietyllä tavalla vaaran vuodet ovat käsillä. Me olemme täällä salissa todistaneet ammattiyhdistysliikettä vastaan suunnattuja voimakkaita arvosteluja ja hyökkäyksiä, ja nyt tässä yhteydessä puhumme tästä Keskuskauppakamarista ja erityisesti sen toimitusjohtajan toiminnasta siellä.

Haluan tässä yhteydessä selvyyden vuoksi sanoa, että arvostan kauppakamaritoimintaa. Kauppakamarit ovat paikallisesti tärkeitä elimiä. Ne tarvitsevat myös yhteisen keskusorganisaation, mutta se, että keskusorganisaatiolla on sitten viranomaistehtäviä, lakisääteisiä tehtäviä, ja kuitenkin sen johdossa oleva ylin henkilö toimii käytännössä politrukkina hy-

vin monissa asioissa, ei ole esimerkiksi minulle itselleni mikään uusi asia. Muistan jo vuosien takaa esimerkiksi sosiaali- ja terveydenhuoltouudistuksen yhteydessä käytyä keskustelua, jossa hän hyvinkin voimakkaasti tviittaili, ja joihinkin asioihin yritin joskus laittaa sitten vastinettakin näissä asioissa.

Tiedän monia kokoomustaustaisia — siis kokoomuksen eduskuntaryhmän palveluksessa olleita — henkilöitä, jotka toimivat elinkeinoelämän järjestöissä ja tekevät sen erittäin fiksusti, tahdikkaasti. Heidän kanssaan on miellyttävä keskustella, ja he ovat niin kuin oikealla tavalla sisäistäneet sen tehtävän. Ihan konkreettisesti mainitsen tässä vaikka Suomen Kuljetus ja Logistiikka SKALin taikka Suomen Autotuojat ry:n, ja lukuisia muita on.

Mutta tässä olemme, niin kuin joku voisi varmaan sanoa, pahastuttaneet mielemme Keskuskauppakamarin toimitusjohtajan menettelyistä, ja silloin joudumme vakavasti miettimään, tuleeko sitten yhteiskunnassa olla tällaisella organisaatiolla, jota käytetään näin puhtaasti puoluepoliittisiin tarkoituksiin, myös tällaisia viranomaistehtäviä, ja siihen liittyen tämä lakialoite on tehty. Erinomainen lakialoite.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Malm.

19.55 **Niina Malm sd:** Arvoisa rouva puhemies! Kun nyt keskustellaan tästä kauppakamarilaista, niin on hyvä huomata se, että tämä perinteikäs yhdistys on viime vuosina muuttunut kyllä hullunkuriseksi ajatuspajaksi, joka valitettavasti kylvää riitaa ja eripuraa sekä täysin avoimesti ajaa puoluepoliittista agendaa, vaikka sen ei pitäisi olla mihinkään puolueeseen sitoutunut. Ja varsinkin kun sen toimintaa säätelee kauppakamarilaki, on sillä niitä lakisääteisiä tehtäviä tässä yhteiskunnassa, kuten olemme kuulleet.

Miten on siis mahdollista, että tällainen toimija, joka hoitaa julkisia tehtäviä, voi samaan aikaan toimia politiikassa? Tätä on nyt syytä pohtia. Meidän mielestämme tämä ei voi mennä näin. Tässä menevät nyt ne tänään monesti kuullut puurot ja vellit täysin sekaisin. Siksi me päätimme esittää tähän tilanteeseen ratkaisun ja teimme tämän lakialoitteen, jotta voisimme selkiyttää Keskuskauppakamarin asemaa Suomessa, ja esitämme, että kaikki lakisääteiset tehtävät siirretään viranomaisille, kuten ministeriöille. Tämän muutoksen jälkeen sitten Keskuskauppakamarissa voidaan hyvillä mielin keskittyä siihen lobbaamiseen ja yritykset ja kansalaiset voivat luottaa siihen, että heidän lakisääteisiä tehtäviänsä hoitavat jatkossa viranomaiset ilman puoluepoliittista sanomaa.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin talousvaliokuntaan.

8. Lakialoite laiksi lapsiasiavaltuutetusta annetun lain muuttamisesta

Lakialoite LA 1/2025 vp Sofia Virta vihr ym.

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Keskusteluun varataan tuttuun tapaan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohtien jälkeen. — Keskustelu alkaa. Esittelypuheenvuoro, edustaja Virta, olkaa hyvä.

Keskustelu

19.57 **Sofia Virta vihr** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ajattelen, että meillä aikuisilla on yksi tärkeä tehtävä, ja jos siinä onnistumme, tulemme ratkoneeksi niin kovin monta muutakin kriisiä vastuullisesti. Meidän tehtävämme on varmistaa, että tässä maassa on jokaisella lapsella ja nuorella edellytykset ehjään ja turvalliseen aikaan lapsuudessa ja nuoruudessa.

Jos asettaisimme tämän tavoitteen kaiken poliittisen päätöksenteon keskiöön, me tulisimme tehneeksi politiikkaa, joka on kestävää vuosikymmenten päähän. Me tulisimme panostaneeksi sisäisen turvallisuuden edellytyksiin, sillä turvallista lapsuutta ei ole, jos maassa ei ole turvallista. Me tulisimme panostaneeksi köyhyyden poistamiseen, sillä turvallista lapsuutta ei ole, jos emme onnistu poistamaan köyhyyttä. Me tulisimme panostaneeksi koulutukseen, julkisiin palveluihin ja hoitamaan taloutta vastuullisesti, sillä turvallisen lapsuuden edellytyksiä ei ole, jos emme kanna maan taloudesta huolta tavalla, jolla voimme turvata palvelut jatkossakin. Eikä turvallista lapsuutta ole tulevaisuudessa, jos emme torju ilmastokriisiä ja luontokatoa kunnianhimoisesti. Lapset ja nuoret eivät voi kuitenkaan itse saapua tänne pitämään puheenvuoroja, he eivät voi istua valiokuntahuoneissa, eivätkä he voi äänestää. Siksi on meidän tehtävämme pitää heidän puoltaan.

Unicef julkaisi juuri tällä viikolla tutkimuksen, jossa Suomen sijoitus romahti rikkaiden maiden lasten hyvinvointivertailussa. Olimme aikaisemmin viiden parhaan joukossa, kun nyt olemme sijalla 17. Sen pitäisi pysäyttää ja herättää keskustelua siitä, miten ja miksi näin on. Epäonnistuimme erityisesti nuorten itsemurhien kohdalla, oppimistulosten kohdalla ja lasten ylipainoa mittaavien indikaattoreiden kohdalla. Nuorten itsemurhatilastojen kohdalla olemme kärkikolmikossa.

Lapset ja nuoret kasvavat ajassa, joka on hyvin epävarmaa. Me tiedämme, että suhdannetilanne, työllisyystilanne, vaikuttaa moneen kotiin ja arkeen tänäänkin. Me tiedämme, että asuinalueet eriytyvät. Me tiedämme, että hyvinvointialueiden säästöt kohdentuvat lapsiperheiden palveluihin. Me tiedämme, että sosiaaliturvaleikkaukset syventävät lapsiköyhyyttä. Samaan aikaan meille kerrotaan, että lastensuojeluilmoitusten määrä on kasvanut, että sosiaali- ja mielenterveyspalveluissa on ruuhkaa, että kuntien, koulujen, oppilashuollon puutteet ovat arkea.

Meillä on siis ihan valtavasti tietoa, mutta ongelma on, että se on pirstaleista. Me tarvitsemme kokonaiskuvan tilanteesta, joka nivoo kaiken indikaattori- ja tutkimustiedon yhteen ja tuo sen lähelle päättäjiä. Juuri siksi esitän tässä lakialoitteessa, että Suomeen perustettaisiin lapsi- ja perhepolitiikan arviointineuvosto lapsiasiavaltuutetun toimiston yhteyteen. Aloite on valmisteltu yhdessä asiantuntijoiden kanssa, ja se olisi täysin toteutettavissa. Se voisi vaikuttaa siihen, että tässä maassa ei tehtäisi tempoilevaa lapsi- ja perhepolitiikkaa.

Voisin kritisoida tätä hallitusta, mutta täytyy todeta, että kyllä nämä ongelmat ovat olleet jo pitkään olemassa. Se, että lapsiin ja nuoriin panostettaisiin aidosti ja yli hallituskausien, tuntuu olevan vähän jokaisen hallituksen haaste. Tahtoa ei tunnu olevan riittävästi.

Meillä ei myöskään ole rakenteita, jotka varmistaisivat, että tutkittu tieto kantaa päätöksenteon läpi. Mutta meillä on näyttöä siitä, että riippumattomien toimielinten rooli voi olla merkittävä ja iso apu päätöksentekoon. Suomessa on talouspolitiikan arviointineuvosto, Suomessa on esimerkiksi ilmasto- ja luontopaneelit. Nämä toimivat vastaavasti riippumattomasti. Ne kokoavat tutkijoita ja tuottavat tietoa, joka ohjaa yhteiskuntaa ja päätöksentekoa.

Olen sitä mieltä, että lapset, nuoret ja perheet ansaitsisivat vastaavan rakenteen varmistamaan, että tehtävä politiikka ja ne päätökset, joita tehdään, vahvistavat heidän oikeuksiaan ja takaavat hyvää elämää. Se ei olisi keneltäkään pois, mutta se hyöty voisi olla suurempi kuin osaamme tänään arvatakaan, myös euroissa. Arviointineuvosto koostuisi nimenomaan eri alojen tutkijoista. Se ei tekisi politiikkaa, mutta se toisi tietoa politiikan tueksi. Se tarkastelisi, mitkä toimenpiteet tutkitusti vahvistavat lasten ja perheiden hyvinvointia. Se rakentaisi siltoja lainvalmistelijoiden ja tutkijoiden välille ja tekisi päätöksenteosta ennakoivaa, ei reaktiivista.

Ajattelen, että kun puhutaan lapsista ja nuorista ja perheistä, niin on kyse yhteisestä asiasta. On kyse Suomen tulevaisuudesta mutta myös nykyhetkestä. On kyse siitä, valitsemmeko tahtotilan tehdä työtä yhdessä yli hallituskausien, löytää yhteneväisyyksiä silloinkin, kun olemme eri mieltä yli puoluerajojen. Emmehän me halua, että lapset kasvavat maahan, jossa ihmiset jaotellaan puoluetaustan mukaan, tai maahan, jossa kadulla ei voisi tervehtiä ihmistä, jolla sattuu olemaan väärä puoluekirja. Parhaiten tätä voisimme osoittaa tekemällä sellaista politiikkaa, joka turvaa sukupolvien välistä oikeudenmukaisuutta, sitä, että kun me istumme kiikkustuolissa ja ehkä lapsenlapsenlapset tai naapurin lapset kysyvät, että teittekö te kaikkenne, että tässä maassa olisi hyvä meillä, niin me voisimme sanoa, että ainakin me yritimme tehdä oikein. Sillä niin kauan kuin lasten oikeudet jäävät vain sanoiksi papereille tai kauniiksi strategioiksi, ei niistä ole mitään hyötyä. Tarvitaan tekoja, tarvitaan kärsivällisyyttä, tarvitaan rohkeutta kuulla asiantuntijoita. Tarvitaan myös rohkeutta katsoa peiliin silloin, kun tehdään väärinpäin, ja tahtoa korjata suuntaa, sillä kaikki muu on kyllä pelkuruutta tai vastuun pakoilua, eikä siihen meillä ole varaa.

Toivonkin, että voimme ottaa yhden askeleen eteenpäin kohti sitä, että lapset ja nuoret oikeasti tuodaan politiikanteon keskiöön muuallakin kuin vaalipuheissa, ja ottaa käyttöön lapsi- ja perhepoliittisen arviointineuvoston auttamaan meitä tekemään niitä kaikkein parhaimpia päätöksiä lapsia ja nuoria ja tulevaisuutta varten.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Hänninen.

20.03 **Juha Hänninen kok:** Kunnioitettu rouva puhemies! Suomen tulevaisuus rakentuu lapsuudessa. Jokaisen lapsen pitää saada kasvaa turvallisesti ja toiveikkaasti. Siksi meidän on tehtävä päätöksiä, jotka perustuvat tietoon eivätkä hetken mielijohteisiin.

Tämän lakialoitteen tavoite on selkeä ja vastuullinen. Tavoite on vahvistaa lapsi- ja perhepolitiikan tietopohjaa ja varmistaa, että päätökset tehdään tutkittuun tietoon nojaten. Ehdotuksessa lapsiasiavaltuutetun toimiston yhteyteen perustetaan lapsi- ja perhepolitiikan arviointineuvosto. Sen tehtävänä olisi koota ja arvioida tutkimustietoa lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnista ja tuoda se päätöksenteon tueksi.

Arvoisa rouva puhemies! Tiedämme, että suomalainen lapsuus ei ole kaikille samanlainen. Lasten ja nuorten pahoinvointi on lisääntynyt. Mielenterveysongelmat, yksinäisyys, harrastusten keskeytyminen ja perhe-elämän haasteet koskettavat yhä useampia. Samaan

aikaan lapsia syntyy yhä vähemmän ja maamme huoltosuhde heikkenee. Tässä tilanteessa ei riitä, että toivomme parasta. Meidän on tunnistettava, mikä toimii ja mikä ei. Siksi arviointineuvosto olisi tärkeä lisä vaikuttavan lapsipolitiikan perustaksi.

Arvoisa rouva puhemies! Nykyisessä laissa lapsiasiainvaltuutetusta on jo säädetty neuvottelukunnasta, joka tuo yhteen alan toimijat, mutta se ei tee tutkimusta, eikä sen tehtävänä ole arvioida politiikan vaikutuksia. Arviointineuvoston malli muistuttaa esimerkiksi talouspolitiikan arviointineuvostoa. Se on riippumaton, asiantuntijoista koostuva elin, joka kokoaa tietoa ja tarjoaa sitä avoimesti päättäjien ja yhteiskunnan käyttöön. Tämä olisi myös käytännön tuki lainvalmistelijoille. Se auttaisi yhdistämään tutkittua tietoa lainsäädännön tarpeissa ja auttaisi välttämään virheitä, jotka maksavat lapsille ja yhteiskunnalle paljon.

Arvoisa rouva puhemies! Tämä ei ole iso muutos lainsäädäntöön, mutta sillä olisi iso merkitys suomalaiselle lapsuudelle aikana, jona syntyvyyden lasku on yksi yhteiskuntamme perustavanlaatuisimmista ongelmista. Ehdotetulle lakimuutokselle on selkeä tarve. Jos haluamme olla maa, jossa lapsilla on hyvä kasvaa, meidän pitää myös varmistaa, että heihin liittyvä päätöksenteko on perusteltua, arvioitua ja vastuullista. Kannatan lämpimästi tätä lakialoitetta. — Kiitos, arvoisa puhemies.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Mikkonen, Anna-Kristiina poissa. — Edustaja Holopainen, olkaa hyvä.

20.06 **Hanna Holopainen vihr:** Arvoisa puhemies! Kiitos Sofia Virralle, joka on ollut toimeenpanemassa tätä hienoa aloitetta, jossa ehdotetaan, että Suomeen perustetaan lapsi- ja perhepolitiikan arviointineuvosto.

Viime päivinä ja viime aikoina olemme saaneet yhä enemmän tutkittua tilastotietoa siitä, että suomalaisten lasten pahoinvointi on lisääntynyt, ja siitä on syytä olla huolissaan. Monessa perheessä on paljon tuen tarvetta, ja viesti on se, että yhä vaikeampi tätä tukea on saada. Meillä on jo ennestään Suomessa ollut paljon ylisukupolvista syrjäytymistä, ja kun nyt tämä nykyinen hallitus on viimeisen kahden vuoden aikana tehnyt hyvin rajuja talouden sopeuttamistoimia, niin näyttää siltä, että hyvin monet näistä toimista syventävät nimenomaan lapsiperheitten pahoinvointia entisestään ja yhä useampi perhe kamppailee selviytyäkseen esimerkiksi arjen menoista. Monessa perheessä joudutaan tinkimään jopa niistä kaikkein välttämättömimmistä menoista. Olen kuullut viestiä siitä, että Kelan kehotuksesta joudutaan etsimään uutta edullista asuntoa nopealla aikataululla. Jopa ruuasta monessa perheessä säästetään, puhumattakaan siitä, kuinka moni köyhässä perheessä elävä lapsi on joutunut viime aikoina luopumaan kenties omasta rakkaasta harrastuksestaan. Tiedämme, että tämä altistaa näitä lapsia sille, että he kärsivät yksinäisyydestä, ja vaikeuttaa heidän tilannettaan merkittävästi.

Tässä aloitteessa on ehdotettu lapsi- ja perhepoliittisen arviointineuvoston perustamista, ja tosiaankin kannatan sitä lämpimästi. Se vahvistaisi tutkimustiedon asemaa lapsi- ja perhepoliittisessa päätöksenteossa. Kun me pystyisimme vahvistamaan sitä, että jo valmistelun aikana olisi mahdollista tarkemmin arvioida ennakollisesti eri toimenpiteitten vaikutuksia, niin voisimme välttää sen tilanteen, jossa me nyt olemme. Luulenpa, että näitä toimenpiteitten vaikutuksia joudumme hyvin kalliilla hinnalla tulevina vuosina korjaamaan, koska monen lapsen osalta tämä nykyinen lapsi- ja perhepolitiikka johtanee siihen, että heidän on vaikea elämässä selviytyä. Meidän pitäisi löytää keinoja, joilla me voimme var-

mistaa sen, että päätöksenteossa lapsi- ja perhepolitiikka on pitkäjänteistä, ja toisaalta vahvistamme sitä, että Suomi on hyvä paikka kasvattaa lapsista hyvinvoivia ja onnellisia kansalaisia.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Haluaako edustaja Virta vielä sanoa loppupuheenvuoron ja kiittää kaikkia hyvistä puheenvuoroista?

20.09 **Sofia Virta vihr:** Kiitos, arvoisa puhemies! Kiitos keskustelusta. Nyt toivomme, että asia etenee. Hienoa kuulla, että tukea tuli sekä oppositio- että hallituspuolelta, ja näin sen pitäisikin olla. Välillä asiat riitelevät, mutta lapset ja nuoret ovat yhteinen asia, ja heidän äärellään ei toivottavasti riidellä vaan tehdään asioita paremmin. Toivon, että asia etenee.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

9. Lakialoite tehoeläintuotannon lakkauttamista koskevaksi lainsäädännöksi

Lakialoite LA 4/2025 vp Anna Kontula vas ym.

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohtien jälkeen.

Siellä meillä on listalla edustaja Kontula — ei paikalla. — Edustaja Kivelä. — Ai siellä, anteeksi! [Anna Kontula: Olin jo valmiina tulossa.] — Anteeksi, nimittäin en nähnyt, olitte siellä niin piilossa. Mutta ehdottomasti, olkaa hyvä, edustaja Kontula, jonka lakialoitteesta on kysymyskin.

Keskustelu

20.10 **Anna Kontula vas** (esittelypuheenvuoro): Kiitoksia, arvoisa puhemies! Tässä edustaja Kontulan ja edustaja Kivelän yhteislakialoitteessa ehdotetaan säädettäväksi laki tehoeläintuotannon lakkauttamisesta. Aloitteessa esitetään, että jatkossa tuotantoeläimiin sovellettaisiin samaa minimilainsäädäntöä kuin muihin ihmisen hoidosta riippuvaisiin eläimiin. Käytännössä tämä tarkoittaisi merkittäviä tiukennuksia näiden eläinyksilöiden pito-olosuhteisiin ja välillisesti muutoksia myös eläinperäisen tuotannon laajuuteen ja liiketoimintamalleihin. Samassa yhteydessä säädettäisiin tuontikielloista sellaisille eläinperäisille tuotteille, joiden kohdalla ei ole noudatettu vähintään edellä mainittuja hyvinvointikriteerejä. Muutoksesta koituvia kustannuksia ja tappioita korvattaisiin eläintuottajille. Esitykseen ehdotetaan viiden vuoden siirtymäaikaa.

Erillislain lisäksi aloitteessa esitetään muutettavaksi lakia eläinten hyvinvoinnista. Muutoksilla sääntelyä tiukennetaan kieltämällä eräitä eläinten hyvinvoinnin kannalta haitallisia, eläintuotannolle ominaisia käytäntöjä ja poikkeuksia eläinten kohtelua koskevista velvoitteista. Lisäksi tässä yhteydessä laista poistettaisiin niin sanottuja rituaaliteurastuksia koskeva poikkeus. Eläinten hyvinvointia koskevasta laista poistettaisiin parsinavettoja, porsitushäkkejä ja tiineyshäkkejä koskevat poikkeus- ja siirtymäsäännökset 1.1.2030 alkaen.

Esityksen ilmeisimmät vaikutukset liittyvät tietenkin ihmisen hoidosta riippuvaisten eläinten hyvinvoinnin lisääntymiseen Suomessa. Jatkossa tuotantoeläinten kohtelun minimiehtoja arvioitaisiin samoin perustein kuin muidenkin ihmisten hoidosta riippuvaisten eläinten, kuten lemmikkieläinten. Samoin on selvää, että lailla olisi merkittävä vaikutus suomalaisen maataloustuotannon rakenteeseen. Osa eläintiloista todennäköisesti jatkaisi, mutta niissäkin liiketoimintaperiaatteita olisi uudistettava. Eläimistä luopuvilla tiloilla muutokset olisivat vielä suurempia. On todennäköistä, että tuotantoeläinten määrä vähenisi rajusti ja tätä myöten myös eläintuotannon ympäristövaikutukset helpottaisivat. Tämä toisi huomattavaa helpotusta myös ympäristötoimiin muualla kuin eläintuotannossa. Lisäksi uudistus toisi merkittäviä kansanterveydellisiä turvallisuustekijöitä: zoonoosien riskit pienenisivät, antibioottiresistenssin riski pienenisi ja lisääntynyt kasvipainotteisuus ruuantuotannossa lisäisi kansallista ruokaomavaraisuutta.

Lainsäädännön edellyttämistä muutoksista maksettavat korvaukset tarkoittaisivat toisaalta merkittävää taloudellista panostusta maaseudun rakennemuutokseen. Samalla ne todennäköisesti tukisivat sellaisia tuotannonaloja, jotka voivat korvata joiltakin osin nykyistä eläintuotantoa, sellaisia kuin kasviperäisten proteiinien tuotanto, soluviljely sekä sellainen ammatillinen eläintoiminta, joka on mahdollista eläinten tarpeita kunnioittaen. Esimerkkejä tästä voisivat olla perinnebiotooppien ylläpito, green care, matkailu, hiiliviljely, lampaanvilla sekä useimmat ei-tehotuotetut eläinperäiset elintarvikkeet siinä määrin kuin niille löytyy edelleen markkinoita.

Arvoisa puhemies! Itse ajattelen, että suhde eläimiin on aikamme tärkeimpiä poliittisia kysymyksiä. Suomalainen poliittinen keskustelu ei ole vielä havahtunut siihen, kuinka isosta asiasta on kysymys, mutta aivan näinä aikoina me tulemme Suomessa, länsimaissa ja koko maailmassa määrittelemään ihmisen määritelmää ja ihmisen suhdetta muihin lajeihin uudestaan. Tämä on iso keskustelu, ja sillä on isot seuraukset sille, mitenkä meidän tulee yhteiskuntamme järjestää. Yksi aivan ilmeisimmistä, keskeisimmistä ja akuuteimmista kysymyksistä on, miten me kohtelemme sellaisia lajeja, joita nyt hyödynnetään eläintuotannossa ja joista merkittävä määrä on meidän läheisiä sukulaisiamme.

Tässä esitetty muutos ei ole lainkaan niin iso kuin millaiselta se ensisilmäyksellä kuulostaa. Muutoksen suuruus vaikuttaa meistä niin merkittävältä siksi, että tässä talossa on totuttu niin varovaisiin ja pieniin uudistuksiin viime aikoina, mutta jos ajatellaan sitä kehitystä, kun Suomi aikanaan siirtyi eläintehotuotantoon, se oli nopea, radikaali ja vain osittain hallittua ja ohjattua. Siihen nähden tämä kehitys, jota me nyt esitämme, olisi kuitenkin paitsi parempaan suuntaan myös huomattavasti eheämpi kokonaisuus.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi edustaja Kivelä, Mai.

20.16 **Mai Kivelä vas:** Arvoisa puhemies! Esitämme, että eläinten tehotuotanto lakkautetaan Suomessa. Tämä voi kuulostaa radikaalilta ja olisi toki iso muutos nykytilaan, mutta se on silti asia, joka pitää tehdä. Kuka voisi vilpittömästi ja perustellusti puolustaa äärimmilleen vietyä eläinten tehotuotantoa, teollista hyväksikäyttöä, jossa tuntevia olentoja kohdellaan biomassana ja teollisena raaka-aineena? Nykyisiä eläintehtaita ei voi yhteensovittaa yhteiskuntaan, jossa eläinten oikeuksia kunnioitetaan. Kyse on laillistetusta väkivallasta puolustuskyvyttömiä yksilöitä kohtaan. Tuntevien eläinten teollisen tuotannon legitimiteetti on voitava kyseenalaistaa, ja juuri sen me haluamme tehdä tänään. Eläinten tehotuotantoa ei voi myöskään perustella muilla kestävyysnäkökulmilla. Onkin selvää, että viimeistään ekologinen kriisi — jos siis siihen aiomme vastata — pakottaa eläinten tehotuotannon alasajoon. Eläimet ansaitsevat parempaa, ja poliitikkona haluan ottaa vastuun myös eläinten oikeuksista. Eläinten oikeuksien parantaminen ja eläinten tehotuotannon kyseenalaistaminen edistävät empaattisempaa ja kestävämpää yhteiskuntaa, joka on myös ihmisen etu.

Arvoisa puhemies! Käsittelemme siis edustaja Kontulan ja minun tekemää lakialoitetta, joka ehdottaa tehoeläintuotannon lakkauttamista, ja on hienoa, että eduskunta tänään keskustelee ensimmäistä kertaa aiheesta. On aika puhua asiasta suoraan ja kohdata tehoeläintuotannon perustavanlaatuiset eettiset ongelmat.

Aloitteessa esitetään, että tuotantoeläimiin sovellettaisiin samaa minimilainsäädäntöä kuin muihin ihmisen hoidosta riippuvaisiin eläimiin. Tämä tarkoittaisi merkittäviä parannuksia eläinten pito-olosuhteisiin ja muutoksia eläinperäisen tuotannon laajuuteen ja liiketoimintamalleihin. Nykymuotoinen tehoeläintuotanto ei olisi sallittua, mutta kaikki eläintuotanto ei kuitenkaan loppuisi, ja tuottajille myös korvattaisiin muutoksesta aiheutuvia kustannuksia. Tämä olisi iso kompensaatio, mutta ajattelemme, että koska asia on niin painava, on tämäkin perusteltua tehdä. Samalla säädettäisiin myös tuontikiellosta niille eläinperäisille tuotteille, joiden kohdalla ei ole noudatettu samoja hyvinvointistandardeja eläinten hyvinvoinnin osalta.

Nykyään tiedämme eläimistä paljon enemmän kuin aikana, jolloin tehotuotanto sai alkunsa. Tutkittu tieto on lisännyt vaatimuksia eläinten parempaan kohteluun. Myös lainsäädäntö eläinten hyvinvointiin liittyen on tarkentunut, mutta samaan aikaan eläinten käyttö ruuan- ja muussa tuotannossa on lisääntynyt. Tilakoot ovat kasvaneet, ja tehokkuutta on lisätty myös eläinten hyvinvoinnin kustannuksella. Olemme siis hyvin ristiriitaisessa tilanteessa. Tiedämme eläinten tarpeista ja oikeuksista yhä enemmän. Myös ihmiset haluavat, että eläimiä kohdellaan hyvin, ja lainsäädäntö tavoittelee eläinten hyvää kohtelua, mutta silti eläimiä käytetään hyväksi yhä moninaisemmin tavoin ja yksilömäärissä eläinten kärsimys on lisääntynyt valtavasti. Eläimet kärsivät joka sekunti turkistarhoilla, broilerihalleissa, kanaloissa, kalankasvattamoilla, sikaloissa, navetoissa ja teurastamoilla.

Arvoisa puhemies! Eläinten tehotuotannolle ei ole yksiselitteistä määritelmää. Jokainen silti ymmärtää, että kun eläimiä pidetään hyvin ahtaassa tilassa, liikkumista estetään, jalostetaan niin pitkälle, ettei oma keho kestä, tai ryhmäkoko voi olla kymmeniätuhansia yksilöitä tai kun elämä ylipäätään kestää vain muutamia viikkoja, niin silloin kyse ei ole millään kriteereillä eläinten luontaisesta elämästä eivätkä eläimet voi toteuttaa niiden luontaista käyttäytymistä tai elää luontaisessa elinympäristössään.

Samaan aikaan me olemme myös hyvin kaukana meidän nykyisen eläinten hyvinvointilainsäädännön tavoitteista. Ei myöskään pitäisi olla niin, että talous aina menee eläinten oikeuksien edelle. Taloudellisilla ja tuotannollisilla syillä sallitaan poikkeuksia lakeihin,

jotka rajaavat eläinten hyväksikäyttöä. On myös hyvin ristiriitaista, miten samaa eläinlajia kohdellaan laissa eri tavalla riippuen siitä, miten ihminen haluaa eläintä käyttää. Esimerkiksi ketulle on eri hyvinvointivaatimukset eläintarhassa kuin turkistarhalla. Eläin on kuitenkin sama, ja sillä on edelleen samat tarpeet hyvinvointinsa osalta. Kyse on siis ihmisen lainsäädännön ristiriitaisuuksista ja epäloogisuudesta. Tehotuotannon trendi vain pahentaa tätä ja usein asettuu vastakkain niiden tavoitteiden kanssa, joilla pyritään saamaan aikaiseksi parannuksia eläinten hyvinvointiin.

Tehoeläintuotanto on aiheuttanut eläinperäisten tuotteiden osuuden merkittävän kasvun, mikä taas on kytköksissä moniin ympäristö- ja kansanterveysongelmiin. Ekokriisiä ei voi ratkaista, jos emme tee vaadittavia kestävyystoimia myös eläintuotannon puolella.

Arvoisa puhemies! Minun tavoitteeni on se, että eläinten oikeudet tunnustetaan lainsäädännössä ja yhteiskunnassa ja eläinten hyväksikäyttö kyseenalaistetaan. Valitettavasti nykylainsäädäntömme on pahasti epäonnistunut eläinten hyvinvoinnin turvaamisessa, ja tämän lakialoitteen takana onkin se, että keskustelu eläintehtaiden oikeutuksesta alkaisi myös eduskunnassa, ja tietenkin se, että eläinten asema yhteiskunnassamme aidosti paranisi. Perusteet eläinten tehotuotannon lakkauttamiselle ovat painavat. On aika tehdä muutos. On aika ottaa eläinten oikeudet ja ekologiset reunaehdot vakavasti. Tämä lakialoite pyrkii olemaan askel kohti oikeudenmukaisempaa ja eettisempää yhteiskuntaa, ja toivon tälle tietenkin mahdollisimman laajaa tukea ja ylipäätään sille, että kannamme politiikan tasolla vastuumme myös eläinten oikeuksien ja hyvinvoinnin parantamisesta. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kontula.

20.23 **Anna Kontula vas:** Arvoisa puhemies! Käytin edellisen puheenvuoron esitelläkseni itse lakialoitteen. Nyt haluan hiukan mennä taaksepäin ja pohjustaa sellaisia asioita, joita lakiteksti ei käsittele mutta jotka on hyvä ymmärtää silloin, kun näistä asioista puhutaan.

Ajatus ihmisen erillisyydestä suhteessa muihin eläimiin on peräisin hellenistiseltä ajalta. Tärkein auktoriteetti, joka me tiedetään ja jota erityisesti länsimaisessa kulttuurissa on hyödynnetty, on Aristoteles, joka näki, että järki ja mieli ovat vain ihmisellä ja ihminen tässä suhteessa eroaa oleellisella tavalla muusta lajistosta. Aristoteles lähti siitä ajatuksesta, että tämä eroavaisuus ikään kuin oikeuttaa sen, että muut lajit ovat olemassa täällä ikään kuin ihmistä varten. No, Aristoteleen aikaanhan eläintutkimus ei ollut kauhean pitkällä, ja aika lailla ne tiedot, joihinka hän päättelynsä perusti, nojasivat erilaiseen folkloristiikkaan ja kiertäviin tarinoihin, ja tähän yhtä ja toista uutta tietoa on sen jälkeen tullut, mutta on merkittävää, että se perushierarkkinen asetelma ihmisen ja muiden lajien välillä on säilynyt siitä lähtien. Aristotelesta ja muita hellenistejä, jotka ajattelivat hyvin samalla tavoin, lukivat erityisesti Augustinus merkittävänä kirkkoisänä mutta myös monet muut varhaiskristilliset ajattelijat, jotka toivat sen erityisesti läntiseen kristilliseen perinteeseen mukanaan, ja tämä ajatusjuonne on ollut vuosisadasta toiseen pohjana sille, sellaiselle maailmalle, jossa muut lajit ovat olemassa ensisijaisesti tai yksinomaan ihmistä varten.

No, niin kauan kuin ihmisen teknologinen kehitys oli vähän hitaampaa, siitä ei hirveitä katastrofeja päässyt syntymään, koska ihmisen kyky pitää kotieläimiä, domestikoida eläimiä ja käyttää eläimiä hyväkseen, oli yhtä lailla rajallinen kuin ihmisen muukin kyky vaikuttaa ympäristöönsä. Mutta teollisen yhteiskunnan kehittymisen myötä pääsi syntymään myös teollinen eläintuotanto eli teollisen logiikan tuominen eläinten käyttöön, ja tätä kaut-

ta määrällisesti ja keinollisesti moninkertaistui se riisto, hyväksikäyttö, sorto ja kärsimys, joita ihminen tuottaa muille lajeille oman lyhytnäköisen etunsa tähden.

Historia olisi voinut mennä toisinkin. Me tiedetään helleenejä edeltävästä Mesopotamiasta ja muinaisesta Egyptistä, että näiden eläinsuhde todennäköisesti oli hyvin erilainen. Eläimet, erityisesti villit eläimet, miellettiin johonkin ihmisten ja jumalien välimaastoon hallitsemattomiksi ihmisten näkökulmasta ja joskus jopa jumalien sanansaattajiksi. Monet alkuperäiskansat puolestaan ovat mieltäneet ihmisen ja muiden eläinten välisen suhteen pikemminkin sukulaisuussuhteeksi ja painottaneet vahvasti keskinäistä riippuvuutta — ja kuinka ollakaan, tämmöinen ajattelutapa itse asiassa on huomattavasti lähempänä nykyistä tieteellistä ymmärrystä kuin se, mihinkä meidän yhteiskunnat ovat omaa eläinsuhdettaan nojanneet.

Tiede nimittäin on viime vuosina kumonnut merkittävän osan Aristoteleen ja kumppanien oletuksista. Eläimillä on mieli. Hyvinkin kaukana ihmisestä olevat eläinmuodot, kuten hyönteiset, ilmeisesti tuntevat kipua, mahdollisesti myös kärsimystä. Monet tuotantoeläimet muistuttavat oleellisilla tavoin ihmistä. Ei esimerkiksi ole mitään syytä olettaa enää nykytiedon valossa, että kun lehmältä viedään vastasyntynyt lapsi, niin hänen tuskansa olisi yhtään sen erilaisempaa tai varsinkaan vähäisempää kuin mitä ihmisäidin tuska vastaavassa tilanteessa on. Osin myös tiedetään, että eläinten kyvyt ovat ylivertaisia suhteessa ihmiseen ja että tällainen asetelma, että ihminen on niin sanotusti luomakunnan kruunu, on myös tässä mielessä vanhentunut. Ei siis ole syytä liittää ihmiseen erillisyyttä muusta lajistosta, ei siinä merkityksessä, että ihminen olisi hierarkkisesti ylempänä, eikä siinä mielessä, että ihminen olisi jotenkin erityistapaus suhteessa muihin lajeihin.

Arvoisa puhemies! Ison-Britannian ja Irlannin yhdistynyt kuningaskunta päätti vuonna 1807 kieltää orjakaupan koko imperiumin alueella. He eivät suinkaan olleet ensimmäisiä orjakaupan kieltäjiä, mutta tämä päätös muistetaan siitä, että se oli yksi kalleimmista poliittisista päätöksistä, joita on ikinä tehty. Suhteessa se oli moninkertaisesti, monisatakertaisesti, kalliimpi kuin se päätös, jota me tässä lakialoitteessa esitämme. Miksi britit tekivät poliittisen päätöksen, joka oli heille taloudellisesti mitä epäedullisin? Koska jotkut päätökset vain on pakko tehdä. Sitä päätöstä edelsi pitkä keskustelu orjien ihmisluonnosta, ensin siitä, voidaanko orjia pitää ihmisinä lainkaan, ja seuraavaksi siitä, voidaanko pitää heitä yhdenvertaisina suhteessa niihin ihmisiin, jotka eivät ole orjia ja jotka yleensä olivat erivärisiä. Nyt jälkeenpäin ajatellen se oli vain yksi päätös vuonna 1807, yksi päätös muiden joukossa. Mutta montako muuta päätöstä me tuolta ajalta muistamme? Moniko muu oli niin merkittävä, että se jäi historiaan? Moniko muu päätös, joita sen ajan poliitikot tekivät, oli sellainen, että jälkikäteen heidän arvoaan mitataan siinä, kuinka he tuossa äänestyksessä äänestivät?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Keskustelu on päättynyt. Asia lähetetään maa- ja metsätalousvaliokuntaan. [Anna Kontula: Arvoisa puhemies! Täällä puhelistalla oli vielä edustaja Kivelä!] — Aa, se tuli varmasti just siinä vaiheessa. — Olkaa hyvä, edustaja Kivelä. Se tuli siinä vaiheessa, kun tänne tulevat vähän hidastetusti nämä. Mutta olkaa hyvä, Kivelä voi puhua.

20.31 **Mai Kivelä vas:** Arvoisa puhemies, kiitos paljon! Oli tosiaan tarkoitus, että puheenvuoro olisi ollut varattuna jo hyvissä ajoin, oma mokani. — Mutta edustaja Kontulan puheenvuoroon liittyen haluaisin jatkaa vielä sen, että myös minä ajattelen niin, että eläinten

laajamittainen hyväksikäyttö on yksi meidän aikamme suurimpia ongelmia, ja varmasti tulevaisuus sitten tulee arvioimaan sitä, miten me tässä onnistuimme. Lähtökohta on minullakin se, että eläimet ovat tuntevia, tietoisia yksilöitä, joiden hyvinvoinnilla on merkitystä ihan itsessään. Eläimillä on itseisarvo, niillä on tarpeita, ja siten niille myös kuuluu oikeuksia, jotka ovat eläimille relevantteja. Ajattelen, että lain lähtökohtaisesti tulisi suojella kaikkia yksilöitä mielivaltaiselta kohtelulta, myös eläimiä, ja samoin ajattelen, että perusteeton väkivalta heikompaa kohtaan on väärin, myös eläimiä kohtaan.

Nämä eivät ole vain minun ajatuksiani. Jo nykyinen eläimiä koskeva lainsäädäntömme lähtee siitä, että eläimiä tulee kohdella hyvin ja eläimille kuuluu oikeus hyvään elämään. Olemme vain pahasti epäonnistuneet tämän tavoitteen toteuttamisessa ja sen turvaamisessa aidosti myös lain tasolla, ja sen takia mielestäni me nyt tarvitsemme lainsäädäntöä, joka aidosti rajoittaa sitä, miten eläimiä voi hyväksikäyttää.

Eläinten näkökulmasta tämä on suhteellisen selvää, mutta minkälaisessa mittakaavassa eläinten käyttö esimerkiksi ruuantuotannossa tai muussa tuotannossa on edes ihmisen intressin näkökulmasta kestävää? Me tiedämme, että eläintuotanto kiihdyttää aikamme vakavimpia ympäristökriisejä ilmastokriisistä luontokatoon ja siten uhkaa myös ihmisen turvallisuutta ja mahdollisuuksia elää kestävästi. No, voimmeko rakentaa jotain kestävämpää tilalle? Kun eläinten tehotuotanto ei veisi suurinta osaa maataloustuista, maatalouden peltopinta-alasta, niin silloin kasvipohjaisen ruuan ja erityisesti kasvipohjaisten proteiinien osuus ruuantuotannossa kasvaisi. Myös soluviljelytekniikat sekä innovatiiviset kasviperäiset ratkaisut nousisivat vastaamaan kysynnän aukkoihin. Tässä Suomi on globaalisti vahva toimija, ja voisimme olla tässä edelläkävijä.

Lopuksi sanon vielä, että huomasin, että tähän keskusteluun oli varattu useita puheenvuoroja, ainakin kahdeksan useasta eri ryhmästä, mutta kun tämä keskustelu alkoi, niin nämä kaikki puheenvuorot oli peruttu. Itse teen nyt sen johtopäätöksen, että tämä johtuu siitä, että ei ainakaan vasta-argumentteja näille meidän, minun ja edustaja Kontulan, esittämillemme ajatuksille ole. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: No niin, kiitoksia. — Haluaako edustaja Kontula vielä sanoa jotain?

20.34 **Anna Kontula vas:** Arvoisa puhemies! Totean vain, että on laskettu, että mikäli meillä siirryttäisiin pois eläinperäisestä ruuasta globaalisti, niin pelkästään tällä yhdellä toimenpiteellä vaikutus olisi samansuuruinen kuin jos kaksi kolmasosaa kasvihuonekaasupäästöistä saataisiin pois. Tämä mittakaava on sitä luokkaa, että sellaisenkin ihmisen, joka ei ole kauhean kiinnostunut vielä eläinten oikeuksista, koska ei ole saanut riittävästi aikaa siihen perehtyä, tulisi vakavasti pohtia — kun kuitenkin tiedetään, että se ilmaston lämpeneminen on pysäytettävä — että eikö tämä nyt voisi olla pienimmän pahan tie.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

10. Lakialoite laiksi sairausvakuutuslain 5 luvun 8 §:n muuttamisesta

Lakialoite LA 13/2025 vp Timo Mehtälä kesk ym.

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 10. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohtien jälkeen. — Asian esittelee meille edustaja Mehtälä. Olkaapa hyvä.

Keskustelu

20.36 **Timo Mehtälä kesk** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomen hyvinvointiyhteiskunta on millä tahansa mittarilla yksi maailman parhaista. Meillä on maksuton koulutus, kattava terveydenhuolto ja luotettavat instituutiot, mutta parhaassakin järjestelmässä on valuvikoja, pieniä ja suuria. Tämä lakialoitteeni pyrkii korjaamaan yhden näistä. Se on valtion mittapuulla pieni epäkohta, mutta yksittäiselle lapsiperheelle vaikutuksiltaan hyvin suuri.

Mahtaako moni tietää, että Suomessa perhe voi joutua maksamaan Kela-korvattavista lääkkeistä jopa tuhansia euroja vuodessa — siis tuhansia euroja? Tämä johtuu siitä, että lääkekorvauksen vuosiomavastuu, niin sanottu lääkekatto, on henkilökohtainen. Tänä vuonna se on 633 euroa per henkilö. Jos esimerkiksi sekä yksi aikuinen että yksi lapsi perheessä tarvitsevat kalliita lääkkeitä, perheen vuosittainen kustannus on jo 1 266 euroa. Kolmella tai neljällä lääkkeitä tarvitsevalla perheenjäsenellä summa kipuaa jo 2 000—2 500 euroon.

Tämä on kohtuutonta, ja näin todettiin jo vuonna 2013 sosiaali- ja terveysministeriön tilaamassa raportissa, mutta järjestelmää ei ole vieläkään korjattu. Suora lainaus sieltä sosiaali- ja terveysministeriön raportista: ”Lääkemenot voivat nousta kohtuuttomiksi kotitalouksissa, joissa on useita paljon lääkkeitä tarvitsevia henkilöitä.” Tämän ongelman korjaamiseksi tämä lakialoitteeni on ratkaisu.

Lakialoitteessani ehdotan, että lääkekorvausten vuosiomavastuu laskettaisiin jatkossa yhteen huoltajan ja hänen alle 18-vuotiaiden lastensa osalta, aivan kuten terveydenhuollon maksukaton kohdalla jo nyt tehdään. THL:n tietojen mukaan tämä uudistus maksaisi valtiolle noin kaksi miljoonaa euroa vuodessa — pieni summa, mutta perheille, joita se koskee, vaikutus on erittäin suuri. Moni lapsiperhe Suomessa on jo nyt suurissa vaikeuksissa erilaisten leikkausten ja hintojen nousun takia.

Arvoisa puhemies! Monilapsisia perheitä on Suomessa vain vähän, mutta niissä avun tarve on usein suurin, ja siksi pienikin apu voi olla ratkaiseva. Meidän pitää nyt ottaa käyttöön kaikki keinot, joilla voidaan tukea lapsiperheitä tehokkaasti ja oikeudenmukaisesti. Tämä lakialoite on sellainen keino. Se on kohdennettu, kustannustehokas ja valmis toteutettavaksi. Hallitusohjelmassa on todettu, että selvitetään maksukattoja koskevia selvitystarpeita. Tämä lakiuudistus vastaisi myös tähän.

Kiitän kaikkia edustajia, jotka ovat aloitteen allekirjoittaneet, ja toivon sille laajaa tukea tässä salissa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Hänninen.

20.39 **Juha Hänninen kok:** Kiitos, kunnioitettu rouva puhemies! Kun lapsi sairastaa, vanhemmat tekevät kaikkensa hoidon onnistumiseksi. Hoitoonpääsy ei saisi riippua siitä, onko siihen varaa. Nyt käsittelyssä oleva lakialoite nostaa esiin juuri tämän kysymyksen: miten varmistamme, että jokaisella lapsella on mahdollisuus saavutettavaan ja tehokkaaseen hoitoon riippumatta perheen lompakon paksuudesta?

Tässä lakialoitteessa ehdotetaan, että alle 18-vuotiaiden Kela-korvattavat lääkkeet laskettaisiin mukaan vanhemman vuosiomavastuuseen. Tämä on perusteltua ja kohtuullista. Jos perheessä on useampi sairas lapsi, lääkekulut voivat nousta korkeiksi. Kyse ei välttämättä ole edes erityiskorvattavista lääkkeistä. Nykyinen järjestelmä ei tunne perheen yhteistä kokonaisuutta vaan laskee maksukaton henkilökohtaisesti.

Arvoisa rouva puhemies! Maksujen yhdistäminen olisi linjassa muun terveydenhuollon maksukattojärjestelmän kanssa. Siinä alle 18-vuotiailta perityt maksut voidaan jo nyt laskea yhteen huoltajan kanssa. Samaa periaatetta on perusteltua soveltaa myös lääkekorvauksiin. Valtiontalouteen uudistus olisi taloudellisesti pieni mutta vaikutus yksittäisten perheiden arkeen merkittävä. Tämä ei ole suuri uudistus hallinnollisesti, mutta se olisi sitäkin tärkeämpi viesti siitä, että ketään ei jätetä yksin — ei silloinkaan, kun lapsi tarvitsee lääkkeitä.

Arvoisa rouva puhemies! Suomi poikkeaa Pohjoismaiden linjasta tässä asiassa. Ruotsissa lasten lääkkeet ovat maksuttomia, Norjassa suurin osa lääkkeistä alle 16-vuotiaille on maksuttomia, ja Islannissa on käytössä juuri tämänkaltainen yhteislaskentamalli. Meidän on aika ottaa askel samaan suuntaan kohti oikeudenmukaisempaa ja perheystävällisempää lääkekorvausmallia. Lääkkeet eivät auta, jos niitä ei saada. Tämä lakialoite on konkreettinen tapa varmistaa, että jokaisella suomalaisella lapsella on todellinen mahdollisuus saada tarvitsemansa hoito ajoissa ja ilman kohtuuttomia kustannuksia. Lapsissa ja nuorissa on yhteiskuntamme tulevaisuus. Kannatan lämpimästi lakialoitetta. — Kiitos, arvokas puhemies.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Rintamäki poissa, edustaja Kallio poissa, edustaja Hoskonen poissa. — Haluaako edustaja Mehtälä käyttää vielä puheenvuoron?

20.42 **Timo Mehtälä kesk:** Arvoisa puhemies! Kiitän edustaja Hännistä. Hän toi vielä esille nämä pohjoismaiset erot tässä lääkekattoasiassa ja tämän Ruotsin mallin: siellä lasketaan alle 18-vuotiaat lapset vanhemman omavastuuosuuteen ja Norjassa alle 16-vuotiaat. Tämä Suomen malli sitten jatkossa seuraisi Ruotsin ja Norjan ja myös Islannin vastaavia. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

11. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on perjantaina 16.5.2025 klo 13.00. Täysistunto lopetettiin klo 20.44.

Pöytäkirjan vakuudeksi: